

Ahmed Hamdi Divânı

Alim YILDIZ

دیوان حمدی سید اسرار احمد علیہ
نخ قبیلش بدختر انکیل بدید بیاریب
اور ست کرم دینش مکای بار بد
درده بوله در نادر کرا طفقند اولور
عصانه سیننه قرا ضرب پشت
تلمغنه باکی مشغولی داد و ستد
نکته بی آزاده قید علائق قبیل
و اما ملده اخلاصه خلاص
ظهور اینه کده اعمال خفیه یکا
تلمغنه امیر ار و حد قبیل
بجوش ک نص قیل هو الله اح
دعوات اوید
امید قطع اید و بر احو اوله
ک اول کونده
او کو کره زلمه نه سحر جل من
صفرید قویه قیامنده
حمدی بیخیش است بیعد دیار
الله تعالی علیه وسلم

BURUCİYE YAYINLARI

Ahmed Hamdi Divanı

Alim Yıldız

ISBN:
978-605-5564-05-6

DİZGİ/KAPAK
ASİTAN
bilgi@asitan.com
+90 346 225 03 41
SİVAS

BASKI
Esform Ofset Ltd. Şti.
+90 346 226 24 21
SİVAS

DAĞITIM
BURUCİYE YAYINLARI

Sultanşehir K lt r Sanat Derneği
Belediye Sitesi / SİVAS

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM

AHMED HAMDİ HAYATI VE ESERLERİ	3
A. HAYATI	3
Ailesi	4
Çocukları	5
B. ESERLERİ	6
Menkıbe-i Abdülvehhâb	6
Târîh-i Âl-i Osmân	6
Divan	7
C. DİVANI	7
Tertip Şekli	8
Nazım Şekilleri ve Türleri	8
Vezin	16
Dil ve İfade Özellikleri	17
Edebî Şahsiyeti, Şair ve Şiirle İlgili Görüşleri	20

II. BÖLÜM

AHMED HAMDİ DİVANI'NDA İŞLENEN BAZI KONULAR	33
A. DİN	33
B. TASAVVUF	37
C. ŞAHISLAR KADROSU	42
Peygamberler	42
Mutasavvıflar	44
Tarihî Şahsiyetler	46
Efsanevî Şahsiyetler	49
Masal Kahramanları	51

III. BÖLÜM

AHMED HAMDİ DİVANI (METİN)	55
KASİDELER	55
Na't-ı Seyyidü'l-Kevneyn şalla'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem	56
Na't-ı Hâzret-i Rasûl-i Ekrem şalla'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem	57
Na't-ı Hâzret-i Hâbîb-i Ekrem şalla'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem	57
Kaşîde-i Ramazâniyye	58

Kaşîde-i der-sitâyiş-i Hazret-i Sultân-ı Ahmed Hân 'aleyhi'r-raḥme ve'l-ğufrân _____	62
Kaşîde-i Nevrûziyye der-sitâyiş-i Hazret-i Sultân Ahmed Hân 'aleyhi'r-rîzvân _____	65
Kaşîde der-sitâyiş-i şadr-ı a'zam İbrâhîm Paşa raḥmetu'llâhi 'aleyh _____	68
Kaşîde-i Nevrûziyye der-midḥat-i şadr-ı 'adlî İbrâhîm Paşa raḥmetu'llâhi 'aleyh _____	71
Kaşîde der-sitâyiş-i ser-bostâniyân-ı ḥâş Meḥemmed Âğâ-yı Sivâsî raḥimetullâhi 'aleyh _____	73
Kaşîde-i Nevrûziyye der-sitâyiş-i ketḥudâ-yı şadr-ı 'âlî raḥmetullâhi 'aleyh _____	77
Kaşîde-i Nevrûziyye der-sitâyiş-i 'Abdî Paşa raḥmetullâhi 'aleyh _____	79
Kaşîde-i Kudûmiyye der-sitâyiş-i Receb Paşa raḥmetullâhi 'aleyh _____	82
Kaşîde-i Şitâiyye der-sitâyiş-i muḥafız-ı Tiflîs Receb Paşa raḥmetullâhi 'aleyh _____	84
Kaşîde-i Temmûziyye der-sitâyiş-i Muştafa Paşa raḥmetullâhi 'aleyh _____	90
Kaşîde-i berây-ı tuğrâ-yı Aḥî Meḥemmed Paşa-yı Sîvâsî raḥmetullâhi 'aleyh _____	93
Kaşîde-i Nevrûziyye der-sitâyiş-i vâli-yı Sivâs Aḥî Meḥemmed Paşa raḥmetullâh _____	94
Kaşîde-i Şitâiyye der-midḥat-i vâli-yı Sivâs Aḥî Meḥemmed Paşa raḥmetullâhi 'aleyh _____	98
Kaşîde-i Nevrûziyye berâ-yı vâli-yı Sivâs Aḥî Meḥemmed Paşa raḥmetullâhi 'aleyh _____	100
Kaşîde-i ḳanbûriyye _____	103
GAZELLER _____	117
Harf-i Elif _____	117
Faşlü'l-Bâ _____	121
Faşlu't-Tâ _____	123
Faşlu'd-Dâl _____	125
Faşlu'r-Râ _____	128
Ġazel-i Nâbî Tahmîs-i Ḥamdi-i Sivâsî Raḥmetu'llâhi 'Aleyhimâ _____	145
Faşlu'z-Zâ' _____	158
Faşlu's-Sîn _____	171
Faşlu'ş-Şîn _____	172
Faşlu't-Ṭâ _____	174
Faşlü'l-Ḳâf _____	175
Faşlü'l-Kâf _____	177
Faşlü'l-Lâm _____	182
Faşlü'l-Mîm _____	186
Faşlü'n-Nûn _____	196

Faşlü'l-Vâv	203
Faşlu'l-Hâ	204
Faşlü'l-Yâ	220
KITALAR ve MÜFREDLER	233
Kıt'a-ı Münâcât	233
Kıt'a-ı Na't-ı Şerîf	233
Kıt'a-ı Na't-ı Şerîf	233
Kıt'a-ı Na't-ı Şerîf	234
Kıt'a	234
Kıt'a	234
Kıt'a	234
Kıt'a	235
Kıt'a-ı Berây-ı İltihâ-yı Aḥmed-i Za'im	235
Kıt'a	235
Kıt'a	235
Kıt'a	236
Kıt'a	236
Müfred	236
Müfred	236
Müfred	236
TARİHLER	237
Târîḥ-i berâ-yı İmâret-i Aḥî Meḥemmed Paşa-yı Sîvâsî raḥmetu'llâhi 'aleyh	237
Târîḥ-i berâ-yı İmâret-i Aḥmed Paşa-yı Sîvâsî Ser-bostâniyânzâde	238
Târîḥ-i ḳudûmiyye-i vâli-i Sîvâs Dârendevî Ḥüseyn Paşa raḥmetü'llâhi 'aleyh	241
Târîḥ berâ-yı ḥazret-i Mevlevîḥâne der-Sîvâs	243
Târîḥ berây-ı iltihâ-yı za'im-i Sîvâs	244
Târîḥ berây-ı iḥrâḳ-ı çârsû-yı Sîvâs	245
BİBLİYOGRAFYA	246

Alim YILDIZ

1968 yılında Sivas'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta, yüksek öğrenimini M.Ü. İlahiyat Fakültesi'nde tamamladı. Aynı fakültede Türk-İslam Edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı. İstanbul, Aydın ve İzmir'de öğretmenlik görevinde bulundu. 1998 yılında Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk-İslam Edebiyatı anabilim dalında araştırma görevlisi oldu. Doktora çalışmasını Dokuz Eylül Üniversitesi'nde tamamladı (2002). 2004'te Yardımcı Doçent, 2006'da Doçent oldu. Halen Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Değişik gazete ve dergilerde şiir ve yazıları yayımlandı. Muştı ve Buruciye Edebiyat dergilerinde yayın yönetmenliği, Sultanşehir dergisinde sanat danışmanlığı görevini üstlendi. Şiirlerinden bir kısmı bestelendi. "Şair ve Yazar M. Akif İnan Şiir Yarışması"nda birincilik ödülü aldı.

Türkiye Yazarlar Birliği üyesi olan yazarın Af Dilekçesi adlı bir şiir kaseti ile ilmi toplantılarda sunduğu çok sayıda tebliğ ve çeşitli dergilerde yayımlanan ilmî makaleleri vardır.

Yayımlanmış Kitapları

1. Af Dilekçesi, Feyiz Yayınları, İstanbul 1991.
2. Sevda Nöbetleri, Rağbet Yayınları, İstanbul 2000.
3. Yeniden Söylenen, Buruciye Yayınları, Sivas 2008.
4. Kırk Hadis, Buruciye Yayınları, Sivas 2006.
5. Şiirin Gölgesinde, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2011.
6. Şuara Meclisi, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2011.
7. Şeyh Halid Divanı, Es-Form Ofset, Sivas 2004.
8. Üç Bülbülden Güllerin Efendisine, Nasihat Yayınları, Ankara 2010.
9. Fenâî Cennet Efendi Divanı, C.Ü Yayınları, Sivas 2010.
10. Ahmed Suzî Hayatı ve Eserleri, C.Ü Yayınları, Sivas 2011.
11. Sivaslı Şairler Antolojisi, Sivaslılar Vakfı Yayınları İstanbul 2003.
12. İlahiyat Fakültesi Dergileri Makale ve Yazarlar Fihristi (Tahsin Koçyiğit ile), Ankara 2002 (Ortak kitap).
13. Türk İslam Edebiyatı (H. İbrahim Şener ile), Rağbet Yayınları, İstanbul 2003 (Ortak kitap).
14. İrade-i Milliye, Tıpkı Basım ve Yeni Harflerle (Şeref Poyraz vd. ile birlikte), Buruciye Yayınları, Sivas 2007 (Ortak kitap).
15. Türk İslam Edebiyatı, Editör: Hasan Aksoy, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2010 (Ortak kitap).
16. Yüzyılın Manşetleri 1909-2009 Sivas Basını Eşliğinde Bir Asır, Buruciye Yayınları, Sivas 2010 (Ortak kitap).
17. Vicdan Gazetesi, Tıpkı Basım ve Yeni Harflerle, Buruciye Yayınları, Sivas 2009 (Editör).
18. Bir Gönül Eri İhramcızade İsmail Hakkı, Buruciye Yayınları, Sivas 2010 (Editör).
19. Çeşitli Yönleriyle Kerbelâ, Asitan Yayınları, Sivas 2010 (Editör).

I. BÖLÜM
AHMED HAMDİ HAYATI VE ESERLERİ

AHMED HAMDİ HAYATI VE ESERLERİ

A. HAYATI

XVII-XVIII. yüzyılda yaşamış olan Ahmed Hamdî'nin doğum tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur. Şairle ilgili bilgi veren iki kaynaktan birisi Vehbi Cem Aşkun'un *Sivas Şairleri* (Sivas 1948), diğeri ise İbrahim Arslanoğlu'nun *Sivas Meşhurları* (Sivas 2008) isimli eseridir.

Bu iki eserde de şairle ilgili bilgiler oldukça sınırlıdır. Buradaki bilgilere göre Sivas'ta doğan şair Sarıhatipzâdeler diye bilinen köklü bir aileden ve Muzaffer Sarısözen'in büyük dedelerindendir. V. Cem Aşkun doğum ve ölüm tarihini bilmediğini fakat şairin XVII. yüzyılda yaşamış olduğu bilgisini vermekteyken¹ İbrahim Arslanoğlu doğum tarihiyle ilgili bir tarih vermemektedir.

Şiirlerinden hareketle doğum ve ölüm tarihine yönelik bazı tahminlerde bulunmak mümkündür. Yazmış olduğu "Fihrist-i Âl-i Osmân" isimli kasidesi 1632-1730 yılları arasında saltanat süren Osmanlı padişahlarını konu almaktadır. Kasidede ele alınan son padişah 1730-1754 yıllarında tahtta bulunan Sultan I. Mahmud'tur. Bu da şairin bu iki tarih arasında hayatta olduğu sonucunu çıkarmaktadır. Şairin, annesi Ümmü Kadın'ın vefatına düşürdüğü tarih 1732'dir. Buradan da şairin 1732'den sonra vefat ettiği neticesi çıkmaktadır.

Doğumuna ait kesin bir bilgi yoksa da XVII. yüzyılın ortalarında doğduğu tahmininde bulunabiliriz.

Bir sonraki kısımda ailesi hakkında da belirteceğimiz üzere, Ahmed Hamdî'nin babası, Sivas müftülüğü görevinde bulunan Abdurrahman Efendi, annesi ise Ümmü Kadın'dır.

Eğitimiyle ilgili de bir bilgi bulunmamaktadır. Aile fertlerinin ilmiye sınıfından oldukları düşünüldüğünde, şairin de Sivas'ta bulunan medreselerden birinde eğitim gördüğü anlaşılır. Şiirlerinde kullandığı kelimeler göz önünde bulundurulduğunda Arapça ve Farsça'yı o dillerle şiir yazacak kadar hâkim olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Farsça birkaç şiiri de bu hususu teyit etmektedir.

¹ Vehbi Cem Aşkun, *Sivas Şairleri*, Sivas 1948, s. 168.

Ahmed Hamdî'nin ne işle iştigal ettiği ve hangi görevlerde bulunduğuyla ilgili bazı bilgileri İbrahim Aslanoğlu tarafından verilmiştir. Aslanoğlu şairle ilgili "Şair, müderris, müftü ve Ulu Cami'nin mütevellisi idi. İstanbul'da öldü, ünlü divan şairi Nabî'nin yattığı mezarlığa gömüldü." ifadelerini kullanmaktadır².

Bu bilgilere göre Ahmed Hamdî, ilimle uğraşan, Sivas'taki medreselerde veya medreslerden birinde müderrislik görevinde bulunan bir zâttır. Arslanoğlu'nun verdiği bilgilerden, şairin Sivas müftülüğü görevi ile mezarının İstanbul'da olduğu hususu şüphelidir. Bu iki husus üzerinde biraz duralım.

Ziyabey Kütüphanesi'nde Numan Efendi kütüphanesi'nden nakledilen yazma mecmualar bulunmaktadır. Bu mecmualarda bizzat aile üyelerinin kendi el yazılarıyla tuttıkları notlar bulunmaktadır. Bu notlarda şahıslardan bahsedilirken ilgili kişinin müftülük vasfı özellikle yazılmıştır. Örneğin Abdurrahman Efendi, Numan Efendi ve Abdullah Efendi için sürekli olarak "Sivas Müftüsü" ifadesi kullanılmaktadır. Söz konusu mecmualarda Ahmed Hamdî ile ilgili bu ifade hiç kullanılmamıştır.

Ahmed Hamdî'nin mezarının İstanbul'da olduğu hususunda, aileden Uğur Sarısözen tarafından gerek belediye kayıtlarında gerekse şair Nabî'nin mezarı civarında bizzat yapılan araştırmalarda Ahmed Hamdî ismine kayıtlı bir mezar bulunamamıştır. Divanında yer alan kasidelerinden de şairin İstanbul'da bulunduğu dair bir netice çıkmamakta aksine şairin Sivas'ta bulunduğu dair işaretler bulunmaktadır. Çünkü kaside yazdığı kişilerin tamamına yakını Sivaslıdır ve Sivas'ta görev yapan valilerdir. Bu nedenle, Ahmed Hamdî'nin Sivas'ta yaşadığı ve Sivas'ta vefat ettiğini düşünüyoruz. Bununla birlikte mezarının nerede olduğuyla ilgili herhangi bir bilgimiz bulunmamaktadır.

1. Ailesi

Ahmed Hamdî, Sivas'ta Hatipzadeler veya Sarıhatipzadeler olarak bilinen köklü bir ailedendir. Bu ailenin Sivas'a ne zaman geldiğine dair elimizde belgeler yoksa da Ahmed Hamdî'nin oğlu Numan Sabit'in hazırladığı bir mecmuadan hareketle³, Sivas Ulu Cami'nin yapıldığı dö-

² Bkz. İbrahim Aslanoğlu, *Sivas Meşhurları*, Sivas 2006, C. I, s. 427.

³ Bkz. *Numan Efendi Mecmuası*, Ziyabey Kütüphanesi, no: 0189.

nemden (h. 583/ m. 1187) itibaren Sivas'ta buldukları ve caminin mütevelliliği ile imamlığını yaptıkları ifade edilmektedir.

İlimle uğraşan ve birçok şair yetiştirmiş olan aileden idari görev alanlar da vardır. Aile şairlerinin tamamı tarih düşürmekte mahirdirler. Seyyid oldukları ve Nakşî tarikatına bağlı buldukları bilinmektedir. Cumhuriyet sonrasında Sarısözen soyadını alan aile, XVIII. yüzyıldan itibaren şehirde ağırlığı olan bir ailedir. Ailenin Xx. yüzyıldaki en meşhur üyesi ise Muzaffer Sarısözen'dir.

Ailenin büyükleriyle ilgili ilk rastladığımız bilgi, Osman Paşa mahallesinde bulunan kilisenin h. 1000 (m. 1591-92) tarihinde camiye dönüştürülmesi sağlayan Şeyh Mehmed Muhyiddin'in, Sarihatipzade ailesinden olduğudur. Bu zat, Şemseddin Sivasî (ö. 1597) ile aynı dönemde yaşamıştır.

Bu zattan sonra aileden ulaşabildiğimiz ikinci isim Şeyh Seyyid Sanî Efendi'dir. XVII. yüzyılda yaşadığını düşündüğümüz Sanî Efendi, Ahmed Hamdî'nin dedesidir. Ahmed Hamdî'nin babası ise Sivas müftülüğü görevinde bulunan Abdurrahman Efendi'dir. Abdurrahman Efendi'nin 1045 (m. 1635) tarihinde yazdığı "metâlib ve beyânât" ile ilgili bir yazısı da Numan Efendi mecmuasında bulunmaktadır⁴. Vefat tarihini tespit edemediğimiz Abdurrahman Efendi'nin hanımı, 1732'de vefat eden Ümmî Kadın'dır.

Abdurrahman Efendi'nin Ahmed Hamdî ve Abdullah isimli iki oğlu vardır. Hangisinin büyük olduğunu tespit edemediğimiz bu zatlardan Seyyid Abdullah Efendi, Sivas müftülüğü görevinde bulunmuş ve dinî eserler telif etmiştir. Bu eserlerden "Tatlık ve Ta'lika Dair Tahkîk" ile "El-Emânetü ve'l-Vedâa" isimli iki risalesi elimizdedir. Bu zat aynı zamanda Ahmed Hamdî'nin oğlu Numan Efendi'nin de hocalığını yapmıştır. Abdullah Efendi 1731 tarihinde vefat etmiştir.

2. Çocukları

Ahmed Hamdî'nin Numan ve Faik isminde iki oğlu vardır. Sarihatipzade ailesinin en meşhur isimlerinden biri Numan Efendi'dir. Aynı zamanda şair olan Numan Efendi'nin şiirlerinde kullandığı mahlas Sa-

⁴ Bkz. Numan Efendi Mecmuası, s. 45.

bit'tir. İmam-ı Azam'ın isminin Numan Sabit olmasından dolayı Sabit mahlasını kullanmıştır. Müstakil bir divanını bulamadığımız Numan Efendi'nin Abdülvehhab Gazi Mersiyesi, müstakil bir miraciyesi ile bazı gazel ve kasideleri elimizdedir. Sivas müftüsü olarak görev yapan Numan Efendi'nin çok sayıda risaleleri bulunmaktadır. Tespit ve temin edebildiğimiz, tamamı Arapça olan risalelerinden bazıları şunlardır: Duâü Enbiyâ ve Evrâdü'l-Esfiyâ, Risâle-i Hacc-ı Ekber, Hizbu'l-Bahr, Risale-i Husn ve Kubh, Risâle fi Hakkı'l-İtikâf, Risâle fi Hakkı'ş-Şiir, Risale-i Selâm, Risâletü'l-Fürâsiye ve Mes'elü'l-Ferâdisiyye.

Ahmed Hamdî'nin diğer oğlu Faik hakkında fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Bu da ailenin birçok ferdi gibi şairdir ve elimizde bazı şiirleri bulunmaktadır.

B. ESERLERİ

Ahmed Hamdî'nin tespit ettiğimiz iki nüsha yazma Divan ile bu divanda yer almayan "Târîh-i Âl-i Osmân" isimli müstakil bir kasidesi ve "Menkıbe-i Abdülvehhâb" adını taşıyan bir mesnevisi bulunmaktadır. Şairin bunlar dışında bir başka eserinin olup olmadığına dair de herhangi bir bilgimiz bulunmamaktadır. Divan üzerinde detaylı olarak duracağımızdan, öncelikle diğer iki eseriyle ilgili bilgi verelim.

1. Menkıbe-i Abdülvehhâb

Oğlu Numan Efendi tarafından haber verilen bu mesnevi henüz bulunamamıştır. Bu eserin konusu olan Abdülvehhab Gazi, Sivas Yukarı Tekke mezarlığındaki müstakil türbede medfundur ve halk arasında Hz. Peygamber'in sancaktarı olarak bilinmektedir.

2. Târîh-i Âl-i Osmân

Osmanlı sultanlarının tahta çıkış tarihleri ile dönemlerinde meydana gelen olayları ve söz konusu padişahın ölümü ya da tahttan inişini manzum olarak anlatan bir kasidedir.

Sivas Ziya Bey Kütüphanesi No: 0134'te kayıtlı bulunan bir yazma içerisinde (vr. 87b-89a) yer alan bu kaside, aruzun "Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla kaleme alınmıştır. Divan'da yer almayan bu kasidenin bir başka nüshasına da rastlanılmamıştır⁵.

"Sivâsî Meşhûr Ahmed Hamdî Efendi'nin Manzûm Âl-i Osman Târîhidir ilâ 1143" başlığını taşıyan ve toplam 67 beyitten oluşan kasidenin baş tarafında şair ve tarihçi Hemdemî'nin yazdığı 90 beyitlik bir kaside yer almaktadır. Ahmed Hamdî, Hemdemî'nin bıraktığı yerden alarak kendi zamanına kadar olan padişahları konu edinmektedir. Şair, ele almış olduğu padişahları, 1632 tarihinden başlayarak 1730 tarihine kadar getirmektedir. Ahmed Hamdî, söz konusu kasidesinde altı padişahı bahsetmektedir. Bu padişahlar şunlardır: IV. Mehmed, II. Süleyman, II. Ahmed, II. Mustafa, III. Ahmed, I. Mahmud. Buna göre manzume, 2 Ocak 1642'de doğan ve 1648-1687 yılları arasında saltanat süren V. Mehmed'le başlar ve 1730'da tahta geçen Sultan I. Mahmud'la sona erer.

3. Divan

Ahmed Hamdî'nin bilinen ikinci eseri Divan'dır. Bu eser hakkında bir sonraki kısımda detaylı bilgi verilecektir.

C. DİVANI

Ahmed Hamdî Divanı'nın iki ayrı nüshası bulunmaktadır. Bunlardan biri İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi T.Y 9691 (İ) numarada, diğeri ise Konya İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi 13163/2'de (K) kayıtlıdır⁶.

Düzgün bir divan görünümündeki ilk nüsha toplam 58 varaktan oluşmakta ve kasidelerle başlamaktadır. İlk kasidenin üzerinde kırmızı kalemle yazılmış "Divan-ı Ahmed Hamdî Sivâsî Rahmetü'llâhi Aleyh" ibaresi yer almaktadır. Divan'ın sonunda ferağ kaydı yoktur. Yine aynı kısımda herhangi bir tarih bulunmadığı gibi müstensih ismine de yer verilmemiştir. Bu durum ilk planda şairin kendi el yazısı olabileceğini düşündürmesine rağmen kasidelerin başında yer alan "... Rahmetü'llâhi

⁵ Bkz. Ahmed Hamdî, "Târîh-i Âl-i Osmân", *Mecmû'a-ı Şu'arâ*, Ziyâbey Kütüphanesi, No: 134, yk. 87b-89a.

Divan içerisinde bulunmayan bu kaside, hazırladığımız divan metninde kasidelerin sonuna eklenmiştir.

⁶ Bu nüshalar "İ" ve "K" harfleriyle gösterilmiştir.

Aleyh" ibaresi söz konusu eserin şairin vefatından sonra tertip edildiği sonucunu çıkarmaktadır.

İkinci nüsha bir mecmua içerisinde bulunmaktadır. Toplam otuz sekiz varaktan (yk. 37a-75a) oluşan bu nüshada bir isim bulunmadığı gibi istinsah tarihi ve müstensih ismine de rastlanmamaktadır. Sadece gazeller bulunan bu divan yanlışlıkla, 1335'te vefat eden Hamdî Bey adına kaydedilmiştir. Gazellerin sıralaması ilk nüsha ile aynı paralelde gitmekte olmasına rağmen bu nüshada daha fazla gazel yer almaktadır. İlk nüshada 136 gazel bulunurken, bu nüshada 184 gazel bulunmaktadır. Ayrıca bu nüshada diğer nüshada bulunmayan bir muhammes na't ile bir de Farsça gazel vardır.

1. Tertip Şekli

Ahmed Hamdî Divanı'nın ilk nüshası, klasik bir divandaki tertip şekline uymasına rağmen gazeller kısmında bazı harflerden gazellere yer verilmemesi yönüyle gayr-i mürettep bir divan olarak karşımıza çıkar. Divan'da sırasıyla kasideler, gazeller, kıtalar, müfredler ve tarihler bulunmaktadır. Toplam olarak 233 şiir bulunan Divan, şairi mutasavvıf bir aile mensubu olmasına rağmen, dinî ve tasavvufî bir görünüm arz etmektedir. K nüshası ise sadece gazellerden oluşmaktadır.

2. Nazım Şekilleri ve Türleri

Ahmed Hamdî, kasîde, gazel, muhammes, kıt'a ve müfred nazım şekillerini kullanmıştır. Kasideler içerisinde yer alan ve Kanbûriyye ismini taşıyan şiiri ise mesnevî nazım şeklidir.

a. Nazım Şekilleri:

Divan'ın kasideler bölümünde toplam 20 şiir vardır. Bu şiirlerden ilk dördü kaside formu dışında, diğerleri ise kasidedir. İlk dört şiirden ilki gazel formunda sekiz beyitten oluşan bir münâcât, ikincisi beş bendden oluşan hümâsî formunda bir na't, üçüncü şiir gazel formunda beş beyitlik bir na't, dördüncü şiir ise altı beyitten oluşan gazel tarzında bir na'ttır.

Toplam 16 kasideden ilki ramazâniyedir. Daha sonraki kasideler ise şu şahıslar içindir: Sultan Ahmed (2 adet), Sadrazam İbrahim Paşa (2 adet), Ser-bostâniyan Sivaslı Mehmed Ağa, sadr-ı âlî kethudası, Abdi

Paşa, Recep Paşa (2 adet), Mustafa Paşa, Sivaslı Ahî Mehemed Paşa (4 adet). Son kaside ise Kanbûriye ismini taşımaktadır.

Bu kasidelerden üç tanesi mehdiye, altı tanesi nevrûziye, üç tanesi şitâiyye, bir tanesi temmûziye, bir tanesi kudûmiyye, bir tanesi de Ahî Mehemed Paşa'nın tuğrası içindir.

Kâsîde-i kanbûriyye ismini taşıyan şiir ise kaside olmayıp, mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmış bir mesnevidir.

Kasidelerden sonra gazeller bölümüne geçilir. Divanda her harfle ilgili gazeller bulunmamaktadır. Bu yönüyle Ahmed Hamdî Divanı gayri mürettep bir divandır. Gazeller bölümünde toplam 184 gazel bulunmaktadır. Arap alfabesinden 17 harf tercih edilmiştir. Gazeller harf ve sayı itibariyle şöyle bir görünüm arz eder:

Elif: 7 gazel, Be: 3 gazel, Te: 3 gazel, Dal: 5 gazel, Re: 47 gazel, Ze: 20 gazel, Sin: 2 gazel, Şin: 3 gazel, Tı: 2 gazel, Kaf: 3 gazel, Kef: 9 gazel, Lam: 6 gazel, Mim: 17 gazel, Nun: 10 gazel, Vav: 2 gazel, He: 25 gazel, Ye: 19.

Buna göre en çok gazel yazılan harf 47 gazelle Re'dir. Bundan sonra 25 gazelle He, 20 gazelle Ze, 19 gazelle Ye, 17 gazelle Mim harfidir.

Divanda bir de musammat gazel bulunmaktadır. 136 numarada yer alan gazel şöyledir:

Gülzâra gel cânâ açıl görsün gül-i ra'nâ nesin
Her lâle êtsün dâğ-ı dil hâl-i ruhuñ pür-dânesin

Çokdur emîrâne güzel yokdur saña ammâ bedel
Mülk-i hüsnde bî-cedel bir dilber-i şâhânesin

Sen hüsn-ile bulduñ kemâl êtdiñ beni şûrîde-hâl
Şimden gèrü ehl-i mağâl terk êtdi Kays efsânesin

Biñ tevbeyi bir câm-ile êtdiñ şikest ibrâm-ile
Şem'-i ruğ-ı gülfâm-ile yakdıñ gönül vîrânesin

Keşf eyleme esrârıñı terk eyle âh u zârıñı
Bîzâr êdersin yârıñı sen Hamdiyâ dîvânesin

Daha sonra Kıtalar ve Müfredler kısmı yer alır. Bu bölümde toplam 16 şiir bulunmaktadır. Bunlardan 13 tanesi kıt'a, 3 tanesi ise müfredlerdir.

Son kısımda ise Tarihler yer almaktadır. Bu bölümde 6 tane tarih bulunmaktadır. Bu tarihlerden ilk ikisi Sivaslı Ahî Mehmed Paşa için, bir tanesi Sivas valisi Darendeli Hüseyin Paşa içindir. Diğer şiirlerden birisi Sivas Mevlevîhânesi için, birisi Sivaslı Zâim için, sonuncusu ise Sivas çarşısında meydana gelen yangın üzerinedir.

b. Nazım Türleri:

Ahmed Hamdî, geleneğe uyarak Divan'ına münâcât ve na'tla başlamaktadır. Ahmed Hamdî Divanı'nda münâcât başta olmak üzere, na't, ramâzânîyye, nevrûziyye, şitâiyye ve temmûziyye nazım türleri bulunmaktadır.

Münâcât:

Münacat, kelime olarak "fısıldamak, kulağa söylemek, iki kişi arasında geçen gizli konuşma" anlamları taşımaktadır. Bir kimsenin ellerini semaya kaldırarak dilediği şeyi Allah'tan gizlice istemesine münâcât denilmekle birlikte, edebiyâtımızda, bağışlayıcı olan Yüce Allah'tan bir dilekte bulunmak için yazılan manzûmelere verilen isimdir.

Kelime anlamı olan "kulağa fısıldamak ve iki kişi arasındaki gizli konuşma" münacatı tam olarak karşılamamaktadır. Kulağa fısıldamak normal konuşmalarda hoş karşılanmayan bir iletişim şeklidir. Münacat aslında kulun aciziyetini ifade halidir. Kişinin yüce Allah karşısında kulğunun farkında olarak, edeple kendi eksiklik ve noksanlığını itiraf edip Allah'tan kısık bir sesle yardım istemesidir.

Eski edebiyatımızın vazgeçilmez şiir türlerinden biri olan münacat, hemen her şairin divan ve mesnevisinde ya ilk ya da ikinci şiir olarak yerini alır. Bu yönüyle de mensur eserlerdeki "hamdele"nin şiirdeki karşılığıdır. Bununla birlikte mensur olarak yazılan münacatlar da vardır ki bunlara da "Tazarrûnâme" adı verilir.

Divan edebiyatı şairlerince kaside, gazel, kıta, mesnevi, rubai gibi hemen her nazım şekliyle yazılmasına rağmen Halk ve Yeni Türk edebi-

yatı şairleri tarafından da hece ve serbest vezinle verilen yüzlerce güzel örnekleri de vardır ⁷. Divan'da yer alan tek münâcât şu şiidir.

Beni kıl şâhid-i gufrânıñ-ile yed-be-yed yâ Rab
O sâ'at kim diye ins ü melek yâ Rab meded yâ Rab

Ne derde bula dermândır ki luţfuñda olur-ise
'Uşâta sîne-fersâ đarb-ı peşşe dest-i red yâ Rab

Ķanâ'atla beni âzâde-i kayd-ı 'alâyık kıl,
Tama'la tâbıñı meşğûli-i dâd u sited yâ Rab

Muvaffağ edip âmâlimde ihlâşa ħalâş eyle
Zuhûr êtdükde a'mâl-i ħafiyye nîk ü bed yâ Rab

Hemîşe âşinâ-yı ħulzüm-i esrâr-ı vaĥdet kıl
Bi-ħaħķ-ı şân-ı naşş-ı ħul hüve'llâhu aĥad yâ Rab

Baňa bir rütbe iĥsân êt ki da'vâ-yı tesâvîden
Ümîdin ħat' edip râĥat ola ehl-i ħased yâ Rab

Neye müncer ola ħâli riyâħârânıñ ol günde
Olup ger zemlerinde şubĥa **ħablün min mesed** yâ Rab

Tehî dest-i 'ameldir sıfır-yed ħoyma kıyâmetde
Nuħûd-ı raĥmetiñ Ħamdî'ye baĥş êt bî-'aded yâ Rab (K. 1)⁸

⁷ Alim Yıldız, *Şiirin Gölgesinde*, İstanbul 2011, s. 14-15; münâcât ve münâcât örnekleri için bkz. Cemal Kurnaz, *Münâcât Antolojisi*, Ankara 1992.

⁸ Şiirlerin sonunda yer alan "G" gazel, "K" kaside, "MH" muhammes, "M" müfred, "KT" kıt'a, "T" ise tarih şiiirlerini ifade etmektedir.

Na't:

Edebiyatımızda özellikle Hz. Peygamber'i övmek maksadıyla yazılan şiirlere verilen addır. Klâsik divan tertibinde tevhid ve münâcâtlardan sonra yer alır. Kaside ve mesnevi nazım şekliyle yazılabildiği gibi gazel ve musammat şeklinde de yazılabilen bir edebi türdür⁹. Ahmed Hamdî Divanı'nda yer alan na'tların ilk ve son bent/beyitleri şöyledir.

Ey Rasûlallâh habîb-i hâzret-i hayy u ilâh
Rûz-ı maşşer sensin erbâb-ı me'âşîye penâh
Ma'den-i luţf u keremsin eyle ben hâke nigâh
Ëtdi ben küstâhı hayfâ nefsimüz gümrâh âh
Oldı dil güm-geşte râh-ı vâdi-i cürm-i günâh

...

Hamdi-i serkeşte-i şahrâ-yı 'işyân u hatâ
Çarğa-ı ğirdâb u cürm ü bende-i nefis ü hevâ
Teşne-leb oldukça germâ-yı kıyâmetde nola
Olsa sîr-âb-ı zülâl-i luţfuñ ey kân-ı 'atâ
Çünkü maħrûm olmaz erbâb-ı keremden kâm-hâh (K. 2/1-5)

*

Çarîk-ı baħr-i cürm-i bi-hisâbım yâ Rasûle'llâh
Harîk-i âteş-i şerm ü hicâbım yâ Rasûle'llâh
...
Zülâl-i luţf-ile sîr-âb kıl ben teşne nâ-kâmı
Kapıda Hamdi-i pür-sûz u tâbım yâ Rasûle'llâh (K. 3/1-5)

*

Ey Rasûl-i Hağ emîn-i vahy-i Rabbü'l-'âlemîn
Şân-ı 'âlî-şânıññ vaşşâfı Qur'an-ı mübîn
...
Hamdi-i bî-çâre maşşerde cenâbıñdan seniñ
Eyler ümmîd-i şefâ'at yâ Şeff'a'l-müznibîn (K. 4/1-6)

⁹ Na'tlarla ilgili geniş bilgi ve örnekler için bkz. Emine Yeniterzi, *Türk Edebiyatında Na'tler*, Ankara 1993.

*

Eyâ faḥr-i cihân şâhib-sa'âdet
İmâmü'l-enbiyâ faḥr-i risâlet
Saña maḥşûş kıldı Rabb-i 'izzet
Za'îf ümmetine rûz-ı kıyâmet
Şefâ'at yâ Resûlallâh şefâ'at

...

Bu Ḥamdî bendeñe luṭf u kerem kıl
Nevâl-i şefkatiñle muḡtenem kıl
Kıyâmet şiddetinden bî-elem kıl
Ḥarîm-i kurbâ irgör muḡterem kıl
Şefâ'at yâ Resûlallâh şefâ'at

Ramazâniyye:

Divan edebiyatı şâirlerinin Ramazan ayının gelişini tebrik için yazdıkları şiirlere ramazaniya adı verilmektedir. Bu şiirlerde Ramazan ayının özellikleri ve fazîletleri üzerinde durulurken konu ile ilgili âyet ve hadislerin anlamları zikredilir.

Deyimlerimizden günlük konuşmalarımıza, şiirimizden mûsikîmize kadar kültürümüzün hemen her alanında Ramazan ayı ve oruçla ilgili unsurlarla karşılaşırız. Ramazan münâsebetiyle toplum hayatındaki deḡişmeler oldukça renkli ve bir o kadar da çeşitlidir¹⁰.

Ahmed Hamdî Divanı'ndaki 47 beyitlik ramazâniyyenin ilk ve son beyti şöyledir.

İntizâr üzre iken maṭla'a ehl-i îmân
Pertev-endâz-ı 'uyûn oldu hilâl-i Ramazân

...

Rûḥ-ı pâkine şalât ola müdâm oldukça
Gökde meh gâh hilâl ü gehi bedr-i tâbân

(K. 5/1-47)

¹⁰ Alim Yıldız, *a.g.e.*, s. 45.

Nevrûziyye:

Eskiden Mart dokuzu denilen, günümüzde 21 Mart'a rastlayan güne nevrûz (yeni gün) denilmektedir. Doğu toplumlarında bayram olarak kutlanan bu günü kutlamak için şairlerin kaleme almış oldukları kasidelere nevrûziyye ismi verilir. Kasidelerin teşbib bölümü nevrûzdan bahseden şiirler ile nevrûz günü sunulmak üzere yazılan şiirlere nevrûziyye denilmektedir. Bu şiirlerde nevrûzu kutlanan kişi övülerek, bahar tasvirleri yapılır.

Ahmed Hamdî'nin altı tane nevrûziyyesi bulunmaktadır. Bunlardan ilki Sultan Ahmed için kaleme alınmıştır.

Gerçi bozmuşdı şitâ revnaķını bostânıñ
Adı kalmışdı hemân sünbül-ile reyĥânıñ

...

Serv-i iķbâli 'avâşıfdan emîn ola müdâm
Şavn [u] ĥıfzında olup Ĥâlîķ-ı bî-hemtânıñ (K. 7 /1-29)

İkinci nevrûziyye Sadrazam İbrahim Paşa için yazılmıştır.

Getürdi müjde-i nevrûzı şaĥn-ı bâġa nesîm
'Aceb mi ġonce ġülü bu beşâret êtse besîm

...

Hemîşe ġülşen-i iķbâli sebz(e) ü ĥurrem ola
Bahâr-ı devletine esmesin riyâĥ-ı 'aķîm (K. 9/1-23)

22 beyitlik üçüncü nevrûziyyenin ilk ve son beyitleri şöyledir.

Ĥamdü-li'llâĥ êrdi eyyâm-ı bahâr-ı dil-ġüşâ
Buldı encâmın yine hengâm-ı serdî-i şitâ

...

Günde bir luţfın ġörüp dünyâda şadr-ı a'zamıñ
Dem-be-dem şân u şeref peymâsı bulsun i'tilâ (K. 11/1-22)

Şairin Abdi Paşa için yazılan 33 beyitlik nevrüziyye ise şudur.
Hamdü-li'llâh ki yine bâd-ı bahâr oldu vezân
Gönce-i kâm-ı dile vèrdi güşâyış devrân

...

'Arz-ı kâlâ degil ancak ğarazım hayr du'â
Umarım kim ola ma'kbûl-ı hidiv-i dilşân (K. 12/1-33)

Ahmed Hamdî'nin son iki nevrüziyyesi Sivas valisi Ahî Mehemed Paşa için yazılmıştır.

Étdi tahvîl hamel burcına mihr-i tâbân
Oldı nevrûz-ı dil-efrûz-ile dünyâ handân

...

Éde her vaktini Hağ faşl-ı bahâr-ı hurrem
Éde her rûzını nevrûz-ı mübârek 'unvân (K. 17/1-43)

*

Bi-hamdî'llâh şitâ buldı hitâmı
İrişdi bâğa nevrûzuñ peyâmı

...

Hemîşe devleti pâyende olsun
Kabûl eyle İllâhî bu du'âmı (K. 19 /1-23)

Şitâiyye:

Kıştan bahseden ve nesib bölümünde kış tasvirleri yapılan kasidelere şitâiyye adı verilmektedir.

Ahmed Hamdî'nin 58 beyitten müteşekkil olan bir şitâiyyesi Tiflis muhafızı Recep Paşa için, 25 beyitlik bir diğerk şitâiyyesi ise Sivas valisi Ahî Mehemed Paşa için kaleme alınmıştır.

Érip eyyâm-ı şitâ oldu hevâ âfet-i cân
Buña mümkün mi taħammül éde yâ Rab insân

...

Niyyetim bu ki edem vaşfıñ-ile sultânım
Nice manzûme eşer nice müretteb dîvân (K. 14/1-58)

*

Ëtdi şebhûn-ı çemen memleketin cünd-i şitâ
Kıldı tâtâr gibi şehr-i bahârı yağmâ

...

Ëde her rûzını nevrûz-ı dil-efrûz Allâh
Gülşen-i devletine irmeye eyyâm-ı şitâ (K. 18/1-25)

Temmuziyye:

Yaz ve sıcaklık konularını ele alan kasidelerdir. Sıcaklığın Temmuz ayında başlaması sebebiyle bu isim verilmiştir. Bu kaside türünde, nesib bölümünde yaz mevsimi ve sıcaklardan bahsedilerek çeşitli tasvirler yapılır.

Şair Ahmed Hamdî de Mustafa Paşa'ya sunduğu 33 beyitten oluşan kasidenin ilk ve son beyitleri şöyledir.

Ahker-i mihre medâr oldı tenûr-ı seretân
İltihâbından olursa n'ola 'âlem sûzân

...

Ehl-i Sîvâs'a kudûmı ola yâ Rabb sa'îd
Bula 'aşrında re'âyâ nice dem emn ü emân (K. 15/1-33)

3. Vezin

Divan'da yer alan 232 şiirden tamamı aruz vezniyle kaleme alınmıştır. On farklı aruz kalıbının kullanıldığı Divan'da kullanılan vezinler ve bu vezinlerle yazılan şiir sayıları şöyledir:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün: 63 şiir (6 kaside, 51 gazel, 3 kıta ve 3 tarih).

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün: 58 şiir (9 kaside, 43 gazel, 2 kıta, 2 müfred, 2 tarih).

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün: 43 şiir (3 kaside, 34 gazel, 4 kıta, 1 müfred ve 1 tarih).

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün: 15 şiir (1 kaside, 12 gazel ve 2 kıta).

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün: 6 şiir (1 kaside, 4 gazel ve 1 muhammes).

Me'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün: 25 şiir (25 gazel).

Me'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün: 14 şiir (13 gazel ve 1 kıta).

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün: 3 şiir (3 gazel).

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün: 1 şiir (1 gazel).

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün: 1 şiir (1 kaside).

Bu duruma göre Ahmed Hamdî'nin en çok tercih ettiği kalıp 63 şiirde kullandığı "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbı, en az kullandığı kalıplar ise sadece birer şiirde tercih ettiği "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" ile "Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün" kalıplarıdır.

4. Dil ve İfade Özellikleri

Bir medrese hocası ve din bilgini olan Ahmed Hamdî'nin şiirlerinde Arapça ve Farsça kelime kullanımı oldukça fazladır. Şiirlerinde çok sık kullandığı Arapça ve Farsça kelimelerle yaptığı uzun ve zincirleme terkipler şiirinin anlaşılması hususunda bir kusur olarak görülebilir.

Habbezâ hulk-ı hasen tab'-ı kerîm-i ahsen
Kalb-i şâfîsidir âyîne-i esrâr-ı Hudâ (K 6/18)

Re'yidir dâğ-resân rûh-ı Nizâmü'l-mülke
Hüsn-i tedbîri pesendîde-i şâhib-dîvân

Pür etdi na'ra-ı mestânelerle şaĥn-ı gülzârı
Çemende bülbül-i şûrîde ĥayl-i eşkıyâdandır (G 27/4)

Lafzen iktibas ettiği ayetler dışında, bazı Arapça ifadelere de yer verir şair.

Dîde-i terde ĥayâliñdir ke-naĥşin fi'l-ĥacer
Gerçi cânâ naĥş âb üstünde olmaz ber-ĥarâr (G 26/2)

Küllü şey'in lâ yüsennâ sırrın izhâr eyleyüp
'An qarîb olur ümîdim buña elķab-ı müşîr (T 2/16)

Divan'da bazı kelimelerin yazılışlarında yanlışlıklar bulunduğu gibi bazı harflerde de noktaların kullanılması unutulmuştur. Divan nüshasının tek olması sebebiyle bu yanlışlıkların şairden mi yoksa müstensihinden mi kaynaklandığı hususunu anlamayı zorlaştırmaktadır.

Ahmed Hamdî, şiirlerinde yer yer atasözlerine yer verdiği gibi hikmetli sözleri de bolca kullanmaktadır.

"Meyveli ağacı taşlarlar" atasözü şair tarafından şöyle kullanılmaktadır:

Câhil âsûde hüner-mendânadır Ĥamdî sitem
Bâğ-ı 'âlemde dırağtıñ mîve-dârı taşlanur (G 37/7)

Hikmetli sözlerden bazıları da şöyledir:

"Koca Hristiyan Müslüman olmaz"

Ne kadar 'arz-ı hulus etse rakîb aldanma
Bu meşeldir kıoca naşrânî müselmân olmaz (G 75/6)

"Güneşe bakanın gözü yaşarır"
Yâri görsem girye-i bî-ihtiyâr eyler ğulüv
Âfitâba kim bakarsa çeşmi lâ-büd yaşlanur (37/2)

"İhtiyacı olan rüyasında altın ve gümüş bulur"
Dâim âğûşumdadır ol sîm-ber endîşede
Ėâlibâ muhtâc olan rü'yâda sîm ü zer bulur (G 25/4)

"Baykuşlar viranede bulunur"
Ĥâtırından geçemez nâvek-i ğam Ĥamdî'niñ
Bûmlar hâric-i vîrânede mihmân olmaz (G 75/7)

Ahmed Hamdî Divanı'nda yer alan güzel ifadelerden bazıları da şöyledir:

- Ġam cihânı yıķsa çekmez rind-i 'âlem-dîde ġam
Tâ ki oldukca ġarâbâtıñ esâsı üstüvâr (G 26/3)
- Müferriħdir leb-i dilber dëmişler ġalb-i maħrûra
Güzel naġl eylemişler sözleri cümle Şifâ'dandır (G 27/3)
- Ehl-i 'aşķ oldukca pîr olur maħabbet cân-güdâz
Sâl-ħord olsa derûnundan çenâr âteşlenür (G 37/5)
- Meşķ-i 'aşķa ġâmetiñ şevķiyle êtdim ibtidâ
Mektebe vardıķda tıfl evvel elifden başlanur (G 37/6)
- Ĥasedle nâz ile 'aşķ ile cânâ
Raķîb âteş sen âteşsen ben âteş (G 90/5)
- Şun'-ı Ĥudâ'ya râci' olur zübde-i kelâm
Tedķîķ olunsa sırrı mecâz u ġaķîķatiñ (G 99/5)
- Taķdîr olunca maţlab olur tîlibiñ seniñ
Bîhûde-i fikri ķo bu kâr-ġânedede (G 142/4)
- Sîne pür-tîriñ tırurken ġançer ursuñ yâraşur
Âşinâ bulsa ķonar miħmân miħmân üstüne (G 145/2)
- Fî'l-ġaķîķa ma'rifetdir mâye-i 'izz ü şeref
Câh ile bulmaz şeref insân insân üstüne (G 145/5)
- Ĥaţ olsa şevķ artar leb-i dildâra ey Ĥamdî
Olur raġbet füzûn aġşam olunca cân-ı gülgûna (G 147/5)
- Ol şûġ görüp giryemi eylerdi teraġġüm
Bir ülfeti olsaydı eger âteşiñ âba (G 148/2)

5. Edebî Şahsiyeti, Şair ve Şiirle İlgili Görüşleri

Şiirlerinde Hamdî mahlasını kullanan Ahmed Hamdî, aile olarak Nakşibendiyye tarikatına bağlı bir şair olmasına rağmen Divan içerisinde dinî ve tasavvufî anlatım ön planda değildir. Hatta hemen hemen yok denilecek kadar azdır. Bu yönüyle Divan şairi yönüyle karşımıza çıkar.

Ahmed Hamdî'nin hayatı ve şairliği ile ilgili hiçbir şüara tezkiresi ve biyografik eserde bir değerlendirme bulunmamaktadır. Şiirlerine baktığımızda oldukça güçlü bir şair olduğu anlaşılmaktadır. Kaside ve gazellerinde kullandığı kelimeler ile Divan'da bulunan bir Farsça gazel, Arapça ve Farsçayı çok iyi derecede bildiği sonucunu çıkarmaktadır. Özellikle az kullanılan Farsça kelimelerle yapmış olduğu terkipler şiirini anlamayı zorlaştırmaktadır.

Şiirlerinde hakîmâne bir söyleyiş hemen dikkati çeker. Bu yönüyle Nabî ekolünden bir şair olduğu söylenebilir. Nazîre yazdığı şairlere baktığımızda da özellikle Nabî'ye karşı bir hayranlığının olduğu anlaşılır.

Ahmed Hamdî'nin hangi şairlerden etkilendiği veya kendisinden sonra hangi şairleri etkilediği konusunda da bir bilgi veya kayıt bulunmamaktadır. Bununla birlikte şiirlerini incelediğimizde Nabî ve Nahifî ile Zekî isminde bir şairden etkilendiği anlaşılmaktadır.

Şair, Nâbî (ö. 1712)'ye üç nazîre yazdığı gibi Nabî'nin bir gazelini de tahmis etmiştir. Nabî'ye nazîreleri şöyledir.

Sâkı-i meh-veş ne dem 'uşşâkına sâgar şunar
Hûr gûyâ teşnegân-ı mahşere Kevşer şunar

'Îd-gâha nâz ile 'azm eyledikce ol şanem
Her kâdem şad 'âşık-ı bî-çâresi hânçer şunar

Rahm éder ol sâde-rû üftâdeye ammâ ne sûd
Ol zamân kim destine meşşâta-ı berber şunar

N'ola 'arz étsem bu şi'r-i âb-dârı yâre ben
Gâh olur şâhid gedâlar berg-i sebz-i ter şunar

Şi'rini tanzîr için Hamdî ne dem tutsam kalem
Rûh-ı Nâbî destime ta'zîm ile defter şunar

(G 28)

*

O mest-i kec-külâhuñ kim elinde hânçer 'uryândır
Hirâs-ı âfet-i cânıyla çeşm-i Hızır giryândır

Dirîğ étme zülâl-i tîğırnı ben teşneden kim ol
Dil-i bîmârıma şîhhat-resân u râhat-ı cândır

Görüp hûn-âbe-i çeşmim güher-pâş-ı nazar kılmaz
Ne bilsün tıfl-ı nev-restim ki ol la'l-i Bedeşân'dır

Görenler taraf-ı ruhsârında haç-nev dem-be-dem dârerler
Gülistân-ı hüsünde serde müşgîn reyhândur

Egerçi şî'riñe Nâbî nazîre müşkil ağıyâra
Bi-hamdî'llâh ki Hamdî-i sühan-pîrâye âsândır (G 57)

*

Leb-i dilberden olmağ bâde-peymâ kânde ben kânde
Fenâ dünyâda 'îş ü nûş-ı şehbâ kânde ben kânde

Tesellî-yâb olurdu gâh olup hem-şoñbet-i Leylâ
Belâ vü rezîdelikte Kays-ı şeydâ kânde ben kânde

Hayâl etsem olur leb-rîz-i çeşm eşk-i hasretle
O mihr-i 'âlem-i hüsni temâşâ kânde ben kânde

Göñül âlüfte dilber bî-vefâ tâlî' kavî düşmen
Şafâ-yı hâtır-ı cem'ıyyet âyâ kânde ben kânde

Bu şî'r-i pâk-i Nâbî'ye nazîre etmede Hamdî
Faşîh-i tâze-gûy-ı nükte-pîrâ kânde ben kânde (G 164)

Ahmed Hamdî, Nâbî'nin "yegdir" redifli gazelini de tahmis etmiştir. Bu tahmîs şudur:

Çeküp maṭlabdan el bî-ḳayd-ı mestûr olmamız yegdir
Olup âzâde-meşreb rind-i maḥmûr olmamız yegdir
Esîr-i mâdde-i gül-reng-i engûr olmamız yegdir
Ëdîp def'-i keder sâğarla mesrûr olmamız yegdir
Harâbât içre la'l-i meyle ma'mûr olmamız yegdir

Olur mı ğırre dehrîñ devlet-i şeş-rûzuna âdem
Felekden eylemez kâm-ı dilin âdem temennâ hem
Ṭabîb-i rûzigâr eyler eğerse zaḥmıña merhem
Sipihriñ hoḳḳasından etmeyüp deryûze-i merhem
Gül-âsâ ser-te-ser pür-zaḥm-i nâsûr olmamız yegdir

Belî erbâb-ı 'aşka derd-i firḳatdir ḳatı müşkil
Belâ-yı vaşlı da pervâneyi seyr eyle andan bil
Helâk olur hemân şem'a olunca bir nefes vâşıl
Hilâl eyler vücûd-ı 'âşığı kurb-ı vişâl ey dil
O mihr-i hüsnden mânend-i meh dûr olmamız yegdir

Dil-i şûrîdemiz ger bendelerden 'add olunmazsa
Ne çekmişdir reh-i 'aşkında sulṫânım bilinmezse
Ḳapıñda olmaya çârûb-keşiñ ruḥşat alınmazsa
Bize şaffu'n-ni'âl-i meclisiñde yer bulunmazsa
Varup ser-defter-i hicrâna mestûr olmamız yegdir

Bu dehrîñ şerm-sâr-ı hil'at-ı nevrûzı olmaḳdan
Beḳâsız ḥurrem-i yek-sâ'at-ı nevrûzı olmaḳdan
Hemîşe kâm-cûy-ı devlet-i nevrûzı olmaḳdan
Bahârîñ zîr-i bâr-ı hil'at-ı nevrûzı olmaḳdan
Harâret-dîde-i eyyâm-ı bâḥûr olmamız yegdir

Çeküp ser-rişte-i efkâr-ı Hamdî dürr-i nâ-yâbı
 Çıkar gencîne-i maḥfûz-ı dilden gevher-i nâbı
 Cihâna kevkeb-i şu'râ-yı şî'riñle vèrip tâbı
Fürûğ-ı nazm-ile memlû edüp dünyâyı ey Nâbî
Miśâl-i mihr-i 'âlem-tâb meşhûr olmanız yegdir (G 45)

Ahmed Hamdî Divanı'nda bu şiirler dışında Nâbî'yi hatırlatan mısralar da bulunmaktadır. Nâbî'nin meşhur na'tında geçen "Mürâât-ı edeb şartıyla gir Nâbî bu dergâha" mısramda yer alan "mürâât-ı edeb" terkibi Ahmed Hamdî'de şöyle yer alır:

Ey Hamdî mürâ'ât-ı edeb olmasa mâni'
 Sâgar gibi bûs-ı lebe fırsat nice düşdi (G 170/5)

Ahmed Hamdî'nin etkilendiğini düşündüğümüz bir diğer şair, Nahifî (ö. 1738)'dir. Şair, Divan'ın bir gazelinde Nahifî'den bahseder. Söz konusu şiir şöyledir:

O mihr-i evc-i behâ gâyet 'işveli dèrler
 Fürûğ nâz-ı cebînde münclî dèrler

Cemâl-i yâre diyenler meşâriku'l-envâr
 Hadîs-i zülf-i hısân müselseli dèrler

Cebîni üzre görenler keşîde ebrûsun
 Kitâb-ı hüsni o şûhuñ kitâbeli dèrler

Gubâr-ı dergeh-i yâri gözümde kuḥl edeli
 Anıñ'çün ehl-i ḥased baña sürmeli dèrler

Birazca metn-i kadeḥden telemmüz eyleyelim
 O fende pîr-i meye Şeyḥ Ebû 'Alî dèrler

Nahîfî şî'rine oldum teberrüken peyrev
 O pîri Hamdi kerâmetlü bir velî dèrler (G 40)

Kimliğini tam olarak tespit edemediğimiz Zekî mahlaslı şairden de etkilenmiştir. Zekî'nin bir gazelini tanzir eden Ahmed Hamdî, bir başka gazelinde de isminden sitayişle bahseder:

Ƙadıñ bâğ-ı leţâfet içre cânâ
Mu'allâdır mu'allâdır mu'allâ

Göñül âyînesi fikr-i ruĥuñla
Mücellâdır mücellâdır mücellâ

Ħayâl-i ĥüsnüñ ey dilber gözümde
Temâşâdır temâşâdır temâşâ

Nice Nîl'e kıyâs olur sirişkim
Bu deryâdır bu deryâdır bu deryâ

Dêdim bir bûse vër dëdi bu 'âşık
Ne şeydâdır ne şeydâdır ne şeydâ

Ʀabîbe söyledim derdim dëdi kim
Bu sevdâdır bu sevdâdır bu sevdâ

Saña zerķ u riyâ şûfı Ħudâ'dan
Belâyâdır belâyâdır belâyâ

Bize zevķ-ı mey ü maĥbûb ammâ
'Aţâyâdır 'aţâyâdır 'aţâyâ

Zekî'niñ nazmına Ħamdî bu tanzîr
Ne zîbâdır ne zîbâdır ne zîbâ

(G 7)

*

Zekî'niñ yaĥşıdır ĥoşdur zemîni peyrev ol Ħamdî
Anñ fenn-i belâğatda zekâsı yaĥşıdır ĥoşdur

(G 51/7)

Ahmed Hamdî'nin bazı gazelleri meşhur Divan şairlerinden Fuzulî (ö. 1556) ve Râsih (ö. 1731-32)'i hatırlatmaktadır. Özellikle iki gazelinden biri Fuzulî'nin, diğeri Râsih'in birer gazeline nazîre gibidir. Aşağıda verdiğimiz iki ayrı gazeli, kendisi nazîre ifadesini kullanmasa da Fuzulî'nin "Hâsılum yok ser-i kûyunda belâdan gayrı" mısrayla başlayan gazelini çağrıştırmaktadır.

Bulmadım yâr gam-ı derd ile dâdan gayrı
Şormadı hâtırımı kimse belâdan gayrı

Sen gerek luţf u kerem eyle gerek cevr ü sitem
Nesi var 'âşıkñ ey şûh vefâdan gayrı

Ġam-ı hicrânıñ-ile kûşe-i miñnetde benim
Hâlim mi var bilür kimse Hudâ'dan gayrı

Ëtme ol mâh-likâdan şakın ümmîd-i mihr
Bilmez ol tıfl-ı hod-âyîn cefâdan gayrı

Dehre bir devrde geldik ki 'acebdir Hamdî
Derbeder kimse bulunmaz şu'arâdan gayrı (G 174)

*

Ne gelür dâire-i fikrime gamdan gayrı
Kim şorar hâtır-ı mañzûnımı hemmden gayrı

Bergelin zîb-i külâh eyledim bu çemeniñ
Girmede destimize hâr-ı elemden gayrı

Sâki-i mey-gede-i dehr bu meclisde baña
Bir kadeh şunmadı telh-âbe-i gamdan gayrı

Ben de bilmem neye geldim bu ribât-ı felege
Cây-ı esâbisi yok mañv-ı 'ademden gayrı

Olmadı Һamdî leb-âlûd-ı nevâl-i kâma
Ağzımı açmadı engüst-i nedemden ğayrı (G 182)

Balikesirli Râsih'in "Süzme çeşmin gelmesin müjgân müjgân üstüne/Urma zahm-ı sîneye peykân peykân üstüne" matla'lı gazeline nazîre olarak düşündüğümüz şiiri de şöyledir¹¹.

Şundı sâkî bâdeyi fincân fincân üstüne
Mürde cism-i nâtüvâna geldi cân cân üstüne

Sîne pür-tîriñ tururken hançer ursuñ yâraşur
Âşinâ bulsa konar mihmân mihmân üstüne

Ğam sürûrı mülk-i hâtır-ĥânedan dûr eyledi
Şimdi tuĝyân etmedi sultân sultân üstüne

'Iyd-ĝâha çıksa nâz-ile o şâh 'uşşâkdan
Rehgüzârından düşer kurbân kurbân üstüne

Fi'l-ĥakîka ma'rifetdir mâye-i 'izz ü şeref
Câh ile bulmaz şeref insân insân üstüne

Keffe-i mîzânı teng eyler günâhım korķarım
Vaz' olursa defter-i 'işyân 'işyân üstüne

Şi'r-i hoş-âyendeni tanzîr için Һamdî bu gün
Tutdı erbâb-ı suĥan dîvân dîvân üstüne (G 145)

Etkilendiğini düşündüğümüz şairlerle ilgili böyle bir değerlendirmeye gidebilmemize rağmen, kendisinden etkilenen şairlerle ilgili söyleyebileceğimiz çok şey yoktur.

¹¹ Söz konusu şiirle ilgili bkz. Hüseyin Akkaya, "Râsih Bey'in "Üstine" Redifli Meşhur Gazeline İkillemelerin Kullanılışı", *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3 Summer 2007, s. 25-31.

Ziyabey Kütüphanesi 134 numarada kayıtlı olan bir mecmuada Ahmed Hamdî'nin;

Dili bir âteş-i ruhsârenin şevkiyle yandırdım
Sipihri nîl-reng'e dûd-ı âhımdan boyandırdım (G 128/1)

beytiyle başlayan gazeline yine Sivaslı bir şair olan Ahmed Suzî (ö. 1830)'nin

Nihâl-i gonçeye arz-ı niyâz bendim kuşandırdım
Recâlar eyledim nakd-i hakikatle inandırdım
beytiyle başlayan bir nazîresine yer verilmektedir (vr. 83b-84a).
Nazîre olarak gösterilen bu gazel Suzî Divanı'nda bulunmamaktadır¹².

Her ne kadar nazîre, ilgili divanda bulunmasa da Sivaslı bir şair olan Ahmed Suzî'nin yine kendisinden önce yaşamış Sivaslı bir şair olan Ahmed Hamdî'nin şiirlerini okuyarak etkilendiği ve şiirine nazîre yazdığı ihtimalini ortadan kaldırmaz.

Ahmed Hamdî'nin şiirle ilgili görüşlerini de şöyle değerlendirebiliriz:

Divan şairleri mazmun avcılarıdır. Daha önceden hiçbir şair tarafından söylenmemiş yeni şeyler söylemek şairin bir görevi aynı zamanda iyi şairlik vasfıdır. Bununla şaire kıymet vermeme süregelen bir hastalıktır. Takdir makamındakilerden iltifat görmeme şairlerin büyük bir derdidir. Şairlere kıymet verilen dönemler elbette olmuştur fakat kendi döneminde bu ilginin olmadığından yakınan Ahmed Hamdî;

Dehre bir devrde geldik ki 'acebdir Hamdî
Derbeder kimse bulunmaz şu'arâdan gayrı (G 174/5)

deme zorunluluğunu hissetmektedir. Yeni bir şiir yazıp ortaya çıkaran şair, söz ustaları tarafından bir aferin beklemektedir. Fakat bu yeni şiir karşısında onlar susar, şiirle ilgisi olmayan ve bu sanatta cahil olanlar alkışlarlar şairi. Bu da şairin zoruna gider.

Şâ'ire müşkil belâ 'arz eyledikçe şi'rini
Nükte-fehmânîñ sükûtı câhiliñ taşînidir (G 44/1-2)

¹² Bkz. Ayşe Ulusoy, *Ahmed Suzî Divanı*, C.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2004.

Tatlı söz söyleyen şairler toplumda çok fazladır. Ama bunlar şiir kabul edilemez. Şiir vadisinde yeni bir söz ancak gerçek şairden çıkar.

Tâze ma'nâ hâtır-ı âgâhdan eyler zuhûr
Yoksa Hamdî şâ'ir-i şîrîn-edâdan çok ne var (G 32/7)

Yeni bir söz ise ancak Cebrâil'in telkiniyle ortaya çıkar. Tabirlerin güzelliği ise o şiirin renkli süsleridir.

Tâze ma'nâ kim dile Rûhü'l-kuğüs telkînidir
Hüsn-i ta'bîrât anıñ pîrâye-i rengînidir (G 44/1)

Ahmed Hamdî her şair gibi şairliği ve şiiri ile övünür. Onun şiiri hep taze anlamlar, yeni söyleyişler ve güzel mazmunlarla doludur. Nam ipliğini taze mazmunlar ile süsleyen şairin şiiri yekpare bir inci gibidir. Bu açıdan irfan sahipleri tarafından tanzir edilecek bir şairdir o.

Hamdî nazîre söylesün erbâb-ı ma'rifet
Bu nev-zemîn tâze ğazel imtiñânedir (G 36/6)

Rişte-i nazmı edip tâze mezâmîn ile zeyn
Fikr-i şâkıb ile Hamdî dürr-i yektâdeleriz (G 79/5)

Bu şî'rim Hamdiyâ tanzîr eden yârâna lâyıkdır
Ëderse iddi'â evc-i hüner-mendîde zârîşlik (G 97/5)

Bilmem bu şî'r-i tâze-zemîne nazîre-ĝû
Hamdî fûnûn-ı nazmda üstâd eger benim (G 118/5)

Âşık, güzel sözlü ve hazır cevap bir şair olan Hamdî, garip lafızlı sade bir hayali bile istemez. Şiirinde ortaya çıkan taze mazmunlar yaprak ve meyveleri olan yeni bir fidan gibidir.

Mest olup dërmiş benimçün Hamdiyâ ĝâhîce yâr
'Âşıkım hem şâ'ir-i hâzîr cevâbımdır benim (G 121/5)

Sühanda t̂alib-i hüsn-i edâyuz ey Hamdî
Ġarîb-i lafz-ile sâde hayâli istemezüz (G 72/5)

Hâme-i Hamdî'den eyler tâze mazmûnlar zuhûr
Bir nihâl-i tâzedir ki berk ü bâr eksik degil (G 110/6)

Söz ipliğine eşsiz inciler dizen şair, bir mücevher olan şiiri hediye olarak bırakmıştır.

Çıkardım tâze ter gencîne-i endîşeden Hamdî
Bu manzûme güher benden hedâyâ-yı kirâm olsun (G 134/5)

II. BÖLÜM

AHMED HAMDİ DİVANI'NDA İŞLENEN BAZI KONULAR

AHMED HAMDİ DİVANI'NDA İŞLENEN BAZI KONULAR

Bu bölümde, şiirlerinde yer alan ve özel olarak dikkatimizi çeken bazı konulara değineceğiz. Her ne kadar şiirlerinde dinî bir söylem göze çarpmasa da din ve tasavvufa ait kavramlar başta olmak üzere bitkiler, hayvanlar, meslekler, tarihi ve efsanevi kahramanlar alt başlıkları altında ilgili konular üzerinde duracağız.

A. DİN

Milletlerin hayatında din önemli bir mevki işgal eder. Bir dinin yazılı olarak anlatılması da ancak edebiyatla gerçekleşir. Türklerin İslam'ı kabul etmelerinden sonra oluşturdukları Divan edebiyatı, zengin motif, mazmun ve unsurlarıyla, özellikle mutasavvıf şairler tarafından, bu dinin anlatılmasında önemli bir araç vazifesi görmüştür. Din; adet, gelenek ve görenek, folklor vb. gibi, bir şekilde hayatın içinde olduğundan dolayı, mutasavvıf şairler dışında kalan diğer Divan şairlerinde de, biliçli veya bilinç dışı, bir şekilde dinî motiflere rastlanmaktadır¹³.

Ahmed Hamdî Divanı'nda dinî birçok terim kullanılmıştır. Fakat bu terimler Divan'da dinî anlatılmasına yönelik bir şekilde yer bulmaz. Daha çok, hayatın içinden dine ait bir motif olarak kullanılmıştır. Biz burada bu terimleri alfabetik sıraya göre vereceğiz.

Ayet: Divan'da çok fazla ayet kullanımına rastlanmamaktadır. Şair sadece iki ayete yer vermektedir. İktibas ettiği ayetler de lafzî iktibas şeklindedir. Ahmed Hamdî Divanı'nda yer alan ayetlerden ilki Bakara Suresi 69. ayettir ve meali şöyledir: Onlar, "Bizim için Rabbine dua et de, rengi neymiş? açıklasın" dediler. Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki, o, sapsarı; rengi, *bakanların içini açan* bir sığırdır" dedi.

Tesürrü'n-nâzirîn âsârı vechinde olur peydâ

Küdûrât-ı ğam-ı iflâsı maḥv eyler zer-i maḥbûb (G 10/2)

¹³ Edebiyatla din ilişkisi için bkz. Hasan Aktaş, *Türk Şiirinde Din ve Tasavvuf*, Konya 2001, s. 25-28.

Ahmed Hamdî'nin iktibas ettiği diğer ayet ise "Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacak" anlamındaki Rahman Suresi 26. ayetidir.

Küllü men sırrın bilüp her hâle teslîm olmuşuz
Şîven-i mâtemle yeksândır sürûd u sûrımız (G 83/4)

Cehennem:

İnkarcıların ve günahkârların, âhirette cezalandırılacakları yer olan cehennem, Kur'an-ı Kerim'de cahîm, hutame, saîr gibi kelimelerle anılır ve yedi tabakası olduğuna inanılır.

Divan'da dûzah şeklinde geçmektedir.
Degil mi dûzah erbâb-ı dile ol encümen k'anda
Belî nesne evet ma'külünden gayrı kelâm olmaz (G 82/6)

İftar:

Oruçlu bir kimsenin akşam namazı vakti girdiğinde yemesi ve içmesi olan iftar Ahmed Hamdî'nin bir gazeline konu olmuştur.

Ne hoşdur ehl-i îmâna mübârek sâ'at-i iftâr
Zamân-ı gâret-hân-ı celîl-i rahmet-i iftâr

Muqarrer on sekiz biñ 'âlem andan sîr-çeşm olmak
Döşense şahn-ı rahmetden simât-ı ni'met-i iftâr

Çam-ı dünyâ ve mâ-fihâyı dilden ber-çaraf eyler
Mişâl-i bezm-i cennetdir şafâ-yı şöhet-i iftâr

Dimâğ-ı cürmi pür-bûy-ı 'abîr-i mağfiret eyler
Olunca micmer-efrûz-ı tazarru' niyyet-i iftâr

Olur her gece yetmiş biñ 'uşât-ı müslimîn âzâd
Çanîmetdir şahn fevt étme Hamdî fırsat-ı iftâr (G 49)

İmâm:

Cami, mescid gibi Müslümanların ibadethanelerinde namaz kıldıran din görevlisi olan imam, Ahmed Hamdî tarafından olumsuz anlamda kullanılmıştır.

Kerr ü ferri gërü ço vaqt-i du'âda ey imâm
Anı maqbûl êtdiren mey-keşleriñ âmînidir (G 44/4)

Kâbe:

Mekke'de bulunan ve Beytullah da denilen yeryüzünde taştan dört köşeli olarak inşa edilen ilk mabed olarak kabul edilir. Zaman içerisinde yıkılan bu bina Hz. İbrahim ile oğlu Hz. İsmail tarafından yeniden yapılmıştır. Ahmed Hamdî Kâbe'yi sevgilinin güzellik unsuru olarak şiirine konu eder.

Fesâne-sâzi-i zülf-i dırâzı 'ömre sürer
Cemâli Ka'be-i ehl-i şafâ degil de nedir (G 52/2)

Harem-i Ka'be mücâvirleridir merhamet êt
Çîn-i zülfüñle olan her dil-i gam-perverde (G 156/4)

Medrese, cami, mescid:

İslam medeniyetinde bir yüksek bir eğitim kurumu olan medrese ile namaz kılma yeri olan cami ve mescid şair tarafından çeşitli beyitlerde kullanılmaktadır. Bir beyitte şair, zayıflık veya zafiyetten dolayı medrese ve mescide gidemediğini fakat sevgili için Hindistan'a kadar gidebileceğini ifade eder.

Ža'fdan medrese vü mescide varmam ammâ
Èderim Hind'e sefer var ise bir dilber için (G 129/2)

Bir beyitte de mescid ile meyhane karşılaştırılarak, meyhaneyi mekan tutan aşığın adım atmaya yeteneği kalmadığı için camiye gidemediğinden bahsilmektedir.

Çıxup meyhâneden çoğdan giderdim mescide şûfi
Olaydı bir qadem reftâra isti'dâd ayağımda (G 143/4)

Aşığın mekânı olan ve her gece gittiği meyhaneyi karanlıkta bile kolayca bulabileceği bundan dolayı ışığa ihtiyacı olmadığını ifade eden şair, ayın dönen fenerini camiye giden şeyhe tutmasını ister.

Şeyh-i câmi'-reve tutsun fener-i çarhını mâh
Buluruz biz gece meyhâneyi yâ hû sesine (G 144/4)

Seccade:

Üzerinde namaz kılınan halı, kilim vb. temiz sergi olan seccade bir beyitte kullanılmıştır.

Halk ikbâl yüzünden bizi pâ-mâl eyler
Zîr-i gerdûnda hem-ţâlî'-i seccâdeleriz (G 79/2)

Vâiz:

Dinî nasihatlarda bulunan bir kişi olan vaiz, edebiyatımızda şairler tarafından sürekli eleştirilen olumsuz bir tiptir. Genellikle şairler vaizi, ham yobaz prototipi olarak gördükleri sûfî veya zahitten ayrı tutmazlar¹⁴. Çünkü zahit gibi vaiz de dînin zahiriyle uğraşmaktadır. Belki bu konuda zahitten daha da aşağı konumdadır. Çünkü insanlara iyilikten, güzellikten bahsetmesine rağmen kendisi bu anlattıklarını bir yaşama biçimi olarak sergilememektedir.

Ahmed Hamdî şiir geleneğimize uygun olarak, vaizi dinîn zahiri-ne göre hareket eden kaba softa anlamında kullanmaktadır. Bu yönüyle vaiz sahte gözyaşı döken, dini iyi bilmediği için elinde Türkçe bir vaaz kitabı olan ve sürekli olarak sohbet ve konuşmalarını cehennem ve dola-yısıyla azapla korkutmaya hasreden bir kişidir.

Vâ'iz-i şan'at-fürûşa girye lâzım-ı sâhte
Sübha-i tezvîr yâ Türkî risâle elde bir (G 29/4)

Haşr étmez idi naqlini vâ'iz cehenneme
Vâşıl olaydı ğavrına deryâ-yı rahmetiñ (G 99/4)

¹⁴ Sûfî ve zâhid tipi için bkz. Ahmet Atilla Şentürk, *Klâsik Osmanlı Edebiyatı Tiplerinden Sûfî yahut Zâhid Hakkında*, İstanbul 1996.

Yüzün göstermedi hiç vâ'ize nâ-maḥrem olmaḳla
Bu 'aşra duḡter-i rez gibi ehl-i i'tiṣâm olmaz (G 82/3)

Vâ'iz ḳomadı câmi'e meyḡâneyi yıḳdı
Bu ḡânḡah-ı dehrde bî-cây-ı neṣestim (G 120/3)

Şafâ-yı meygedeyi vâ'iz eylemiş inkâr
Ṭab'at ehli bir âdem diñle ki vara göre (G 150/4)

B. TASAVVUF

Tasavvuf, "Cibril hadîsi" olarak da bilinen bir hadiste geen ve iman, islam ve ihsanın ne olduğu sorularından üçüncüsünün cevabı olan, "...Allah'ı görüyormuşcasına kulluk etmendir. Sen O'nu görmüyorsan da O seni görüyor" ifadelerinin karşılığı olarak kabul edilir¹⁵. Tasavvuf, dinî mistizim olarak da ifade edilir¹⁶. Martin Lings'e göre; "Zaman zaman büyük bir med ve cezir dalgası gibi sonsuzluk deryasından bizim sonlu dünyamıza akan bir vahiy vardır. Bu med ve cezir dalgalarına dalma, onun ebedî ve ezeli kaynağına geri çekilme sanatı, disiplini ve ilmi" tasavvuftur¹⁷. Tasavvufun ne olduğu ancak "hal edinilerek" bizzat yaşanarak anlaşılabilir¹⁸. Bizzat bu hali yaşayan mutasavvıflarca da tasavvufun birçok tarifi yapılmıştır¹⁹.

Ahmed Hamdî Divanı, mutasavvıf bir şairin divanı içeriğine sahip değildir. Bununla birlikte divanda bazı tasvufî bazı kavramlar da kullanılmıştır. Bu kavramlardan bazıları şunlardır.

Nakşbendiyye:

Nakiş yapmayı ifade eden Farsça iki kelimenin birleşmesiyle oluşmuş bir sözcük. Hoca Muhammed Bahâeddin Nakşbend (ö. 1397)'in

¹⁵ Geniş bilgi için bkz. Mehmet Demirci, *Sorularla Tasavvuf ve Tarikatler*, İstanbul 2001, s. 13-15.

¹⁶ Mustafa Kara, *Tasavvuf ve Tarikatler Tarihi*, 2. Baskı, İstanbul 1990, s.11.

¹⁷ Martin Lings, *Tasavvuf Nedir*, İstanbul 1986, s. 9.

¹⁸ Mehmet Demirci, *a.g.e.*, s.11.

¹⁹ Tasavvufun tarifleri için bkz. Selçuk Eraydın, *Tasavvuf ve Tarikatler*, İstanbul 1990, s. 37-45; Mustafa Kara, *a.g.e.*, s. 31-43; Mehmet Demirci, *a.g.e.* 11-12; Süleyman Uludağ, *İbn Haldun Tasavvufun Mahiyeti Şifâu's-Sâil*, İstanbul 1984, s. 35-38.

kurduğu, gizli zikir esasına dayalı bir tasavvuf okulu. Günümüz Anadolu'sunda Hâlidîyye adıyla varlığını sürdürmektedir²⁰.

Divan'da iki beyitte adı geçmektedir.

Bu mecâzî şûretin maḥv eyle levḥ-i sînedin
Naḫşbend-i şûret-i bâkî ol ünsiyet budur (G 19/4)

Gözlerin taşvîr édende naḫşbend-i kâf nûn
Kûşe-i güzlâra Ḥamdî iki âhû bağlamış (G 89/5)

Ârif:

Tanıyan, bilen, vâkîf ve âşinâ olan, hâlden anlayan anlamlarına gelen bir kelimedir. Tasavvufta, Allah'a dair bilgi başta olmak üzere bütün varlık ve olayların mahiyeti hakkında, ahlâkî ve manevî arınma sayesinde sezgi gücü ve derûnî tecrübe ile bilgiye sahip olan kimsedir. Allah'ı gerçek yönüyle tanıyan irfan sahibi kimsedir. Bilmek yönüyle âlimden farklıdır. Çünkü âlim çalışma sonucu elde ettiği ilimle bilirken ârif, keşf ve kerâmet yoluyla bilir. Bu yönüyle de âlimin ilmi kesbî, ârifin ilmi vebîdir. Ârif her yerde Hakk'ın binbir tecellisini müşahede edebilen kimsedir. Bu nedenle ümmî bir insana da ârif denir ancak âlim denemez. Ârifler için, ehl-i yakîn, ehl-i dîn, velî, kutub ve genel olarak "ârif-i billâh" tabirleri kullanılır²¹.

Bir beyitte kâinatın bütün zerrelerinin ârife hediye olduğunu söyleyen Ahmed Hamdî, dikkatle bakıldığında arif in insan cinsinin en mü-kemmeli olduğunun anlaşılacağını ifade eder.

Dehân-ı dilbere söz yok dèyüp sükût étmek
Zebân-ı 'ârife ḥaḫḫ-ı edâ degil de nedir (G 52/6)

Başmaz o bezme 'ârif ayağı mey olmasa
Tutmaz o şavte gûşını rindân ney olmasa (G 149/1)

Eczâ-yı kevn 'ârife Ḥamdî hedâyedir
Diḫḫatle baḫsañ oldı benî âdem ekmeli (G 166/5)

²⁰ Ethem Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ankara 1997, s. 533.

²¹ Süleyman Uludağ, "Ârif", *DİA.*, İstanbul 1991, III, 361-361. Ayrıca bkz. Ethem Cebecioğlu, *a.g.e.*, s. 117.

Bezm-Rezm:

Bezm, içki meclisi, rezm ise savaş meclisi demektir. Ahmed Hamdî bir gazelinde ikisini bir arada kullanmıştır.

Serbâzlığa râh-ı maḥabbetde budur şart
Ḥamdî gibi âmâde gerek bezme vü rezme (G 154/5)

Meyhâne:

İçki içilen yer anlamına gelen meyhâne, harâbat olarak da kullanılır. Meyhâne bir can kıblesidir ki oraya varan üzüntülerinden kurtulur. İçeri bir defa giren artık oradan çok zor çıkar. Orası Cem neşesi dağıtan şâhâne bir makamdır²².

Şaire göre de orada hizmetçi olmak mescitte ikiyüzlülerle aynı safta olmaktan daha iyidir.

Yâr ile mey-gede bâğ-ı İrem olmaz da n'olur
Rind o meyhânede hem-ḥâl-i Cem olmaz da n'olur (G 48/1)

Muḫîm-i hizmet-i meyhâne olmak yegdir âgâha
Riyâkârân ile şaff-ı mesâcidde ku'ûdundan (G 133/4)

Pîr-Şeyh:

İlki Farsça, diğeri Arapça olan ihtiyar/yaşlı anlamına gelen bu iki kelime tasavvufta bir tekke veya zaviyede reislik edip müridleri bulunan pîr ve mürşit olarak bilinen tasavvuf okulu lideridir²³.

Ahmed Hamdî'nin şiirlerinde şeyh ve pîr, dinin zahirinde kalan, hakikate erememiş bir tip olarak karşımıza çıkar. Ona göre, halvette bulunduğu halde benlik davasında bulunan bir riyakâr, aşkı bilmediği için hırka ve seccadeye yapışan birisidir o.

Şeyh-i ḥalvet-beste da'vâ-yı teferrüd êtmesün
Kaḥṭ-ı rindân oldu erbâb-ı riyâdan çok ne var (G 32/5)

Hırka vü seccâdesin Ḥamdî girü vërmez mi şeyh
Bâde-i nâb elde sâkî ḡamze-kâr olsun da gör (G 34/5)

²² İskender Pala, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Ankara tsz., s. 212.

²³ Ethem Cebecioğlu, *a.g.e.*, s. 579, 673.

Sübha gerdânlığıyla etdi telef 'ömrünü şeyh Hâşılı kerdiş-i peymâneyi herkes bilmez	(G 78/4)
Devr-i lebiñde kalmadı şeyh ü mürîdân Ey mest-i nâz bâde-i gülnâra düşmedik	(G 101/4)
Devr-i leb-i dilberde bu gün şeyh ü müderris Peymâne tutar elde bedel cümle kitâba	(G 148/4)
Biz o rindiz kim hârâbât ehlidir ma'mûrımız Hırka-dâr-ı pîr-i meydîr zâhid-i mestûrımız	(G 83/1)
Ne fenn-i müşkilmiş gam-ı fuzûl 'âlemde Bu bahşê pîr-i muğândan cevâba muhtâcız	(G 85/3)
Hamdiyâ encümen-i 'îşe başup biz de kadem Pîr-i meyhâne-i cem'iyete baş eyleyelim	(G 113/5)

Tâlib:

İsteyen, dileyen, heves eden anlamlarına gelen tâlib, Allah yolunda bir mürşide bağlanıp tasavvuf yoluna giren kişidir. Tasavvuf okuluna kaydını yaptıрма durumundakilere tâlib denilir²⁴. Bir beyitte Hakk'a talib olanın O'ndan başka her şeyden uzaklaşması gerektiği söylenerek yükü az olan yolcunun yolu uçarcasına kat edeceği ifade edilir.

Tâlib-i Hakk'a sivâ kaydî gerekdir ma'rûh Tayy eder râhı sebûkbâr olan erbâb-ı sefer	(G 23/3)
---	----------

Zâhid:

Bir şeye rağbet etmemek, küçümseyip terk etmek, yüz çevirmek anlamına gelen bir kelimedir. Kendisini dünyadan çekip çeviren ve dinî

²⁴ Ethem Cebecioğlu, *a.g.e.*, s. 685.

hayata veren, âhirete yönelen kişiler için kullanılan bir tabirdir²⁵. Zâhid, esasen zühd ve takva sahibi olmakla beraber, zamanla işin özüne inemeyen, dış kabukta (zâhirde) kalan, kuru ve şekli ibâdetle uğraşan, dinî konularda anlayışı kıt kaba sofî dindarlar için kullanılan bir tabir hâline gelmiştir²⁶.

Edebiyatımızda zâhid tipi, âşığın tam zıddı olarak görülür. Dindar geçinerek âşığı sürekli tenkit eden, vaaz ve nasihatlarıyla onu bunaltan ve halkı âşık aleyhine kışkırtan bir tiptir. Hakîkate ulaşamayıp dinî zâhirine bağlı olmasından dolayı fırsat bulunca nefesine uymaktan kaçınmaz. Yaptığı ibâdet ve iyilikleri bir karşılık beklediği için yapan zâhid, hiçbir beklentisi olmadan seven ve sevdâsı yolunda yârin eziyetlerine seve seve katlanan âşığı akılsız olarak görür²⁷.

Zâhid, Ahmed Hamdî Divanı'nda da aynı çerçevede yerini bulur. Bu yönüyle kendini âşık makamında gören şâir, hakîkati bilmeyen bir sûret-perest olan zâhidi beğenmez ve çeşitli yönleriyle eleştirir.

Zâhid-i huşguñ kuru efsânesine teşne nâs
Kim okur diñler bu şî'r-i âb-dârı neyeleriz (G 77/4)

Zâhid-i sûret-peresti gâlibâ irşâd için
Ebruvânıñ câmî'-i hüsnünde mihrâb eylediñ (G 100/2)

Kim bakar zühhâd u şeyhi kim sevip bey'at eder
Gözlerim sâkide gönlüm meyledir sâğarda el (G 109/3)

Mey-furûşuñ öp ayağın k'eder izhâr-ı kerem
Zâhidiñ sürme yüze hırka-ı şan'at-pûşuñ (G 131/4)

Döndürüp bir şanemiñ kaşları mihrâbına rû
Yudı taqvâdan elin zâhid edip meyl-i vuzû (G 139/1)

²⁵ Ethem Cebecioğlu, *a.g.e.*, s. 775-776.

²⁶ Bkz. Mehmet Demirci, "Zâhidlik Nedir? Dünya Ahiret Dengesi Nasıl Kurulur", *DEÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İzmir 1987, Sayı: IV, s. 105-126.

²⁷ Konuyla ilgili bkz. Ahmet Atilla Şentürk, *Klasik Osmanlı Edebiyatı Tiplerinden Süfî yahut Zâhid Hakkında*, İstanbul 1996.

Zikir:

Anmak, hatırlamak gibi anlamlara gelen bir kelimedir. Ahmed Hamdî bir gazelinde her nefes alış ve verişte Allah'ı zikretmenin gece ve gündüz Allah ile sohbet etme olduğunu söyler.

Âşinâ ol her nefes ey Hamdi zikru'llâh ile
Hâzret-i Mevlâ ile şâm u şehër şoĥbet budur (G 19/6)

C. ŞAHISLAR KADROSU

Ahmed Hamdî, peygamberler başta olmak üzere tarihi ve efsanevî bir şahıstan bahsetmektedir. Biz bunları beş ayrı alt başlık altında inceleyeceğiz.

1. Peygamberler

Ahmed Hamdî Divanı'nda Hz. Muhammed dışında yedi peygamberin ismine yer vermektedir. Bunlardan Hızır'ın peygamber olup olmadığı tartışmalıdır. Harf sırasına göre bu peygamberler şunlardır.

Hızır-İlyas:

Edebiyatımızda, ölümsüzlük yönleriyle, Hızır ve İlyas peygamberler çoğunlukla birlikte anılırlar. Hızır mürşid-i kâmilî, İlyas sâlikî temsil eder. Hayat suyunu bularak ölümsüzlüğe erişmiş olan Hızır'ın karada, İlyas'ın ise denizde yaşadığına ve bu ikisinin de darda kalan insanların yardımına koştuklarına inanılır. Yine inanışa göre bu iki peygamber senede bir kez bir araya gelmektedirler ki bu güne hidrellez denilir.

Ahmed Hamdî Divanı'nda yer alan Hızır ve İlyas tarihî yönleriyle değil goncanın Hızır'ı taklid etmesi ile sevgilinin dudağının aşığına Hızır ve İlyas gibi hayat bahşedici oluşu yönüyle kullanılmaktadır.

Sebbezâr içre yeşil câme yeşil cübbe ile
Yemm-i aĥzarda olur Hızır'ı muĥallid gonca (G 151/3)

Bûs edenler leb-i cân-baĥş-ı ĥayât-efzâñı
'Ömr-i câvîd bulur Hızır-ile İlyâs gibi (G 173/4)

İdrîs:

Şit peygamberin torunlarından. Suhuf sahibi peygamberlerden biri olan Hz. İdris'e otuz sayfa ilahi emir gönderilmiştir. İlk defa yazıyı icat eden, rakam yazan ve elbise diken odur. Terzilerin pîri olarak kabul edilir. Hz. İsa'nın göğe yükselirken başındaki serpuşa batırdığı iğneyi aslında İdris peygambere dünyadan bir armağan olarak götürmek istediğine inanılır²⁸.

Divan'da terzilerin şahu olarak görülen sevgili, aşığa sürekli olarak sitem etmektedir. Bu nedenle terzilerin pîri olan Hz. İdris'e şikâyet edilir.

O şeh-i hayyâtdan dâim sitemdir gördüğüm
Hâzret-i İdrîs'e kaldı dâdımız feryâdımız (G 71/2)

Süleymân:

Süleyman peygamber, uzun ömürlü olması ile insan ve cinlere hükmetmesiyle bilinen hükümdar bir peygamberdir²⁹. Ahmed Hamdi, Hz. Süleyman'la karınca arasında geçen konuşmaya telmih yoluyla işaret ederek, sevgiliyi Hz. Süleyman'a kendisini de karıncaya benzetmiştir. Bir beyitte, sevgili, her ne kadar zamanın hükümdarı konumunda olsa da aşığın da farklı bir âlemde şanınun olduğunu belirterek karıncanın zamanın hükümdarına baş eğmeyeceğini ifade etmektedir.

Gel hârâbât içre seyr et şevket-i mevfûrımız
Ser-furû étmez Süleymân-ı zamâna mûrımız (G 84/1)

Mesih:

Hz. İsa'nın isimlerindendir. İsa peygamber; ölüleri diriltme mucizesi, Allah'ın kudretiyle Cebrail'in Meryem'e üflemesi sonucunda baba-sız doğması ve göğe çekilmesi yönleriyle edebiyatımızda kendisinden sıkça bahsedilen bir peygamberdir.

'Uşşâka olur fikr-i hâtn hâr-ı ta'alluk
Tecrîd ile hemhâl-i Mesîhâ da olmasa (G 152/5)

²⁸ Hasan Aktaş, *Çağdaş Türk Şiirinde Peygamberler*, Edirne 2006, s. 40.

²⁹ Edebiyatımızda Hz. Süleyman'la ilgili bkz. Hüseyin Akkaya, *The Propet Solomon in Ottoman Turkish Literature and the Suleymâniyye of Şemseddin Sivâsi Part I*, Harvard University 1997.

Mûsâ:

Tur'da Allah'ın tecellisine mazhar olması, sihirbazlar karşısında asasının yılanı dönüşmesi, elinin, göğsüne sokup çıkarması sonucu bembeyaz olması (yed-i beyza), Hızır'la olan arkadaşlığı yönüyle³⁰ şiirimizde çokça işlenen bir peygamberdir. Ahmed Hamdî bir beyitte Hz. Musa ile Hızır'ın yapmış olduğu yolculuktaki olaylara telmihte bulunmaktadır.

Seyl-i ğamdan buldı dîvâr-ı dil ol deñlü ħalel
Oldı Mûsâ ħışte-keş-i bennâ Ħızır ħutmaz temel (G 109/1)

Yusuf:

Edebiyatımızda Yusuf peygamber, güzellik ve vuslatın sembolüdür. On bir gezegen, ay ve güneşin kendisine secde ettiği rüyasını görmesi, kardeşleri tarafından kıskanılarak bir kuyuya atılması, Mısır'a götürülerek köle pazarında satılması, bir iftira sonucu zindana atılması gibi yönleriyle şiirimizde çokça telmihte bulunulan bir peygamberdir. Hz. Yusuf kıssası Kur'an-ı Kerim'de "en güzel kıssa (ahsenü'l-kasas)" olarak ifade edilmektedir.

Ahmed Hamdî bir gazelinde Hz. Yusuf'un köle pazarında satılmasına telmihte bulunur. Bir başka beyitte de yine Hz. Yusuf anılmadan, Mısır, Ken'an, Azîz, güzellik ve köle kelimelerini kullanarak meşhur kıssaya atıfta bulunmaktadır.

Yûsuf erzânî edâ-yı ħâce ancak bir düşer
Gerçi bu bâzârda bey' u şîrâdan çok ne var (G 32/3)

Meh-i Ken'ân-veş olur Mısr-ı mübâhâta 'Azîz
Dêrse Ħamdî'ye bir kerre ğulâmım ħayyât (G 93/7)

2. Mutasavvıflar

Ahmed Hamdî, iki mutasavvıftan bahsetmektedir. Bunlar, Veysel Karanî ve İbrahim Edhem'dir.

³⁰ Konuyla ilgili geniş bilgi için bkz. Ali Sayı, *Firavun, Hâman ve Kârûn Karşısında Hz. Musa*, İstanbul 1993, s. 61-138.

Veysel Karani:

Menkıbevî bir hayat hikâyesi vardır. Asıl adı Üveys el-Karânî'dir. İlk dönem hadis ve tarih kaynaklarında hakkında detaylı bir bilgiye rastlanmamaktadır. Hayatı ile ilgili bilgiler daha çok tasavvufî eserlerde bulunmaktadır. Yemen'in Karen köyünde doğan Veysel Karânî, Tâbiîn'in büyüklerindedir. Yemen'de fakirlik içinde hasta annesiyle birlikte yaşayan bir zattır. Hz. Peygamber döneminde yaşamasına rağmen onunla görüşmemiştir. Hz. Peygamber'i görmek için Mekke'ye gitmiş, Hz. Peygamber'i evinde bulamamış ve bunun üzerine annesinin "O'nu göremezsen geri dön" sözünden dolayı, beklemeksizin tekrar köyüne dönmüştür. Hz. Ömer döneminde Kûfe'ye gelip yerleşmiştir. Hakkında çok sayıda menkıbe anlatılan Veysel Karânî, Hz. Ali döneminde onun askerleri arasında Sıffîn Savaşı'na (657) katılmış ve bu savaşta şehit olmuştur. Mezarının nerede olduğuna dair çeşitli rivâyetler bulunmaktadır. Hz. Peygamber, vefat etmeden önce Veysel Karânî'ye verilmek üzere hırkasını Hz. Ömer ve Hz. Ali'ye bırakmış ve bu emanet bilahere bu iki halife tarafından kendisine verilmiştir³¹. Nasıl geldiği hakkında çok net bilgiler olmasa da Veysel Karânî'ye verilen bu hırka İstanbul Hırka-ı Şerif Camii'nde bulunmakta ve her yıl özellikle Ramazan ayında binlerce insan tarafından ziyaret edilmektedir³².

Ahmed Hamdî bir gazelinde Hz. Peygamber'in Mirac hadisesine telmihte bulunarak Hz. Peygamber gibi sevgiliden başka her şeyi terk edip sadece sevgilinin didârına âşık olan kişinin arşta ayakkabılarını Veysel Karânî'nin çevireceğini ifade eder.

Mâ-sivâ terkin edip 'âşık-ı dîdâr olanıñ

Çevirir 'arşda Veysel Karânî pâpûşun

(G 131/2)

İbrahim Edhem:

Hicrî III. Asırda yaşadığı bilinen İbrahim Ethem, Afganistan'ın Horasan bölgesinin Belh şehrinde doğmuştur. İsmi, İbrahim b. Edhem b. Mansur olup künyesi Ebû İshak'tır. Hayatı ile ilgili bilgilerin büyük çoğunluğu menkıbelere dayandırılmaktadır. Tasavvuf tarihinde zühd döneminin önemli bir sûfîsi olarak kabul edilir. Bir şehzade veya Belh hü-

³¹ Bkz. Ahmet Yaşar Ocak, *a.g.e.*, s.71-88.

³² Veysel Karânî'ye yazılan şiirler için bkz. Hasan Aktaş, *Türk Şiirinde Din ve Tasavvuf*, Konya 2001, s. 94-96.

kümdarı iken tasavvuf yolunu ve dervişliği tercih ederek tahtını terk eden meşhur mutasavvıf olarak bilinir. Bir süre Nişapur'da kaldıktan sonra Mekke'ye gittiği ve uzun bir süre burada ilim ve ibadetle meşgul olduktan sonra Şam'a giderek ömrünün kalan kısmını burada geçirmiştir. Dönemin meşhur alimlerinden Süfyân-ı Sevrî ve Fudayl b. İyaz ile görüştüğü ve bunların sohbetlerine katıldığı söylenmektedir. Şiirimizde tahtını terk etmesi, zenginlik ve ihtişamı elinin tersiyle itmesi, eski elbiseler giymesi, Hızır'la görüşmesi, denize attığı iğnesini balıkların getirmesi gibi hususlarla ön plana çıkar³³.

Ahmed Hamdî bir beyitte İbrahim Edhem'den zühd yönüyle bahseder.

Şâimü'd-dehr-i firâkı olup İbrâhîm'in
Külbe-i hânçah-ı 'aşkda Edhem'lendim (G 115/6)

3. Tarihî Şahsiyetler

Ahmed Hamdî, kaside yazmış olduğu III. Ahmed, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa ve Sivaslı bazı devlet görevlileri ile İbn Sinâ ve Timur'dan bahsetmektedir.

Ebû Ali:

Asıl adı Ebû Alî el-Hüseyn b. Abdillâh b. Alî b. Sînâ (980-1037)'dir. İslâm Meşşâî okulunun en büyük sistemci filozofu ve Ortaçağ tıbbının önde gelen temsilcisidir. Buhara yakınındaki Efşene köyünde doğdu. İslâm dünyasında İbn Sînâ künyesiyle meşhur olup bilim ve felsefe alanındaki eşsiz konumunu ifade etmek amacıyla Ortaçağ âlim ve düşünürleri tarafından kendisine verilen "eş-şeyhü'r-reîs" unvanı ile de bilinir. Ayrıca "hüccetü'l-hak, şeref ü'l-mülk. ed-düstûr" gibi vasıflarla da anılmıştır. Batı'da genellikle Avicenna olarak bilinmekte ve "filozofların prensi" diye nitelenmektedir. İbn Sînâ olağanüstü bir zekâyâ sahip olduğu için küçük yaşta dikkatleri üzerinde topladı. Önce Kur'an'ı ezberledi; dil, edebiyat, akaid ve fıkıh öğrenimi gördü³⁴.

³³ Detaylı bilgi için bkz. Hasan Aktaş, *Yeni Türk Şiirinde İbrahim Edhem Okulu ve Misyonu*, Rize 2008.

³⁴ Ömer Mahir Alper, "İbn Sînâ", *DİA*, İstanbul 1999, C. XX, s. 319-322; ayrıca bkz. Hasan Aktaş, *Çağdaş Türk Şiirinde Tarihi Şahsiyetler ve Eserleri*, Konya 2002, s. 212.

Üç beyitte İbn Sînâ'dan bahseden Ahmed Hamdî, İbn Sînâ'nın tabiplik ve üstün zekâsı yönüyle ele almaktadır.

Olmaz devâ-pezîr-i şâbîb olsa Bû-'Alî
Ref'-i melâl-i dehre şarâb-ı zebîbi gör (G 33/2)

Birazca metn-i kadehden telemmüz eyleyelim
O fende pîr-i meye Şeyh Ebû 'Ali dirler (G 40/5)

'Âkıl şarîk-ı 'aşkda eder Kays'ı iktidâ
Olmaz bu fende tıfl-ı sebükhân Ebû 'Ali (G 166/4)

Timur:

1336-1405 tarihleri arasında yaşayan ve kendi adıyla anılan devletin hükümdarıdır. Bir savaş esnasında ayağığının sakatlanması sebebiyle Timurleng (Aksak Timur) namıyla anılmaya başlanmıştır. XV. asrın başında Osmanlı ülkesine girerek Yıldırım Beyazıt'ı yenmiş ve Osmanlı devletini dağılma noktasına getirmiştir. Sivas'ı aldığıında insanları diri diri toprağa gömdürmesi ve Sivas'ı yakıp yıkması yönüyle Ahmed Hamdî'nin bir beytinde yer almaktadır.

Ruğ-ı ruhsârîna Timur hatı etdikçe hücum
Bend-i rahsını şarâb eyledi Sîvâs gibi (G 173/2)

Kasîde yazılan kişilerle ilgili bulabildiğimiz bilgiler şöyledir:

Sultan III. Ahmed:

30 Aralık 1673 günü doğdu. Babası Sultan Dördüncü Mehmed, anesi Emetullah Rabia Gülnuş Sultan'dır. Ağabeyi Sultan II. Mustafa'nın vefatı üzerine 22 Ağustos 1703 tarihinde otuz yaşında iken Edirne'de tahta geçti. Osmanlı Devleti açısından önemli bir yere sahip olan Lâle Devri boyunca padişahlık yapan Sultan III. Ahmed, hattat ve şâirdi. "Necib" mahlasıyla şiirler yazdı. Ayrıca musiki ile de yakından ilgileniyordu. Divan şairlerinden Urfalı Nabî'nin hem kendisini hem de şiirlerini çok se verdi.

Gençliği diğer Osmanlı şehzadelerine göre bir hayli serbest geçti. Şehzadelerin öldürülmesi geleneği kalktığından, rahat bir hayat sürdü. İsteddiği her şeyle ilgilendiği için bilgisi de, görgüsü de arttı. Avrupa'daki gelişmeleri inceleme fırsatı buldu ve matbaanın Osmanlı Devleti'ne gelmesi için çok çaba sarfetti. Yirmi yedi yıl gibi uzun bir süre tahtta kalan Sultan Üçüncü Ahmed, çıkan Patrona Halil isyanı sonunda, 1 Ekim 1730 tarihinde padişahlıktan çekildi.

Sadrazam Damat İbrahim Paşa:

Nevşehirli Damat İbrahim Paşa(1660- 1730), Sultan III. Ahmet saltanatında, 9 Nisan 1718 - 1 Ekim 1730 tarihleri arasında sadrazamlık yapmış ve ismi Lale Devri ve Nevşehir ile özdeşleşmiş ünlü Osmanlı devlet adamıdır.

Ser-bostâniyan Sivaslı Mehmed Ağa:

XVIII. yüzyıla damgasını vuran Selmanoğulları ailesinin önemli fertlerinden Seyyid Mehmet Ağa haseki iken 1717'de Bostancı ocağına girerek Bostancıbaşı olmuştur. Damat İbrahim Paşa sayesinde göze girmiş, Padişahın damadı olmaya niyetlenmiş ve oğlunu da Damat İbrahim Paşa'ya damat yapmak istemiştir. Bu olaylar üzerine Damat İbrahim ile arası açıldığından 1 Nisan 1721'de saraydan kovularak beylerbeyliğindeki evinde ikamete gönderilmiş ve o şekilde ölmüştür.

Ahi Mehmed Paşa:

Selmanoğulları ailesinin önemli fertlerinden biridir. Seyyid Mehmet Ağanın kardeşi olup Sivas'ta nalbant iken kardeşi sayesinde 1717 yılında Sivas defterdar kethüdası olarak atanmıştır. Seyyid Muhammed Paşa daha sonra 1719'da kardeşinin ikbalinde mîrimîranlıkla Sivas Beylerbeyi olarak atanmıştır. Seyyid Muhammed Paşa halk arasında Ahi Muhammed Paşa olarak da geçmektedir. Yine 1133 yılındaki bir hüccette Ahi Muhammed Paşa için, Sivas valisi Ahi Mehmet Paşa diye bahsedilmiştir. Seyyid Muhammed Paşanın halka karşı yapmış olduğu zulüm ve baskıların artmasıyla, halk tarafından büyük tepkiler almıştır. Ayrıca bu

olaylar Padişah tarafından duyulunca 1721’de idam edilmiştir. Seyyid Muhammed Paşa’nın kabri Paşa Cami’nin minaresi yanındadır³⁵.

Recep Paşa:

Sivaslı ayan ailelerinden Zaralızadelere mensuptur. Zaralızade Mehmed Paşa’nın oğludur. 1776-1798 yılları arasında değişik zamanlarda Sivas mütesellimliği ve kethudayerlik yapmıştır. Daha sonra Kars muhafızlığı verilmiş fakat bu görevde uzun süre kalmamıştır. Ağustos 1803’de Van eyaleti ve muhafızlığı verilmiştir. 1804’te vefat etmiştir³⁶.

Kaside yazılanlardan Abdi Paşa ve Mustafa Paşa’nın kim oldukları hakkında bir bilgiye ulaşamadık.

4. Efsanevî Şahsiyetler

İran edebiyatından edebiyatımıza geçen ve şiirimizde çokça işlenen şahıslardan Cem, İskender, Rüstem gibi isimler de Ahmed Hamdî tarafından çeşitli yönleriyle şiire konu edilmektedir.

Cem:

Cemşit olarak da bilinen Cem, İran edebiyatından edebiyatımıza geçen bir hükümdardır. Nuh peygamber zamanında yaşadığı rivayet edilmektedir. Nevruz gününün Cem’in tahta çıktığı gün olduğundan dolayı bayram günü olarak kabul edilip kutlandığı söylenmektedir. Şarabı bulan kişi olarak bilinmesi yönüyle edebiyatımızda şarap ve ilgili unsurlarla birlikte anılır. Cem’in Ahmed Hamdî’nin şiirlerinde yer bulması da bu yönüyledir.

Nevâl-i feyz-i ħum-ı Cem cenâb seyr eyle
Tehî piyâle gürisne gedâ degil de nedir (G 52/4)

Dâğ senc étse n’ola rûĥ-ı Cem’i ey Ħamdî
Şaĥn-ı meyĥânede pây-ı ħuma hem-serligimiz (G 80/5)

³⁵ Aile ilgili bkz. İlhan Ege, *Son Dönem Osmanlı Tarihinde Bir A’yan Ailesi: Zaralı-zadeler*, C.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2006, s. 45-48.

³⁶ İlhan Ege, *a.g.e.*, s. 72

İskender:

Edebiyatımızda isminden bahsedilen iki İskender vardır. Bunlardan ilki, Kur'an'da hayatı hakkında bilgi verilen İskender-i Zülkarneyn³⁷, diğeri ise Makedonyalı İskender (m.ö. 356-323)'dir. Çoğu kez hayatları birbirine karıştırılmıştır. Büyük İskender'den "âyine-i İskender" sebebiyle bahsedilir. Rivâyete göre İskenderiye şehrinde yüksek bir yere konulan bu ayna vasıtasıyla oraya gelmekte olan çok uzaktaki gemiler gözlenmiş. Gelen düşman gemisi ise bu aynadan yansıtılan güneş ışıklarıyla daha uzaktayken yakılabilmiş. Âyine-i İskender, tasavvufta insân-ı kâmilin mâsivâdan arınmış kalbini ifâde eder³⁸. Edebiyatta, âyine-i cihan-nümâ ve âyine-i kîti-nümâ (cihanı gösteren ayna) şeklinde sıkça kullanılır.

Ahmed Hamdî de İskender'in cihanı gösteren aynasını kadehe benzetme yönüyle şiirine konu etmektedir.

Esîr-i bâde cihân-ı şafâ Sikenderidir
Kadeh secencel-i 'âlem-nümâ degil de nedir (G 52/5)

Câmdır âyîne-i İskender-i gîtî-nümâ
Cevher-i tâc-ı Cem elde sâgar-ı billûrımız (G 83/2)

Rüstem:

İran kahramanlarından olup milattan önce IV. yüzyılda yaşadığı tahmin edilmektedir. Babasının adı Zal'dır. Bu sebeple Zaloğlu Rüstem diye anılır. Devleri bile yenen bir kahraman olarak şiirimizde güçlü ve yenilmezliğiyle ele alınır. Ahmed Hamdî de bir beyitte aşk arbedesi arsasında kahramanlık yönüyle Rüstem'e dönüştüğünü söyler.

Geştgîr-i elemi gürz-i sebû ile yıkup
'Arşa-ı 'arbede-i 'aşkla Rüstem'lendim (G 115/3)

³⁷ Bkz. Kehf, 18/83-99.

³⁸ Âyine-i İskenderle ilgili bkz. A. Sırrı Levent, *Dîvan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Meşhurlar*, İstanbul 1943, s. 160, 177; İskender Pala, *a.g.e.*, s. 62; Ahmet Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, Hazırlayan: Cemal Kurnaz, Ankara, s. 58.

5. Masal Kahramanları

Divan şiirinin vazgeçilmezlerinden Leylâ ile Mecnun ve Ferhat ile Şirin Ahmed Hamdî Divanı'nda da anılan isimlerdendir.

Kays:

Leylâ ile Mecnun hikâyesinin erkek kahramanıdır. Asıl adı Kays iken aşkıdan dolayı çöllere düşmesi, hayvanlarla birlikte yaşaması gibi sebeplerle insanlar tarafından deli anlamına gelen Mecnun olarak isimlendirilmiştir.

Âşıklık vasfını taşıyan divan şairleri, sevgiliyi Leylâ'ya kendilerini Mecnun'a benzeterek, aşkıdan adı Mecnûn'a çıkan Kays'tan daha fazla aşk yetisine sahip olduklarını çeşitli şekillerde ifade ederler.

Ahmed Hamdî de Kays/Mecnun'dan geleneğe uygun olarak bahsetmektedir. Kendisini Mecnun'a benzeten şair, cünûn vasfını, çölü ve Leylâ ile Mecnun hikâyesindeki çeşitli vasıfları şiirine konu eder.

Hüsne Leylî kadar şöret-meâb olduñsa sen
'Âşıkñ Hamdî dañı Mecnûn kadar meşhûrdur (G 46/5)

Göñül bir nâzenîniñ 'âşık-ı şeydâlarındandır
Ki şad Leylâ-veş aniñ Kays-ı gam peymâlarındadır (G 54/1)

Olmamışken bir nefes hem-şoñbet ol Leylâ-veşe
'Aşkla Mecnûn kadar Hamdî çekildi adımız (G 71/5)

Esîriz 'aşka velâkin çü Kays-ı teng-nihâd
Hevâ-neverdi-i deşt ü cibâli istemezüz (G 72/3)

Sergüzeşt-i Kays u Vâmık'dan haber-cûyâ iseñ
Hûblarla bak benim ahvâlime ey dil ve kıs (G 87/3)

Kays'a mecnûndur deyü 'âlem melâmet êtdigi
Cevher-i 'aqlını zâyi' êtdi sevdi qahbe zen (G 132/4)

Beyân et hâlim ol Leylâ-veşîñ sevdâ-yı zülfiyle
Düşerse râhuñ ey bâd-ı şabâ vâdi-i Mecnûn'a (G 147/4)

Ferhad, Şirin:

Ferhad/Hüsrev ile Şirin hikâyesi de edebiyatımızda sıkça atıfta bulunulan aşk hikayelerindendir. Ferhad'ın Şirin'in aşkından dolayı dağı delmesi hadisesi edebiyatımızda birçok şair tarafından çeşitli vesilelerle kullanılmıştır. Ahmed Hamdî de aynı çerçevede Ferhad ile Şirin'den bahsetmektedir.

Ƙuvvet-i bâzû ile bî-bahta el vërse murâd
Vaşl-ı Şîrîn ile Hüsrev kâm alırdı Kûhken (G 132/5)

III. BÖLÜM
AHMED HAMDİ DİVANI (METİN)

KASİDELER

1 (İ: 1b, K: -)

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Beni kıl şâhid-i gufrânıñ-ile yed-be-yed yâ Rab

O sâ'at kim diye ins ü melek yâ Rab meded yâ Rab

Ne derde bula dermândır ki luţfuñda olur-ise

'Uşâta sine-fersâ đarb-ı peşşe dest-i red yâ Rab

Ƙanâ'atla beni âzâde-i Ƙayd-ı 'alâyıƘ kıl,

Ʀama'la tâbıñı meşgûli-i dâd u sited yâ Rab

MuvaffaƘ edip âmâlimde ihlâşa halâş eyle

Zuhûr êtdükde a'mâl-i hafıyye nîk ü bed yâ Rab

Hemîşe âşinâ-yı Ƙulzüm-i esrâr-ı vahdet kıl

Bi-haƘƘ-ı şân-ı naşş-ı Ƙul hüve'llâhu ahad yâ Rab

Baňa bir rütbe ihsân êt ki da'vâ-yı tesâvîden

Ûmîdin Ƙat' edip râhat ola ehl-i hased yâ Rab

Neye müncer ola hâli riyâƘârânıñ ol günde

Olup ger zemlerinde şubha **hablün min mesed** yâ Rab

Tehî dest-i 'ameldir sıfır-yed Ƙoyma Ƙıyâmetde

NuƘûd-ı rahmetiñ Ħamdı'ye baħş êt bî-'aded yâ Rab

2 (İ: 2a, K: 75a)

Na't-ı Seyyidü'l-Kevneyn şalla'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Ey Rasûlallâh habîb-i hazret-i hayy u ilâh
Rûz-ı maşer sensin erbâb-ı me'âşîye penâh
Ma'den-i luţf-ı keremsin eyle ben hâke nigâh
Ëtdi ben küstâhı hayfâ nefsimüz gümrâh âh
Oldı dil güm-geşte râh-ı vâdi-i cürm-i günâh

Şafha-ı levh-i ezelde nâmına oldı qarîn
Rağmeten li'l-'âlemîn ü hem şeff'ü'l-müznibîn
'Adl edince 'arşa-ı maşerde Rabbü'l-'âlemîn
Ger bu mahcûb-ı haţâyâ olmaz-iseñ sen mu'în
Yâ Muhammed kimden istimdâd ede ben rû-siyâh

Ey risâlet evc-i burcı üzre mihr-i tâb-dâr
Ëtme nûruñdan bu ben maızûnı maşrûm sâye-vâr
Herkesiñ a'mâli nîk ü bed olunca âşikâr
Olmaya ben gibi bir 'âşî perîşân rûzigâr
Sen şefâ' at eylemezseñ hâlimüz oldı tebâh

Sen o sultân-ı rusülsüñ ey habîb-i zü'l-minen
Oldı dergâhında şâhân-ı cihân çârûb-ı zen
Bir şeb olduñ sâkinân-ı 'arşa şem'-i encümen
Eylediñ menzilgeh anda kurb-ı ev ednâyı sen
Pây-ı bûsuñla şeref-yâb oldı 'arş u mihr ü mâh

Hamdi-i serkeşte-i şahrâ-yı 'işyân u haţâ
Ġarqa-ı ġirdâb u cürm ü bende-i nefis ü hevâ
Teşne-leb olduġda germâ-yı kıyâmetde nola
Olsa sîr-âb-ı zülâl-i luţfuñ ey kân-ı 'atâ
Çünki maşrûm olmaz erbâb-ı keremden kâm-hâh

3 (İ: 2a, K: -)

Na't-ı Hazret-i Rasûl-i Ekrem şalla'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Çarîk-ı baħr-i cürm-i bi-hisâbım yâ Rasûle'llâh

Harîk-i âteş-i şerm ü hicâbım yâ Rasûle'llâh

Baňa luṭf et diger-gûn olmasun hâl-i perîşânım

Ki 'âşiyim sezâ-yı her 'azâbım yâ Rasûle'llâh

N'ola der-yûze-i naḡd-i şefâ'at eylesem senden

Faḡîrim 'âciz-i pür-izṭrâbım yâ Rasûle'llâh

Hudâvendâ gönül mülkini ma'mûr et şefâ'atle

Ki bî-pâ vü ser-i hâne-harâbım yâ Rasûle'llâh

Zülâl-i luṭf-ile sîr-âb kıl ben teşne nâ-kâmı

Ḳapımda Ḳamdi-i pür-sûz u tâbım yâ Rasûle'llâh

4 (İ: 2b, K: -)

Na't-ı Hazret-i Habîb-i Ekrem şalla'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Ey Rasûl-i Ḳaḡ emîn-i vaḡy-i Rabbü'l-'âlemîn

Şân-ı 'âlî-şânıññ vaşşâfı Ḳur'an-ı mübîn

Nûruñ etmişdir münevver 'âlemi Âdem henüz

Olmamışdı ol zamân şûret-pezîr-i mâ' ü tîn

'İllet-i ġâiyyedir zâtıñ zuhûr-ı 'âleme

Hep seniñçün ḡaḡ olundu evvelîn ü âḡırın

Oldı pây-endâz-ı mi'râcın sipihr-i atlası
İrdi teşrîfiñle kadre sidre vü 'arş-ı berîn

Bezm-i ev ednâya cân gibi revân olduğda sen
Kâlib-ı bî-câna döndi kaldı hem Rûhu'l-emîn

Hamdi-i bî-çâre maşşerde cenâbından seniñ
Eyler ümmîd-i şefâ'at yâ Şeff'a'l-müznibîn

5 (İ: 3a, K: -)

Kaşîde-i Ramazâniyye

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

İntizâr üzre iken maşla'a ehl-i îmân
Pertev-endâz-ı 'uyûn oldı hilâl-i Ramazân

Re'y-i rahmetdir o meh hall-ile imlâ etmiş
Lâciverdî varak-ı çarha debîr-i devrân

Dîv-i 'işyânı hedef eyledi tîr-i 'afve
Rüstem-i rahmet alup destine zerdûzlı kemân

Çend 'işyânı edip tu'me-i şimşîr-i 'afv
'Arşa aşdı kılıcın Hüsrev-i rahmet o zamân

5 Şokdı altunlı çelenk başına rahmet şâhı
Leşker-i cürm ü günâhı edicek rû-gerdân

Mütelâtım olıcağ uyucağ lücce-i baħr-i rahmet
Bir gümüş balığı kendin şebeke urdı hemân

Düşdi 'ayn-ı Cem'e batdı gazâl-ı hürşid
Kaldı bir karnı gören anı hilâl êtdi kemân

Nîm halhâl-ı zerin dirhem-i necme bozdı
K'ola bânû-yı felek fıtr için nukra-keşân

Şad hezârân-ı taḥiyyât ü şenâ kim êtdi
Bizi bu şehr-i şerî'atle müşerref Yezdân

- 10 Budur ol şehr-i mübârek ki cenâb-ı Mevlâ
Na't-ı şânında dèdi **enzele fihî'l-Kur'ân**

Ehl-i İslâma ne rahmet ne 'inâyetdir bu
Bu rivâyetdir eşaḥḥ **yaşfedü fihî's-şeytân**

Rûzedârâna bu eyyâm-ı mübârekde Hudâ
Nî'am u mağfiret ü luṭfın eder bî-pâyân

Pîr mi kesdi mey-i âşâm-ile Câmî dersin
Şeyḥ-i kurrâ oḡudur Ḥâfız'ı dîvân dîvân

Ḳadeḥiñ devri tamâm oldı sebû düşdi tehî
Şimdi şûfîler ayaklandı éderler devrân

- 15 Çekdi ihfâya muḡannîleri bezm-i ṭarabîñ
Oḡunur cehr-ile câmi'de ḥadîs ü Ḳur'ân

Oldı her ḳubbe cevâmi'de mişâl-i sînâ
Naḥl-i ṭuranda minârât-ı ḳanâdîl efşân

Döndi her câmi'-i zîbende fener bağçesine
Zîkr ü tesbîḥe müezzînleri bülbül-elḥân

Câmi'e taldı melek gibi cemâ'at şaf şaf
Bî-namâzlarla ma'an taşrada kıldı şeytân

Defter-i cürmi edip şüste sirişk-i nedeme
Tevbe-nâme sözi tahtır eder ehl-i 'irfân

20 Zâ'f-ı rûzeyle mükeyyifleriñ ahtvâli 'acîb
Gözlerinde tütüyor berş-ile bir lüle duhtân

Vâiz-i şehri edeli bâde yasağın te'kîd
Gam-ile kan içer ol tâife-i bed meniştân

Düşdiği yerde kalur mürd-i şad sâle gibi
Gelmiş afyon esiriñ leb ü hulkûmuna cân

Beng-hârân-ise hod muhtaşar olmuş haste
Rûy-ı rîşine lu'âb femi çirkâb-ı revân

Hamdiyâ gel biz de ahtvâlimizi yâd edelim
Gayriñ ahtvâlini tahtıre ne sûd u ne ziyân

25 Şî'r ü inştâ-ile çokdan berü me'lûf olduk
Olup ehl-i sühtaniñ peyrevi üftân hîzân

Öyle bir tâze zemîn üzre semiyyet kılma
Sen de meydân-ı me'ârifde gel irhâ-yı 'inân

Ramâzâniyye vü 'idiyye diyü ehl-i sühtan
Resmidir hâlin eder nazm-ı kaştâyidle beyân

Vüzerâyâ ümerâyâ nice devletlülere
'Arz-ı hâl-i perîştânunu giryân giryân

Gözleyip dâiresin devr eder iskâtçı gibi
Dest-i hırşile şala resmin olurlar cûyân

30 Kimi sîm ü zer ümîdinde kimi hil'atde
Çeşm-i hasretle zühûruna olurlar nigerân

Vaḳti yok şimdi diyü vërse cevâb-ı reddi
O müselmânı hacîl eyler o zâlim deverân

Vay bir hil'at eger câize ihsân olsa
İbtidâsına ki çevgân tutar çavuşân

Hil'atîñ ola mübârek diyü şerbetci gelür
Biñ belâ-ile anı def'e bulursa imkân

Koparur velvele mehterbaşı hâke kapudan
Yer bulunmaz ki éde kendüyi şâ'ir pinhân

35 Kalem ü kâğıd u hâll cedvele maşraf elemi
Éder ol şâ'iri şermende rezîlü'l-'aḳrân

Ramâzâniyyeni bir mün'ime 'arz eyle ki sen
Ola der-yûzeger-i rîze-i nânı hâḳân

Yed-i ihsânı gibi cümleye dergâhı açuḳ
Dest-i red yok ḳapusunda vü ne hâcib derbân

A'ni dergâh-ı Hudâvend-i 'amîmü'l-ihsân
Cümleye rûzîde oldur heme rûzân u şebân

Yâ İlâhî baña bezl eyle nevâl-ı keremiñ
Rızḳ için étme beni il ḳapusunda pûyân

40 Hil'at-i fâhire-i luţfuñı ber-dûş eyle
Koma aqrân arasında beni 'uryân püryân

Ėayra açmam dimezem maţbağ-ı cûduñ var iken
Her kime dirsem o da senden umar rîze-i nân

İtme dünyâda beni kimseye muhtâc u rezîl
Ni'met-i vaşl-ile 'uqbâda hem eyle ĥandân

Râyicü'l-vaqt-i naqdden 'amelüm desti tehî
Var ĥazînemde zuyûf bize hemînân hemyân

Seyyiâtum éder-iseñ ĥasenâta tebdîl
Genc-i bî-rence o dem mâlik olurum şâyân

Eylediñ mu'tekif-i mescid-i dünyayı ĥasen
Géceyi qadr ü berât ét günüm 'id-i Ramazân

'Uteqa defterine nâmımı kayd ét kerem ét
Mefĥar-i her dü cihân ĥürmetine yâ Raĥmân

47 Rûĥ-ı pâkine şalât ola müdâm oldukça
Gökde meh gâh hilâl ü gehi bedr-i tâbân

6 (İ: 4b, K: -)

*Kaşîde-i der-sitâyiş-i Ĥazret-i Sulţân-ı Aĥmed Ĥân 'aleyhi'r-raĥme
ve'l-ġufrân*

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Ĥamdü li'llâh ki 'ibâda olup eltâf-ı Ĥudâ
Böyle bir pâdişehi 'âleme etmiş i'tâ

A'ni Ĥân Aĥmed-i Ėâzî ki sa'âdetle bu dem
Odur evreng-i ĥilâfetde 'adâlet-peymâ

O şehinşeh ki der-i devlet-i 'adline anıñ
Olmada cümle selâtin-i zamân naşıye-sâ

Cevher-i tîğ-ı 'itâbını hayâl êtdikce
Múydâr olmadadır bîm-ile çeşm-i a' dâ

- 5 Pertev-i mihr-i 'adâletleriniñ fikri-ile
Rûşen olmakda 'uyûn-ı dil-i hayl-i fuqarâ

Pençe-i luţfı müdâm olmadadır şefkatle
Şâne-i turra-i ümmîd kılıpdır şulehâ

Ced-be-ced irş-ile evreng-i hilâfetde müdâm
Çâr-ı şad-sâledir oldukları iklîm-güşâ

Böyle pâkîze nesil devlet-i İslâmîde
Olmadı mesned-i şâhîye gelip dehr-ârâ

Cümleniñ zübdesi bu hasr u hâliş niyyet
Ki murâdıdır êde 'âlemi 'adli ihyâ

- 10 Nutq-ı cân-bahşımıñ âşârıdır olmak böyle
Râğıb-ı 'adl u 'aţâ hep ümerâ vü vüzerâ

Êder aḥkâmını kânûn u şer'at te'kîd
N'ola fermânına olursa müsaḥḥar dünyâ

Vaşf-ı şânında anıñ kim dise muḥyi's-sünne
Êder ol kavli tevârîḥ-şinâsân imzâ

'Âlem ol mertebe emn üzre zamânında eger
Bir 'arûs êtse ḥuliyî-ile sefer bî-pervâ

Cânı mı var aña yüz göstere erbâb-ı şeqâ
Sâyesi olur aña olsa da peyrev farazâ

15 O şehinşâh-ı felek kıadr tevâzu'-kârın
Şafvet-i meşreb-i pâkine sen eyle ıŖğâ

Şevket ü Ŗân-ile dünyâda nazîri yoğıken
Cümle elķâbını nazm etse gürûh-ı Ŗu'arâ

Kevşer-i luţf u mürüvvetle sirişte etmiş
Cevher-i tînet-i pâkîzesin anın Mevlâ

Habbezâ hulķ-ı ĥasen tab'-ı kerîm-i aĥsen
Ķalb-i Ŗâfîsidir âyîne-i esrâr-ı Ĥudâ

Âsitânın leb-i mihr ü mehiyle bûs etse
N'ola gerdûn-ı dütâ Ŗevķ-ile her Ŗubĥ u mesâ

20 Böyle bir pâdişehin görmek için eyyâmın
Oldı ser-keşte felek eyledi çok 'ömr ifnâ

Ben daĥı baĥt-ı diger-güne ĥelâl etdüm hep
Gerçi etmişdi ezelden baña bin dürlü cefâ

Cümleniñ etdi mekânını ber-vefķ-ı ümîd
Ķomadı dilde eşer kerd-i kederden aŖlâ

Böyle sultân-ı cihân-bân-ı mekârım-kârın
İrmeye 'ahd-i humâyûnuna 'ömr etdi vefâ

Görüp âşûbgeh olduklarını memleketin
Zehr-i Ėam nûş edip eyler-idim âlâmı Ėidâ

25 Her geçem 'îd-i sa'îd oldı dem-i 'adlinde
Her günüm 'işret-ile 'îd-i meserret-bahşâ

Ehl-i İslâma budur vâcib ü farz u sünnet
Bu zamânıñ edeler haqq-ile şükri ni edâ

Hamdiyâ erdi söz itmâma budur resm-i kadîm
Ki eder hâtime de ehl-i sühan hayr du'â

Bir du'â eyleye âmîn diye ervâh-ı rusül
Eyleyip 'acz-i kuşûr u gala tın isti'nâ

Bir du'â kim ola ihlâş-ile Mevlâ'nıñ o dem
'Arşa-ı kurb-ı kabûlünde olur cilve-nümâ

Ber-devâm eyleye şevketlü şehinşâhı Hudâ
Ëde a'dâsına manşûr u muzaffer Mevlâ

Ola şehzâdeleri şadr-ı selâmetde mekîn
Süreler devlet ü iqbâl-ile dünyâda şafâ

32 Ëde eslâf-ı kirâmına Hudâ-yı müte'âl
Ravza-ı cennet-i a'lâyı maqâm u me'vâ

7 (İ: 5b, K: -)

*Kaşîde-i Nevrûziyye der-sitâyîş-i Hazret-i Sulţân Ahmed Hân
'aleyhi'r-rızvân*

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Gerçi bozmuşdı şitâ revnağını bostânıñ
Adı kalmışdı hemân sünbül-ile reyhânıñ

Rûzigâr eyleyip evrâkını bi'l-cümle hebâ
Hâr-ı zâr olmuş-idi şâhı gül-i handânıñ

Âb-1 yağ-beste şikeste kadeh lâle tamâm
Dili lâl olmuş-idi murğ-1 hezâr-1 destânıñ

Mecma'-1 bûm u gurâb olmuş-idi şahın-1 çemen
Mülk-i mevrûsî iken bülbül-i hoş-elhânıñ

5 Vaşset-efzâ-yı kulûb olmadı taḥkîk o zamân
Yoğ-idi farkı hemân gülşen ile zindânıñ

Şimdi gülzâra edip 'atf-1 'inân-1 'arabî
Dide-i 'ibret-ile luḥfunı gör Mevlâ'nıñ

Revnağ-1 tâze bahâr-ile bulup zînet-i tâm
Farkı müşkil bulunur cennet ile dünyânıñ

Mevsim-i deyde rev-i berķ u tegerg-idi kamu
Kaṭresi âb-1 ḥayât oldu bugün bârânıñ

Göricek tâze binâsını nebâtıñ âdem
Ḥaşrıñ inkâr edemez yerde yatan mevtânıñ

10 Gülşene çeşm-i ḥakîkatle baķan kimse bilür
Ḳudret-i kâbilesin Rabb-i 'azîmü's-şânıñ

Olmuş eṭrâf-1 gülistânı muḥîṭ âb-1 revân
Mâi bir cedvelidir şuhf-1 baharistânıñ

Cân-fezâ bâd-1 seḥer câm-1 şafâ her gül-i ter
Ëtdi peymâne şikeste kadeḥin peymânıñ

Oldı her kûşe çemenzârda bir kaşr-1 şafâ
Sâye-i servde cem'iyeti var yârânıñ

Gül gibi buldı sürûr-ile güşâyış-hâtır
Eşeri kalmadı dillerde gam-ı devrânıñ

- 15 Bâğbânıñ bu kadar gülşeni zeyn eylemeden
Kaşdı teşrîfin umar Hazret-i Ahmed Hân'ıñ

O şehinşâh-ı mu'azzam ki gubâr-ı deridir
Sürme-i dîdesi şâh-ı 'Acem'ıñ hâkânıñ

İntisâb etmek-ile oldı der-i devletine
Heft iklimde şân u şerefi İlhan'ıñ

'Âleme ahd-i hümâyûnı bahâr-ı hurrem
Devr-i 'adlinde güzel râhatı var dünyânıñ

Mündefi' oldı zamânında şitâ gibi zulem
Munqatı' oldı eyâdîsi fiten-i cûyânıñ

- 20 Keşmekeş üzre iken dest-be-gerdân beste
Fuqarâ beste-i zincîri olup sekbânıñ

Nağme-i 'adli edip dest-feşân-ı şâdî
Kalmadı dilde gamı 'ârıza-ı sâliyânıñ

Fuqarâ hırmenini kendi biçip ölçmekde
Dâs-ı qahrı ayağın kesdi zulem-kârânıñ

Bûma yer kalmadı tertîb-i mekân eylemege
Yapdı aşhâbı gelip mülki olan vîrânıñ

Hamdiyâ vaşf-ı cemîlini ne mümkün tahtır
Kalem-i nâtika peyrev o şeh-i zî-şânıñ

- 25 Eyleseñ vaşf-ı cemîlinde mücelled nüşha
Yine mümkün midir itmâma ire noqşânıñ

Hâk-i pâyine reyâhîn-i du'â 'arz eyle
Berg-i sebz oldı hedâyâları dervîşânıñ

Tâ ki her sâl erişip faşl-ı bahâr éde tamâm
Zîver ü zînetini gülşen ile şahrânıñ

Gülşen-i devletin Allâh 'amîmü'l-ihsân
Nev-bahâr éde müdâm ol şeh-i 'adl-'unvânıñ

- 29 Serv-i iqbâli 'avâşıfdan emîn ola müdâm
Şavn [u] hıfzında olup Hâlık-ı bî-hemtânıñ

8 (İ: 7a, K: -)

*Kaşîde der-sitâyîş-i şadr-ı a'zam İbrâhîm Paşa rahmetu'llâhi
'aleyh*

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Olmuş iken fitne vü zulm-ile bu 'âlem harâb
Vèrdi 'adliyle nizâmın Âsaf-ı 'âlî-cenâb

Ya'ni Şadr-ı a'zam İbrâhîm Paşa ki anıñ
Rûz u şeb medh ü du'âsı hizmetinde şeyh ü şâb

'Âlim ü 'âkıl halîm ü kâmil ü şâhib-kerem
Hâkim u hâsım dilîr ü dâver-i 'adl-intisâb

'Âsumân-ı devletiñ mihr-i cihân-ârâsıdır
Pertev-i luţfundan étmekde cihân feyz iktisâb

- 5 Ahter-i baht-ı bülendinden olaydı müstefid
Haşre dek noqşân-pezîr olmazdı gökde mâhitâb

Bî-ğaraz dil sâf-ı rûşen tab'-ı inşâf ittişâf
Râğıb ehl-i fazl her bir 'ilmden şâhib-nişâb

Gülşen-i ümmîd nâsı etmede hurrem bahâr
Reşha-ı kıl-k-i merâm-efşânı mânend-i şehâb

Luţfî mânend-i nesîm olmağda her sûda vezân
Hükmi heft iklim-i' âlemde cerî mânend-i âb

Nâil-i luţfî dü-kîti devletinden behre-yâb
Mağhar-ı kahrı iki 'âlemde maşşûr-ı 'ıķâb

- 10 Şadr-ı a'lâya olunca pâ-nihâde yümn-ile
Ol vezîr-i kâr-dân ol dâver-i devlet-me'âb

'Adl-ile dünyâyı ta'mîre ayak başdı o dem
Etdi itmâm-ı mehâmm-ı 'âleme sa'y ü şitâb

Buldı muhtellü'l-mizâc olmuş vücûd-ı 'âlemi
Kim müdâvâdan etîbbâ ye's-ile vermiş cevâb

Bu Aristo-ma'rîfet bir hâbbe-i tedbîr-ile
Şîhâte tebdîl êdip vèrdi mecd-i dâbb u tâb

İbtidâ şulh-ile şerr-i ehl-i şirki def' êdip
Kışver-i İslâm'dan def' oldu cümle ıztırâb

- 15 Hem levendânın ocağın söndürüp 'adl-ile ol
Kalmadı ser-çeşme-i zallâmda bir katre âb

Bütlerin şındırdı her cânibde ehl-i fitnenin
Eyledi taşşîl nîgû-nâm ilâ yevmî'l-hisâb

Döndi bezm-i 'işrete dünyâ behişt-âbâd olup
Kalmadı 'aşrında hâtırlarda gamla pîç-tâb

Yâl-i cünbân-ı hirâs olmaz zamânında eger
Âşiyân-ı kebk olursa pençe-i bâzû 'ukâb

Havf-ile künc-i günâhında düşerdi lertzeye
Eylese âhû-bere ser-kûhda şîre 'itâb

20 Dil-nüvâz-ı 'âşıkândır gamze-i hâtır-şiken
Fitnesinden çarhda Behrâm ederken ictinâb

Dest-ber-sîne tevâzu'la geçerdi görse de
Hûn-ı tüccârı ederken remz-i nân deste hıızâb

Eylese cüz'î nazar kadr-i zer ü cevher bulur
Olsa manzûrî ne deñlü cüz'-i nâ-çîz-i türâb

Hüsn-i ahlâkın taḥayyül etse bir şâhib-sühân
Meclis-i endîşesin ta'tîr eder müşk ü gülâb

Luṭf-ı ṭab'-ı pâkini gelir ki teşbîh edeniñ
Jâle-veş düşmez mi berg-i rûyına hû-yı hicâb

25 Gelmedi dünyâya Hân Aḥmed gibi bir pâdişâh
Bulmadı her şâh böyle şadr-ı şâhib- ihtisâb

Var-ise inkâr eder bu müdde'âyı Âşafâ
İşte târîḥ-i selef mebḥas-küşâde bâb bâb

Âşafâ ey ma'delet-pîrâ-yı devlet-perverâ
Ey me'âyib-pûş-ı dervîşân-ı ta'tîr intisâb

Çande ben kem-mâye kim sen gibi şadr-ı a'zamıñ
Çehre-i mañcûb-ı vaşfindan edem selb-i niğâb

Lâyık-ı ârâyış-i zülfi kabûl olmaz yine
Her ne deñlü silk-i nazm olsa pür-lü'lü'-i nâb

30 'Âlemiñ memdûhısın 'âlem saña meddâhdır
Baña lâzımdır edem dâim du'â-ı müsteğâb

Hamdiyâ eyle du'â ihlâş-ile tâ kim ola
Bî-tereddüd şahn-ı dergâh-ı Hudâ'dan müstecâb

Şevketin efzûn ede Allâh Sultân Ahmed'ıñ
'Avn ü tevfiğın ede ol şehr-i yâriñ hem-rikâb

Mesnedinde eyleye şâbit o şadr-ı a'zamı
Devr-i 'adlinde cihândan sâkin oldı inçilâb

34 Hıyr-ğâhânına Çur'ân-ı 'azım olsun hafız
Cân-ı bed-gû yanına ola ğarım ümmü'l-kitâb

9 (İ: 8a, K: -)

*Kaşîde-i Nevrûziyye der-midhat-i şadr-ı 'adli İbrâhîm Paşa
rahmetu'llâhi 'aleyh*

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1 Getürdi müjde-i nevrûzı şahn-ı bâğa nesim
'Aceb mi ğonce güli bu beşâret etse besim

Mu'atğar etdi meşâm m-ı cihânı bû-yı bahâr
Olursa ğâki n'ola ğülşeniñ 'abîr ü şemim

Çudüm-ı şâh-ı bahâra döşendi sebz-i kumaş
Çekide jâle degildir feşânde nuğra-i sim

Qazâ-ile erişip bir zamân-idi ki şitâ
Egerçi eyledi halk bahârı cümle 'adîm

- 5 Mişâl-i nuṭṭ-ı Mesîhâ şabâ-yı rûḥ-efzâ
Mücedded eyledi ihyâ mükerrer etdi muḳîm

Dirildi cümle dirildi çemende şağ u esen
Hemân ki dîde-i nergis birazca qaldı saḳîm

Bu beyti Şâbit'in olsa mahallidir işbât
Maḳâma olmağ-ile lâyıḳ eyledim terkîm

'Urûḳ-ı ḥuşk-ı kürûma nümâ edip sereyân
Göründi sırr-ı ḥayât-ı kühen 'izâm-ı ramîm

Şeneldi ma'delet-i Hüsrev-i bahâr ile bâğ
Harâb etmiş iken ğâret-i şitâ-ı leîm

- 10 Nevâya başladı şâḥ-ı gül üzre bülbül-i mest
Éder medîḥa-ı destûr-ı a'zamı taḳsîm

Vekîl-i muṭlaḳ-ı şâhenşeh-i zemîn ü zamân
Vezîr-i a'zam-ı mâlik-rikâb-ı heft iḳlîm

Ḥafîz-i memleket ü ḥâmi-i şerî'at-ı dîn
Semiy-y-i ḥazret-i ḥillet cenâb-ı İbrâhîm

Vücûd-ı pâki olurdu muṭâbîḳ olsa eger
Mişâl-i rûḥ-ı muşavver ḥayâl-i nûr-ı cesîm

Dilîr-i ma'reke-ârâ vezîr-i Âşaf-ı râz
Müşîr-i ma'delet-ârâ ḥikem-şinâs-ı fehîm

15 Tervâfuğ étmede hükmi kazâ vü taqdîre
Mü'ekked emrini 'avn-ı cenâb-ı Rabb-ı rahîm

Nazîr olur-idi tab'-ı kerîmine deryâ
Édeydi sâhilini tûde tûde dürr-i yetîm

Yed-i 'atâsına teşbîh éderdi ehl-i sülhan
Hemîşe ebr-i bahârın olaydı feyzi 'amîm

Keşîde olmuş iken rişte-i umûr-ı enâm
Ser-â-ser eyledi hâblü'l-metîn-i şer'a nazîm

Kesildi dest-i zulem dâmen-i re'âyâdan
Olunca ref' gürûh-ı levend-i şûm u zemîm

20 Unutdı halk celâ-yı vağan müşâveresin
Harâbelerde binâ yerlerin éder taşmîm

Ne deñlü şarşar-ı âşûb olursa dehre vezân
Kalem-revinde irişmez giyâha lerze vü bîm

Mağall-i hâtime Hamdî du'â-yı devletidir
Mağall-i vaşfını olmağ şikeste hâme raqîm

Hemîşe gülşen-i iqbâli sebz(e) ü hurrem ola
Bahâr-ı devletine esmesin riyâh-ı 'akîm

10 (İ: 9a, K: -)

*Kaşîde der-sitâyîş-i ser-bostâniyân-ı hâş Mehemmed Âgâ-yı Sivâsî
rahîmetullâhi 'aleyh*

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Hâzret-i Âgâ ki ser-bostâniyân-ı hâşşadır
Ya'ni Âgâ-yı semiyî-yi hâzret-i fahrü'l-beşer

İstikâmetle şadâkatle olup hizmet-güzâr
Kurb-ı sultânîde istihkâkla buldı maqar

Mazhar-ı elţâf-ı şâhî olmağ-ile dem-be-dem
Gülşen-i iqbâli bulmaqda hemîşe zîb ü fer

Bûstân-ı devlet içre bir nihâl-i tâzedir
Ser-firâz olup ola 'âlemde naql-i bâr-ver

- 5 Serv-i ser-sebz-i vücûdı dâimâ maḥfûz olup
İrmeye sermâ vü germâ-yı havâdişden zarar

Hayr-hâh-ı dîn ü devletdir o maḥmûdü'l-ḥışâl
Olsa lâyıkdır sarây-ı devlet içre mu'teber

Böyle bir zamîr-i şâf u dil-i rûşen-güher
Pâ-nihâde olmadı bu mesnede şahḥü'l-ḥaber

İbtidâ kendi ocağında çerâğ-efrûz olup
Ol mekârim-kâr-ı 'âlî himmet-i vâlâ nazâr

Zümre-i bostâniyânı garqa-ı iḥsân edip
Her birin dil-ḥâhı üzre eyledi şâdâb-ter

- 10 Çok eşer ibkâsına oldı ocağında sebep
İrş ile ḥaşletdir ol zât-ı şerîfe ḥayr eşer

Masqaṭ-ı re'si olan Sîvâs içre siyyemâ
Ëtdi iḥyâ nice âşâr-ı cemîl ol nâm-ver

Kalması etbâ' u aḥbâbında mazhar olmadıḳ
Luṭfuna iḥsânma bir vech-ile anıñ meger

Ben olam kalmış tehî-dest-i ümîd-i ârzû
Muķtezâ-yı baķt-vârunum beni maķrûm eder

İķtirâķ-ı kevkeb-i baķtımda te'sîr öyle kim
Eylesem Şekvâ zebân-ı hâmeden âteş çıkar

15 Hâtırım vîrânedir ammâ felek vîrânesi
Tâlî'im bünyâd-ı 'îşim etmede zîr ü zeber

Hâne-berdûş eyledi tekrâr bu dünyâ beni
Maķlařım Şimdengirü olsa 'aceb mi derbeder

Kalması hemser firâş-ı zindegânîde yine
'Âlem-i vahdetde kâldım böyledir hükmi-kader

Şubh olunca maķbaķ-ı ümmîd-i ni'metden*
Tutalım olmuş zaķîre hâzır âteş kim yaķar

İrse Şeb hengâmı baş-ı câme-hâb etmekde güç
Za'f-ı pîrîden nizâr olmuş benim zaķmet çerker

20 Hânemizde bir çerâĝ îķâdına himmet buyur
Böyle kâlırsa kâlır dil hânesi târîk-i ter

Nice hayrât eylediñ dünyâda hâlen câriye
Bendeñe bir câriye luķf eyle kim dünyâ deĝer

Rişte-i aķvâlimiz mâ-hûlyâya bestedir
'Âlem-i endîşede âdem neler tertîb eder

Her ĝece bir nev-'arûs-ı tâzeye dâmâd olup
Şubha dek Şer-sâr-ı câm-ı la'l-i yârim bî-ħazer

Sînem üzre bulduğım bir köhne balişdir hemân
Her kaçan bîdâr éde gülbâng-ı âzân-ı seher

25 Böyle bir rü'yâ-yı hayr-encâmı ey şâhib-kerem
Bulmadım dünyâda sulţânım kadar ta'bîr éder

Haqq-ı cârı şer'-ile da'vâ éderdim n'eyleyim
Lafz-ı câr içinde muzmerdir velâkin harf-i cer

Her ne denlü cerre müncer olsa da da'vâ yine
Kâzi-yi luţfuñ baña imzâ édip huccet yazar

Luţfa istihkâkımu inkâra eylerseñ sülûk
Kalb-i inşâf-ittişâfuñ şâhid-i 'âdil yeter

Gayret-i akrân ta'n-ı hâsid-i fâsid-mizâc
Kalbe îrâs étmeden hâlî degil nev'an keder

30 İnşirâh-ı hâtırındır kaçdım ey 'âlî-tebâr
Raşş-ı hâlim böyle vâdîde étmek cilve-ger

Yoğsa ben sulţânımıñ memnûniyam 'âlem bilür
Şimdi emşâlim baña yüz vech-ile biñ reşk éder

Hamdiyâ vaqt-i du'âdır âhir oldı güft ü gû
Hem pesend olur sühan olsa müfid ü muhtaşar

Saňa hem-sâyelik haqqını vâcibdir edâ*
İltizâm eyle du'âsı hizmetin şâm u seher

Haq Te'âlâ éde Sulţân Aħmed'in 'ömrin mezîd
Müslimîne 'ahd-i 'adli oldı eyyâm-ı 'Ömer

35 Eyleye sultânımuñ hem dem-be-dem kıadrin füzûn
Günde bir luţf eyleyip ol pâdişâh-ı baır ü ber

11 (İ: 10a, K: -)

*Kaşide-i Nevruzıyye der-sitâyış-i ketıudâ-yı şadr-ı 'âlî rahme-
tullâhi 'aleyh*

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Ğamdü-li'llâh erdi eyyâm-ı bahâr-ı dil-güşâ
Buldı encâmın yine hengâm-ı serdî-i şitâ

Müjde-i teşrîfini sultân-ı Nevruz'un meger
Şubı-dem güş-ı güle naql eyledi bâd-ı şabâ

Mu'tedil âb u hevâ ferıunde faşl-ı dil-güşâ
Lâle câm-ı 'işrete eyler işâret câ-be-câ

Şâhid-i gül-gonceye sen geç nigâh étدیñ deyü
Ğayretinden sûsen oldı nergise Ğançer-nümâ

5 Bâğa da'vet-ıhâh olup rindâne bülbüller dedi
Faşl-ı güldür eyyühe'l-'uşşâk kûmû e's-şalâ

Ğülşene tertîb-i bezm-i Ğâş edip faşl-ı bahâr
Ğazret-i ÂĞâyı da'vet etmek ister Ğâlibâ

Ya'ni ÂĞâ-yı celîlü's-şân-ı vâlâ-rütbe kim
Nev-bahâr-ı luţfı étدی 'âlemi gülşen-serâ

Ol Muıammed nâm-ı Aımed Ğulı-ı Maıımûdü'l-ıışâl
Kim odur dâmâd şadr-ı a'zama hem ketıudâ

Ol bülend-ııqbâl ü rûşen-baııt sa'd-i aııter k'anıñ
Ğüyyâ mevrûşıdır her rütbe-i 'izz ü 'alâ

- 10 Bû-yı hîlkatden meşâmm-ı şemme-yâb olsa eger
Nâfe-rîz olmazdı şerminden gazâlân-ı hıtâ

Bâğda olsa tebessüm-sâz o şâhib-'izz ü tâz
Gonce-i neşkûfte-i dem-beste eylerdi hayâ

Serv-âsâ ser-firâz eyler 'ulüvv-i himmeti
Âsitânına niyâz-ile kim étse ilticâ

Dest-gîr üftâdegâna ehl-i hâcâta zahîr
Derd-mendân-ı zamâna dergehi dâru'ş-şifâ

Luţf-ile ma'rûf ihsânıyla mevşûf-ı cihân
'Adl-ile meşhûr u inşâfiyla memdûhü'l-verâ

- 15 Meşreb-i pâkine kendin cûyü teşbîh eylemiş
Çîn çîn étmiş yüzün ser-pençe-i bâr-ı şabâ

Böyle bir zât-ı mekârim-kâr-ı 'âlî rütbeniñ
Yokdur evşâf-ı cemîline muqarrer intihâ

Haşlet-i memdûhasın ta'dâd bir emr-i muhâl
Sen hemân ol hizmet-i hayr-ı du'âda Hamdiyâ

Oldı erbâb-ı dile hem sünnet ü hem müstehab
Böyle bir zât-ı kerîme eylemek dâim du'â

Sebz-zâr-ı devleti gül-hîz-i sünbül-zâr ola
Nev-bahâr-ı 'izzetine érmesin faşl-ı şitâ

- 20 Gülşen-i devletde serv-âsâ muqîm olsun müdâm
Nahl-i bend-i bâğ-ı iqbâli ola 'avn-i Hudâ

Pertev-i hürşîd-i elţâf-ı şeh-i 'âlem-penâh
Dâimâ âyîne-i ƣalbine vërsin incilâ

Günde bir luţfın görüp dünyâda şadr-ı a'zamıñ
Dem-be-dem şân u şeref peymâsı bulsun i'tilâ

12 (İ: 11a, K: -)

Ƙaşîde-i Nevrûziyye der-sitâyiş-i 'Abdî Paşa raĥmetullâhi 'aleyh
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Ĥamdü-li'llâh ki yine bâd-ı bahâr oldı vezân
Ġonce-i kâm-ı dile vërdi güşâyîş devrân

Berg-i sebz üzre degil jâle şafâdan oldı
Mağdem-i Ĥüsrev-i nevrûza felek nuğra-keşân

Zümrüdîn tahta geçip eyledi dîvân şeh-i gül
Hemçü serheng hezâr olmada her sûya revân

Sâye-i serv ü leb-i cûy u kenâr-ı gülşen
Oldı reşk-i İrem u ģıbta-ı bâğ-ı Rıdvân

5 Ĥâne-berdûş hezâr olmuş-iken âvâre
Âşiyân-sâz-ı nihâl-i gül-i al oldı hemân

Çeşm-i âşıkda ĥayâl-ı ruĥ-ı cânâna döner
İn'ikâs eyleyicek âbda verd-i ĥandân

Gül-i nesrîn şadef jâledir emvâc-ı çemen
Âşinâyâne yem-i aĥđar olupdur bustân

Şâhid-i gülşene nev-zülf-i mu'anber sünbül
Sebze-ĥaţţ lâle-had ü sîne-semen ģonce-dehân

Şanma encüm yere göz dikdi felek hasret-ile
Revnağın gördi bahâr ile zemîniñ bu zamân

- 10 Erba'în âhîr olup êrdi deyü ürd-i behişt
Terk êdip savma'a vü hânkahı dervîşân

Hırka-berdûş kadeh-der-kef ü dilber der-ber
Düşdiler [hep] mest seyr-i gülşene üftân hîzân*

Nağme-i çeng-i rebâb-ile gürûh-ı zühhâd
Oldılar seyr-i maqâmât ederek bâğa revân

İrdi ol dem ki gam olsa müteşahhîş bi'z-zât
Hazz ederlerdi liqâsından [hemân] guşşa-keşân

Mevsim-i 'îş ü tarab vaqt-i şafâdır ne 'aceb
Ki eder murğ-ı çemen hânde maqâmında figân

- 15 Gâlibâ hazret-i destûr-ı celîlü's-şâna
'Arz eder hâl-i perîşânını giryân giryân

Ya'ni ol dâver-i 'adl-âver-i 'âlem k'olmuş
Zâtı mülk ü milele pâye-i emn ü âmân

Hazret-i Haqq'a 'ubûdiyyete müstağrak olup
Oldı nâmı dahı 'Abdî-ile meşhûr-ı cihân

Habbezâ şadr-ı mükerrermegeh sezâdır olsa
Bende-i halka-be-gûş-ı şeh-i Tebrîz ü Revân

Bâreka'llâh zihî kevkebine câh u celâl
Görse dârâtını Dârâ da ederdi istihsân

- 20 Raşş-ı iqbâline çarh iki rikâb eyler-idi
Mihrine mâhı eger olsa müsâvî her ân
- Çetr-i iclâline zer-târ-ı tınâb olsa sezâ
Bârgâh-ı felege beste olan kâhkeşân
- Gelseler dehre zamânında éderlerdi hâsed
Cûd-ı 'adline anıñ Hâtem ile Nûşirevân
- Dâniş ü re'yine haqqâ nice Âşâf hayrân
Hüsn-i tedbîriniñ âşüftesi şad şad Loqmân
- Hâifine der-i devlet eşeri câ-yı penâh
Âsitân-ı keremi melce'-i hâcet-mendân
- 25 Pertev-i mehçe-i râyâtına iqbâl édeli
Düşdi halkıñ nazarından meh-i 'id-i Ramazân
- Şehr-i Sîvâs'a sa'âdet-ile teşrîf édeli
Oldı râhat fuqarâ şad 'ulemâ vü a'yân
- Müjde-i maqdeminiñ vèrdigi feyzi kalbe
Vèrmedi câm-ı Cem'e Hızır'a hem âb-ı hayvân
- Dâverâ qalmadı devriñde gama dilde maqarr
Eşkiyâya netekim sâha-ı dünyâda mekân
- Havf-ile oldı güzergehde olan reh-zenler
Hâris-i emti'a-ı kâfile-i bâzîrgân
- 30 İrdi söz gâyete şimdengirü ehl-i sühane
Resmidir hayr du'âyı édeler vird-i zebân

Bir du'â eyle ki ey Hamdî-yi dâ'i-yi kadîm
Kudsiyân-ı felek-i 'arş ola âmîn-gûyân

Şebnem-i feyz-i ilâhî-ile olsun tâze
Her faşıl gülşen-i âmâli çü gülzâr-ı cinân

33 'Arz-ı kâlâ degil ancak ğarażım ğayr du'â
Umarım kim ola mağbûl-ı ğidîv-i dilşân

13 (İ: 12a, K: -)

Kaşîde-i Kudûmiyye der-sitâyîş-i Receb Paşa rağmetullâhi 'aleyh
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Bir seğer olmuş-idim şeş tarafa dîde-güşâ
Gördüm olmuşdı muğîţ 'âlemi envâr-ı şafâ

Her taraf ğalk şitâb üzre temâşâ-gâha
Kûşe-i külbe-i meştâdan edip 'azm-i şafâ

Rağs ederlerdi neşât-ile ğürûh-ı 'ubbâd
Meste dönmüşler-idi farţ-ı şafâdan şuleğâ

Çıkdılar zümre-i zühhâd-ile şahrâya şüyûh
Sebze i'lâmları hem-ğad-i serv-i bâlâ

5 Çarğa peyveste-idi velvele-i tağl-ı sürûr
Evcde beste-idi zemzeme-i nây-ı nevâ

Mağdemü'l-ceyş-i sürûr eyleyicek şeğre ğücûm
Pây mâl oldu o dem çend ğam-ı bî-ser ü pâ

Bulsa bir kûşede eţfâl-ı beled eyler-idi
Şağş-ı menğûs-ı ğamı mel'abe-i istihzâ

Sa'd-ı ekber-idi tâlî'leri eşrâfın hep
Müşterî-çal'at-idi ahter-i baht-ı fuçarâ

Țutdı dâmençe-i endîşemi dest-i hayret
Rûzigâra yoğ-idi bende bir ümmîd aşlâ

10 Dêdim ayâ bu ne 'îd ola bu hengâm-ı sürûr
Neş'e-mend olmuş o keyfiyyete a'lâ ednâ

İrdi gûş-ı dile bu müjde-i rûhânî kim
Ki degil hiçbiri ey vâlih-i hayret-peymâ

Oldı Sîvâs'a yine vâlî bir âsaf-inşâf
Şehre gelmekdedir ol kân-ı 'adâlet hâlâ

A'ni destûr-ı kerem-pîşe Receb Pâşâ kim
Fevc fevc olmada dergâhına halk nâşiye-sâ

O Süleymân-ğaşem âsâf Cem-i kevkebe kim
Görse dârâtını şad gıbta êderdi Dârâ

15 Oldı meşşâta-ı tevfiğ-ile mû-yı tuğı
Şâhid-i ma'delete kâkûl-i 'anber-bûya

Devr-i 'adlinde fesâd ehli zevâlin buldı
Netekim sâha-ı dillerde gam-ı hûş-rübâ

Pertev-i mehçe-i iqbâli nüvîd-âver-i 'îd
Zıll-i râyât-ı ferağ-bahş seb-i kâdr-nümâ

Yümn-i teşrîfine olmakla mukârin oldı
Şehr-i Sîvâs'a şeref-ber-şeref 'îd-i ezhâ

Muħrimân-ı ħarem-i ka'be-i maqşûdı bugün
Âsumân-ı kerem ü luţfi meţâf-ı mes'â

20 Dile lebbeyk du'âsına da sa'dîk-i ħulûş
Vaqtidir eyleyelim 'azm-i reh-i sû-yı Minâ

Her zamân kim ola ħuccâc-ı zevi'l-ibhâcın
Ârzû-yı dili nûr-ı başarı beyt-i a'lâ

Dâimâ zâtını Ħaħ ħıfz êde her âfetden
Beyt-i ma'mûre-i ħalbi ola pür-nûr-ı şafâ

Bârgâhı ola mânende-i kûh-ı 'Arafât
Mültecâ-yı fuħarâ mecma'-ı erbâb-ı recâ

24 Teşnegân-ı sitem ü zulmi êde 'aşrında
Zemzem-i mekremet ü 'adl ü 'aţaya irvâ

14 (İ: 13a, K: -)

*Ħaşîde-i Şitâiyye der-sitâyiş-i muħafız-ı Tiflîs Receb Paşa raħme-
tullâhi 'aleyh*

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Êrip eyyâm-ı şitâ oldu hevâ âfet-i cân
Buña mümkin mi taħammül êde yâ Rab insân

O ħadar şiddet-i ser-mâ-yı eşer kim giderek
Ħavfim oldur ki êde kâv-i zemîni lertzân

Bu hevâ 'âlem-i 'ulvîye êderse te'sîr
Dökilür encümi mânende-i evrâħ-ı ħazân

Bu ħadar bârid eger olsa hevâ-yı maħşer
Êder a'râfa ħama' ħurfe-nişînân-ı cinân

- 5 Dîde-i 'ibret-ile rûzine-i meştâdan
Bir seher olmuş-idim cânib-i bâğa nigerân
- Ĥâtırım gibi ĥarâb olmuş o ma'mûre çemen
Ne gül ü lâle ne sünbül ne kıaranfil reyĥân
- Eylemiş fâĥte vü bülbüli hep terk-i vaţan
Ĥâl-i zârım gibi pejmürde perîşân murgân
- Reşînim olan endûh-ı ġam u ġuşşa gibi
Zâġlar şahn-ı çemenzârda tütmuş cevân
- Eşk-i çeşmim gibi yahpâre düşer berķ-ı tegerg
Âh-ı serdim gibi şarşar çemeni bâd-ı vezân
- 10 Eyleyip kaç'-ı nazâr tarf-ı çemenden ol dem
Encümen-sâz-ı tarabhâne-i bezm-i rindân
- Mey ü ney şoĥbetine eyledim âĥir hevesi
Gül ü bülbül bedeli éde bulam râĥat-ı cân
- Câm-ı yağ-beste sebû gibi şikeste kadeĥi
Berfden ĥalk-ı şurâĥide ĥunâķ oldu 'ıyân
- Ĥumda mey müncemid olmuş o kıadar kim taĥķiķ
Oldı her pâresi bir seng-i 'akîķ ü mercân
- Sâķi-i bâde-fürüşuñ eli dir dir ditrer
Lûle-i âb gibi neyleri hem beste-zebân
- 15 Eli tütmez açâ bir düġme ġirîbânından
'Âşıkñ sînesine gelse de ma'sûķı civân

Ez-semâ tâ-be-semek oldu bu sermâ-sârı
Kimiñ aıvâlini şordumsa o benden hayrân

Böyle sermâda pesendîddir ol şâ'ir kim
Nazmına hüsn-i edâ-ile olup kâfiye-rân

Eyleye şâhid-i ma'nâya şitâiyye için
Âteşin atlas-ı elfâzı ser-â-ser kaftan

Hâtıra gelse de bir nükte-i pâkîze bu dem
Müncemid havz-ı hayâlinde kalur nice zamân

20 Sûz-ı himmetle aña vërse güzâriş farazâ
Nâvdân-ı kaleminden bula tâ kim cereyân

Olmaz imdâdı midâdıñ kalem-i huşk-i lebe
Ki selâsetle ede şafha-ı ta'bîre nişân

Zîr-i kâşâne-i gerdûnda ma'lûm degil
Ki bu deymâhda bir pâre bula emn ü emân

O kerem issi vezîriñ meger ol ehl-i sühan
Kâkum-ı luţfını bir dûş ede beyne'l-akrân

Âşaf-ı şaf-şiken el-ğâc Receb Pâşâ kim
Bîm-i tîğından eder düşmeni hep istîmân

25 Mevsim-i luţfıdır aıhbâbına nevrûz-ı bahâr
Kahrı a'dâsına eyyâm-ı zemistân hazân

Her ne dem kaşd-ı gazâ-ile süvâr olsa olur
Pişgâhında sa'âdetle zafer peyk-i revân

Cilve-ñîz olsa kaçan 'arşa-1 bî-çârede olur
Tîğ-1 çevgânına a'dâ seri kûy-1 gâltân

Rezmgehde ne zamân at kıparırsa kıparır
Şarşar-1 kıhrı 'adû başına bîñ dürlü tuman

Bîm-i şîmşîri-ile tav'an u kerhen hâlâ
Bende-i halka-be-gûşî mı degil Gürcistân

30 Âteş-endâz olıcak şâika-âsâ tîğî
Kır gibi geçdi yere kaçdı Muhammed Kulu Han

Cünd-i İslâm'da bu temkîn ü şebâtı göricek
Zelzele düşdi Nişâbûr'a Nihâvend'e figân

Bahtınıñ sa'd eşeri olsa eger bahtında
Gelip îmâna kıpusında olurdu reyyân

Serkeşân 'izz-1 hużûrunda hâkâretle esîr
Bezmgâhında mu'azzez bulunur dervîşân

Keff-i ihsânına fi'l-cümle nazîr olur-idi
Her zamân ebr-i felek olsa cevâhir-efşân

35 Hâk-ber-ser kıalalar maşşere dek şermende
Yed-i cûdına şebîhim dir-ise ma'den ü kân

Dâimâ bâd-1 nesîm-i kereminden açılır
Gonce-i bâğçe-i maţlab-1 ehl-i 'irfân

Âşafâ ey kerem-ârâ-yı mekârim-kârâ
Ey olan luţf u mürüvvet-ile meşhûr-1 cihân

Hâk-i pâyine şabâ gibi sürerdim yüzümi
Olmasa kayd-ı cihât ayağıma bend-i girân

Bende-i halka-be-gûşun idüğüm sâbitdir
Kavl-i cumhûr-ile el-'abdü 'abîdü'l-ihsân

40 'Arz-ı hâl eylesem Allâh için ıŝgâ-ile
Çünkü 'abdiñ dağı Mevlâda olur haqqı beyân

Gerçi haddim mi benim hayr du'âdan gayrı
Ki açam hazret-i sultânımı taşdı'a zebân

Şu cisimde ne kadar 'afvını derkâr eyle
Şevk vaşfıñladır ey Âsaf-ı Âsaf-'unvân

Bu sene kısmet olan mâl-ı ganâyimden hep
Hişşe-mend oldu cevâbında olan pîr ü civân

Döşedi şehri çiçek gibi 'Acem hâlîçesi
Oldı ser-kûşe-i kâşâne müzeyyen bustân

45 Bir benim hâne-i vîrâne-şodımdır ancak
Haşır üstünde gül öksüz gibi kalmış 'uryân

Müzdahim oldu üsârâ-ile her hâne-i gayr
Bendeñim ben de ki hizmetde olan rûz u şebân

Âteş îkâd edecek câriye yok matbahda
Zîr-i berf kaldı olan tebcere tâbe kazğan

Bir iki def'a felek hâne-berdûş etmekle*
Olmuşam 'âlem-i tecrîde Mesîh-i devrân

Gerçi bir pîre-zeni eyledi maḥrem ammâ
Sinn-i şânında olur berd-i acûze yeksân

50 Kadd-i ḥam-geştesine vèrmek için pâ-yı kıyâm
Elini tutmaya bir câriye cûyende mecân

Bürünüp çâr-şebi dûşma iḥrâm-âsâ
Münferid ḥâciya döndüm ne temettü' ne kırân

Erba'în âḥir olup buldı ser-i ğâyetini
Geçdi ḥamsîn şitâiyye de bulsun pâ-yân

Ḥamdiyâ érdi bu dem kim açıla dest-i du'â
Gül gibi bülbül ola medḥ ü şenâyile lisân

Çâr-faşlı éde nevrûz-ı bahâr-ı ḥurrem
Gülşen-i devlet-i iqbâline Rabb-i mennân

55 Ola bed-ḥâhınıñ eyyâmı zemistân-ı elem
Bulmaya düşmeni âsâyişi her laḥza her ân

Şavn-ı Bârî' de ola mîr-i mükerrem dâim
Ki odur bâğçe-i devlete verd-i ḥandân

A'ni Aḥmed Beg o sa'd-aḥter-i rûşen-dil kim
Mihr-i iqbâl-i şeref nâhiyesinde raḥşân

58 Niyyetim bu ki édem vaşfıñ-ile sultânım
Nice manzûme eşer nice müretteb dîvân

15 (İ: 15a, K: -)

*Kaşîde-i Temmûziyye der-sitâyîş-i Muştafa Paşa rahmetullâhi
'aleyh*

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Aḥker-i mihre medâr oldı tenûr-ı seretân
İltihâbından olursa n'ola 'âlem sûzân

Ola âteş-gedeye heft ekâlîm-i zemîn
Kürre-i nâra olup âb u hevâ hem yeksân

Se-mevâlîde [çehâr] 'unşur-ı nârı gâlib
Bi't-ṭabî' sûziş-ile döndi çenâra ebdân

Oldı germâ-ile tebdîl havâşş-ı eşyâ
N'ola olursa harâretle semender püryân

5 Tâb-ı ḥurşîd vèrip bedre güzâriş cümle
Bir sebîke kalıcaḡ ḡalk hilâl êtdi hemân

Âb zann eyleme cârî olan enhârı bu dem
Tâbiş-i mihr eridip êtdi me'âdin cereyân

Isıcaḡdan şıḡılup ḡarḡ-ı 'araḡ oldı seḡâb
Dökilen ḡatreleri şanma hevâdan bârân

Teşnelikden leb-i deryâya düşüp tebhâle
Dil uzatdı bir içim âb-ı Furât'a 'ummân

Bu hevâlarda eger şaydḡeh-i 'âlemde
Mümkin olsaydı ki 'uḡḡâb ola bâl-efşân

10 Bir nefes kesb-i hevâ êtmek için zîrinde
İlticâ eyler-idi sâyesine hep murḡân

Tâb-ı hummâ-ile ol mertebe bî-tâkatdır
Ki hücûm étse ğanem def' edemez şîr-i jeyân

Bu hevânıñ da nice luţfı var erbâb-ı dile
Ki bu mazmûnı da taĥsîn eder âlüfte dilân

Nâz-ile bend-i kabâ eyleyen erbâb-ı ĥüsün
Sînesin kendi açar 'âşıkı eyler seyrân

Bir temâşâda budur ğonce-veş açılmaz iken*
Leb-i cûlarda şoyunmuş nice gül yüzlü civân

15 Bu ĥarâretten 'aceb ĥalka rehâ mümkün mi
Nice tâb-âver olur böyle hevâya insân

Bula ol kimse meger kim ola ârâm-gehi
Sâye-i merĥamet-i vâlî-i Âşaf-'unvân

Ĥâmi-i memleket-i Rûm-ı 'adâlet-mersûm
Dâver-i pür-kerem-i dâd-res-i mazlûmân

O ĥümâ sâye-i iĥbâl-i sa'âdet ki anıñ
Mültecâ dergeh-i elţâfına cümle zede-ĝân

Muştafâ ism vefâ resm 'adâlet-pîşe
Ĥâkim-i memleket-ârâ vü ĥidîv-i zî-şân

20 Luţfıdır âb-ı feraĥ-baĥş-ı ĥulûb-ı fuĥarâ
Ĥahrı âteş-fiken-i ĥırmen-i ehl-i tuĝyân

Ĥüsn-i aĥlâķını vaşf eyleyen ehl-i nazmıñ
N'ola kilkinden eder 'anber-i sârâ cereyân

Pür eder micmeresin âb-ı hayâtile o dem
Şafve-i meşreb-i şâfîsin eden naql ü beyân

N'ola kır at bakır at bilürise kâdrin
Cevher-i zâtınñ erbâb-ı dil ü nükte-verân

Tab'-ı gencîne-i pür-gevher ü 'irfân ü hüner
Dili âyîne-i esrâr-ı Hudâ-yı mennân

25 Böyle bir vâli-i pür-ma'rifetiñ 'aşrında
Olsa râyic n'ola kâlâ-yı me'ârif-mendân

Sûk-ı 'âlemde harîdâr ele girmez her dem
Germ-i bâzâr-ı me'ârif ola ehl-i 'irfân

Dâverâ 'arz-ı hüner şanma du'âdır maşşûd
Ki huzûruñda hüner 'arzına yokdur imkân

Hamdiyâ vaqt-i du'â erdi sühan-sencânñ
Resmi budur ki vère nazma du'âsı pâyân

Kevkeb-i baht-ı bülendi o sa'âdet-mendiñ
Dâimâ evc-i şerefde ola yâ Rabb tâbân

30 İrmeye gülşen-i iqbâline dünyâda müdâm
Germi-i mevsim-i idbâr-ile eyyâm-ı hazân

Rûzgârınñ elem-i germi-i serdinden anı
Her zamân hıfz ede Hallâk-ı zemîn ü ezmân

33 Ehl-i Sîvâs'a kudûmı ola yâ Rabb sa'id
Bula 'aşrında re'âyâ nice dem emn ü emân

16 (İ: 16a, K: -)

*Kaşîde-i berây-ı tuğrâ-yı Ahî Mehemmed Paşa-yı Sîvâsî rahme-
tullâhi 'aleyh*

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Olsa ser-nâme-i aḥkâma muḥarrer tuğrâ
Eyler aḥkâmına dünyâyı musaḥḥar tuğrâ

Nâm-ı sâmişi hümâsına şehensâhımızñ
Oldı gûyâ ki meşîmiñ kafeş-i zer tuğrâ

Câmi'-i emr ü berât içre suṭûr oldı şufûf
Nâm-ı sulṭân-ı ḥaṭîb anda vü minber tuğrâ

Oldı gûyâ ki zer-endûda 'adâlet köşki
Se-sütün üstüne bir kaşr-ı muḥarrer tuğrâ

5 Gülşen-i ma'delet-i devlet-i 'Osmânîde
Şekl-i ṭâvûsa girer cilveler eyler tuğrâ

Rîḳ-ı berrâḳ anıñ jâle-i raḥşendesidir
Bâğ-ı fermânda güzel sünbüle beñzer tuğrâ

Murğ-ı aḥkâmı éder beyzalarından ṭayrân
Heft iklîm-i memâlikde açar per tuğrâ

Seyf-i kâṭı'dır o şimşîre-i ser-tîz-i mehîb
Sîne-i ḥaşma çeker şer'la ḥançer tuğrâ

Zülfeler şâhid-i ümmîde olup pîrâye
Gösterir sînede gîsû-yı mu'anber tuğrâ

10 Zîb-i dest-i vüzerâdır kalem-i tuğrâ-keş
İznile çün vüzerâ cümle çekerler tuğrâ

Sıyyemâ hazret-i destûr-ı Muhammed Pâşâ
Çekmedi kimse bu tarz üstüne bihter tuğrâ

Nazar eyle nedir ol tarz-ı nev-âyîn-i hüsn
Var mıdır hüsn-i bahâda buña beñzer tuğrâ

Âşafâ ola devâm üzre bu kadr-i iqbâl
Naş-ı hâmeñle bula zînet ü zîver tuğrâ

- 14 'Arz-ı hâl eylemege oldı sebep Hamdî'ye
Hızr-veş sûy-murâda ola rehber tuğrâ

17 (İ: 16b, K: -)

Kaşîde-i Nevrûziyye der-sitâyîş-i vâli-yi Sivâs Ahî Mehemmed

Paşa raḥmetullâh

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

- 1 Êtdi tahvîl ḥamel burcına mihr-i tâbân
Oldı nevrûz-ı dil-efrûz-ile dünyâ ḥandân

Mübtelâ-yı ḥafaḳân idi şitâ-ile nesîm
Şağ esen geldi yine gülşene üftân ḥîzân

Şeh-i nevrûz ericek memleket-i gülzâra
Nâ-bedîd oldı şitâ mişl-i levendân-ı zamân

Leşker-i şâh-ı bahârın göricek şevketini
Kaçdıdı 'askeri mânend-i gürûh-ı sekbân

- 5 Mülk-i bâğ oldı süvâri-i şitâdan maḥfûz
Oldı gülzâr-ı kazâlar gibi şeyn âbâdân

Döndi kış bî-ser ü sâmân bölükbaşılara
Devşirip bayrağın atdı 'adem iqlîmine cân

Pâdişâhın kapudan sürdigi ser-çeşme gibi
Bâğdan nefy-i ebed oldu zemistân el-ân

Eşkiyâ gibi geçürdi yere kararı nevrûz
Ëtdi ezhârı re'âyâ gibi bâğa iskân

Şışı def' Ëtdi bu dem 'âlemi şâd Ëtdi bahâr
Nitekim ref'-i levend Ëtmek-ile Aşmed Hân

10 'Ömrünü devletin efzûn Ëde Mevlâ dâim
Luşf Ëdip Ëtdi kulûb-ı fuşarâyı şâdân

Fitne Ye'cûcını def' Ëtmege seddir hıttı
Oldı bu luşf u mürüvvet-ile İskender-şân

Şadr-ı a'zam ki Hudâ hâfızı olsun dâim
Ëtdi icrâsına bu hayr-ı 'azîmiñ fermân

Vêrdi pejmürde olan memlekete hüşn-i nizâm
Oldı emniyyet-i mülke sebeb ol 'âlî-şân

Geldi bi'l-cümle re'âyâ yerine râhat olup
Bitdi gûyâ ki çemende gül ü sünbül reyhan

15 Ğâret-i rehzen-i bî-rahm-ı şitâdan ezhâr
Bî-telâş oldu şeh-i kâfile-i râh revân

Giydi bi'l-cümle nihâlân-ı çemen hil'at-ı hâş
Eyleyip hüşrev-i nevrûz-ı dilârâ eyvân

Oldı mesrûr re'âyâ gibi etfâl-i çemen
Dil-harâb oldu şitâ çün dil-i ehl-i tuğyân

Fâhte oldu gönüllü başı hüdhüd çavuş
Bülbül oldu ser-i dîvâne-i cünd-i murğân

Mu'tedil âb-ı hevâ faşl-ı bahâr-ı ra'nâ
Oldı her gûşe tarabgâh-ı şafâ-yı yârân

20 Leb-i cû seyrine her gûşede [bir] cem'iyet
Şimdi peş pâre harîfâne çekendir seyrân

Kerr ü ferr-ile yürür sâhte mektep hâcesi
Seyr-i şahrâlara çıkdıkça çiçekçi şıbyân

Bir şikeste kadehi sâye-i servi şimdi
Tâc-ı Cemşîd'e vü taht-ı Cem'e vermez rindân

Oldı âşûb-ı zemistândan âsûde çemen
Şehr-i Sîvâs gibi oldu bu dem dâr-ı emân

Nice dâr-ı emen olmaz bu eyâlet ki bu gün
Ola vâlîsi bu şâhib-kerem ü 'adl-'unvân

25 Ya'ni ol dâd-ger-i 'aşr Mehemmed Pâşâ
'Ahdidir nâsih-i efsâne-i Nûşirevân

O felek-pâye ki bu kâdr-ile yanında yine
Mükrem olmağda berâber fuğarâ vü a'yân

Re'yidir dâğ-resân rûh-ı Nizâmü'l-mülke
Hüsn-i tedbîri pesendîde-i şâhib-dîvân

Tîğıdır gülşen-i aḥkâmda cû-yı cârî
Hâmesi lûle-i ser-çeşme-i âb-ı hayvân

Her kişi haddini kâdir mi tecâvüz etmek
Cûylar dergeh-i Şevk-i bahârî cûşân

30 Oldı lerzende hirâsıyla fesâd ehli kamu
Nitekim faşl-ı zemistânda fakîr-i 'uryân

Gelmeye 'ahd-i Őerîfinde zarar bir tûyüne
Kebk eger pençe-i 'uķâbda eylerse mekân

Bir çerâgâhda aĝnâmla ded cilve eder
Şîr olur görse de âhû-bereden rû-gerdân

Kimse 'ahdinde fiĝân eylemez illâ bülbül
Ebrden ĝayrı zamânında bulunmaz giryân

Bu kadar hâtıra gelmezdi vefâ dünyâdan
Ki ede ehl-i dil ü tab'a muvâfık devrân

35 Vâķiâ döndi murâd üzre bu dünyâda felek
Ber-devâm ede bu devrânile Rabb-i mennân

Ğam gibi hâne-ķarâb oldu bu Şehr içre fiten
İltiyâm üzre dile ĝamze-i çeşm-i hûbân

Dâverâ dâd-gerâ dâver-i rûşen-güherâ
Ma'deletde saña yok gerçi bu demde aķrân

Ben kadar sen gibi bir zât-ı Őerîfin vaŐfın
Yokdur ammâ ki haķîķatle yazar ehl-i beyân

Neş'e-i luţfuñ-ile cilveĝeh-i vaŐfında
EŞheb-i tab'a biraz eyledim irhâ-yı 'inân

40 Var-ise bendeñe peyrevlik éder ehl-i sühân
Dâverâ işte semend-i kalem işte meydân

Nice ehl-i sühânñ ipligi bâzâra çıkar
Yûsuf-ı hüsn-i kabûlüñde alur-ise bu ân

Hamdiyâ hayr du'â semtini der-kâr édelim
Hüsn-i evşâfına ol dâveriñ olmaz pâyân

43 Éde her vaqtini Hâk faşl-ı bahâr-ı hurrem
Éde her rûzını nevrûz-ı mübârek 'unvân

18 (İ: 18a, K: -)

*aşıde-i Şitâiyye der-midhat-i vâlî-i Sivâs Ahî Mehemmed Paşa
rahmetullâhi 'aleyh*

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Étdi şebhûn-ı çemen memleketin cünd-i şitâ
Kıldı tâtâr gibi şehr-i bahârı yağmâ

Göçdi ezhâr-ı re'âyâ gibi bâğ oldı harâb
Étdi kış gülşene mânend-i levend istilâ

Berg ü bârını şoyup rehzen-i dey eşcârıñ
aldı 'uryân nihâl ehl-i ticâret-âsâ

Fuarâ vërdigi gel geç diyerek akçe adar
Étdi evrâ-ı şükûfânı 'avâşif ifnâ

5 Sûseniñ olmuş-idi bâğı kılıc-ı tîmâr
Şimdi maqlûl alup zâğa vërdildi hâlâ

Bozdı cem'iyyet-i germiyyet-i ezhârı yine
Bezm-i gülzâra gelip bârid edâlarla hevâ

Burlup gitdigini gördi şeh-i nevrûzuñ
Dikilip kaldı serv 'âşık-ı hayrân-âsâ

Bu hevâ 'âlem-i 'ulvîde müeşşir oldı
Lerziş-i kırş-ı mihirden görünür bu ma'nâ

Pûşış-i sine-i mâh olsa ketân incinmez
Oldı sermâ-ile tebdîl-i havâşş-ı eşyâ

10 Şanma pürdür dür-i yektâ-ile târ-ı şikeni
Müncemid oldı ruğ-ı yârde zülf-i sârâ

Bu hevâ bâ'îs-i ünsiyyet imiş yârâna
Çamze semmûr-ı müje içre hafîdir zîrâ

Görinür kûşe-i meştâda bu dem ehl-i dile
Şimdi bir minçalede göz göre verd-i ra'nâ

Ëtdi pervâne biraz sûz firâkın teskîn
Kendine şu'le-i şem' oldı müferrih me'vâ

Kaçre-rîz olmağa mümkün mi şurâhî kadehe
Ki gülüsında toñup kaldı şarâb-ı hamrâ

15 Hâtıra gelse eger tâze me'ânî bu zamân
Gelmedin lafza anı müncemid eyler sermâ

Cümleye oldı müeşşir bu burûdet tañkık
Tutmadı kimse bu mevsimde girbân-ı rehâ

Meger ol kimse rehâ bula ki rûşende ola
Cilçafâ-yı kerem ü luğf-ı Muḥammed Paşa

Gerçi evrâk-ı hazân gibi perîşân-idiler
Halk-ı Sîvâs u civârında olan ehl-i kazâ

Şimdi gül-ğonce gibi étmededir kat kat cem'
Kendi şîrâze-i 'adliyle o şâhib-i'tâ

- 20 Mâlma ehl-i sebîlîñ kim olursa teşne
Ser-zebân-ı kılıcından éder anı irvâ

Pâyâmâl oldu zelâletle fesâd ehli kamu
'Âkıbet başdan olur belde gezen ehl-i şekâ

Dem-i ihsânda olur reşha-ı kilik-i keremi
Gülistân-ı emele tâze karanfil gûyâ

'Arz-ı hâliñ buyurup pençe-keş olsa kalemi
Bâğ-ı ümmîde olur sünbül-i 'anber bûyâ

İrdi pâyâna sühan vaqt-i du'âdır Hamdî
Ki sühanverlere inşâda du'âdır imzâ

- 25 Éde her rûzını nevrûz-ı dil-efrûz Allâh
Gülşen-i devletine irmeye eyyâm-ı şitâ

19 (İ: 19a, K: -)

*Kaşîde-i Nevrûziyye berâ-yı vâlî-i Sivâs Ağî Mehemmed Paşa
rahmetullâhi 'aleyh*

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

- 1 Bi-hamdi'llâh şitâ buldı hitâmı
İrişdi bâğa nevrûzuñ peyâmı

Keder-şûy oldu seyr-i cû-yı cûşân
Édip gülşende mestâne hırâmı

Niçün feryâd eder beyhûde bülbül
'Aceb ben gibi ol da bî-nevâ mı

Nihâl-i gül de olmuş lâne-perdâz
Dem-i vuşlatda bu şîven revâ mı

5 Cemâ'at oldı şaf şaf cümle ezhâr
Muşallâdır gülistân serv imâmı

Bu bustân-ı çemende ey mu'allim
Bir elde câm tut bir elde câmı

Oğunsun Mantıku't-tayr u Gülistân
Hırâş-ı sînedir hikmet kelâmı

Kadeh mir'âtına eyle nazar sen
Haţâdan gösterir iklim-i Şâm'ı

İrişdi ol dem 'aşr nite ki etsin
Riyâkârân fedâ nâmûs u nâmı

10 Êdip ser-beste bâb-ı hânķâhı
Êde gülşende tertîb-i maķâmı

Helâl olsun saña naķd-i revâným
Şun ey sâķi bu dem âb-ý harâmý

Ki gül devrâný sünbül faşlýdýr bu
Tifâ dirler tarâb-ý lâle-fâmý

Bu mevsimde mey-âţâmân ser-mest
Êder mi şeyh-i şehre iltiyâmı

Yetür mestâne pâ-yı hamra bî-bâk
Gelürse vâ'ize étmez kıyâmı

- 15 Bu demlerde hâsed ol rindedir kim
Anıñ bir serv-i serkeş ola râmu

Düşüp etrâfa bâğa râğa dâim
Geçe mestânelikle şubh u şâmı

Cemâl-i yârden dest-i nigele
Éde her lahza çide verd-i kâmu

Olursa müsteħâkdır gıbta yâhûd
O şâhib-ıtab'a kim olup nizâmı

Medîha-gûy ola vâli-yi şehre
Olup gül-çîn-i bâğ-ı ihtirâmı

- 20 O vâlî kim dem-i 'adlinde Sîvâs
Olup ma'mûr buldı intizâmı

Şabâdan gayri ebnâ-ı sebîle
Vèren yok bile bir Tañrı selâmı

Ricâmız Hamdiyâ dâim Hudâ'dan
Anıñ iqbâlidir anıñ devâmı

- 23 Hemîşe devleti pâyende olsun
Qabûl eyle İllâhî bu du'âmı

20 (İ: 20a, K: -)

Kaşîde-i kanbûriyye

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Oldı Sîvâs' da bir vaķ'a 'ayân
Sebeb-i ģande-i nâs oldu hemân

İnşîrâģ-ı dil-i ģab'a bâdî
Getürür ģâtıra yâdı şâdî

Mey ģadar neş'e vèrür diñleyene
Mâye-i zevģdir ehl-i sũģana

Gũş-dâr ol saña taķrîr èdeyim
Nicedir vâķı'a ta'bîr èdeyim

5 Bir meh-i çâr-deh-i bedr tamâm
Ĥüsn-ile bulmuş-idi şöhret-i nâm

Serv-veş ģâmeti mevzûn-bülend
Her gören ģüsnüne eylerdi pesend

Ĥaşları evc-i melâģatde hilâl
Ruģları ģülşen-i ģüsne ģül-i âl

Ol ģadar nâzik-idi sîm-beden
Berg-i ģül olsa sezâ pîrâhen

Kendi 'âķıl gözi mestâne-idi
Şehr-i Sîvâs' da bir dâne-idi

10 Tõģmaya degme şehirde heyhât
Böyle meh-pâre-i şîrîn ģarekât

Şan'atı olmuş-idi derzilik
Aña halk oldu kamu iplik ilik

Mübtelâ olmadık âdem yoğ-idi
Hâşılı 'âşıkı itden çoğ-idi

'Âşık 'arz etse kumâş-ı talebi
Ütüsün gösterir-idi çelevi

Sûzen-i gamzesi işlerdi dile
Nice dükkânı öñünden geçile

15 Ele endâzesin alsa ne zamân
'Âşıkın ağzını ölçerdi hemân

Müşterî etse dükkânında karar
Câme-i cevri teyelllerdi o yâr

Aña çok eylediler dâm-ı firîb
Bu şikâr olmadı bir ferde naşîb

Var-idi şehirde bir şahş o maḥal
Belini bükmüş-idi bâr-ı hıyel

Ḳaddi kanbûr-idi zâtı menfûr
Anı etmiş-idi şeâmet maḥşûr

20 Fitne fenninde be-gâyet üstâd
Aña meşrûta-idi mekr ü fesâd

'Âşık oldu o büt-i ṭannâza
'Aqlın aldırıldı o şûḥ-ı nâza

Gitdi îmânı gibi şabr u qarâr
İhtiyâr elde degil âhir-i kâr

Vardı dükkânına bir gün nâgâh
Çekdi derd-ile gönülden bir âh

Gözlerinden ağıdup yaş-ile hûn
Dèdi ol âfete maḥzûn maḥzûn

25 Baña raḥm eyle belim bükdi felek
Saña dünyâda efendim ne gerek

Ġam-ı 'aşkıñla müşevveş ḥâlim
Yoluña cümle fedâdır mâlim

Dest-i cevriñle giribânım çâk
Beni 'aşq eyledi ey şûḥ helâk

Dâmeniñde elim ey 'Îsâ-nefes
Olmayınca girü ṭurmam uz kes

Gördi ol dilber-i fettân-ı ğayûr
Üzülüp ḥayli bozuldı ḳanbûr

30 Bildi dîvânede var 'aşq eşeri
Anı ḳar avladı güldi o peri

Dèdi yârânına ol şûḥ-ı zarîf
Baña çok uyladı üşdi bu ḥarîf

Böyle bir aḥmaḳa nâz eyleyelim
Rûy-ı rîşine piyâz eyleyelim

Mâlnı eyleyelim cümle telef
Kala iflâsı-ile gîr-be-kef

Siz hemân dâiremizde geziñiz
Ben hisâbn bilürüm siz eziñiz

35 Başladı şîve-i nâza o perî
Aña ikrâm-ile kıldı nazarı

Dédi ey semt-i hevâya sâlik
Derdile olma bu deñlü hâlik

Ben de bir bî-kesim oldum 'âzim
Beni hıfz ét bir efendi lâzım

Kimseye kendim inanmam ammâ
İ'timâd étsem olur saña sezâ

Ki biliñ bügri sözüñ toğrudur
Gayrılar hüsn iline uğrudur

40 Hizmetiñde olayım rûz-ile şeb
Baña ta'lîm edesiñ 'ilm edeb

Şâd olup oldu bu sözden handân
Söz degil âb-ı zülâl-idi revân

Nûr-veş toğdı gelip hânesine
Şem'-i rûşen-idi pervânesine

Dest-pûs étدی turup hizmetde
Pâye kesb étدی o bed-nikbetde

Bezm-i şîrîn sözine aldandı
Aña derd-i dilini hep yandı

45 Kîse-i nağdini îrâdını hep
Ëtdi teslîm o perî-rûya o şeb

İntisâb eyledi sîm ü zer-ile
Başladı şoḥbete ol dilber-ile

Ḥâne esbâbını derkâr etdi
Kendine sâḥte pindâr etdi

Ëtdi a'yân-ı deyyâre taqlîd
Câmeler kesdi aña sürḥ sefid

Günde bir da'vet edip yârâna
Ya'ni gösterdi cebe cânâna

50 Oldılar ḳanbur-ile hep me'nûs
Şadr-ı meclisde éder oldı cülûs

Vêrdiler pâye-ile sâḥte vaḳâr
Kendi étmekde vaḳâr ile ḳarâr

Kendine şandı bu ikrâmı o dûn
N'eylesin 'aşḳ aña vèrmişdi cünûn

O perî-çehre fener gibi döner
Ruḥ u ruḥsâresi şem'-i enver

Ḥalḳ alup vèrmede nâz-ile niyâz
Kendi şatrançda keş mat açmaz

55 Bir zamân eylediler böyle şafâ
Mâcerâ buldı nihâyet ammâ

Bildi ol dilber-i fettân-ı fehîm
Kalmadı kîsede naqd-i zer ü sîm

Günde bir partalını hânesiniñ
Şatmağa başladı vîrânesiniñ

Lâkin ibrîk da şatıldı nâgâh
Kaldı Kâmbur 'alâ-bâbi'llâh

Hânedede kalmadı yârânına yer
Gelmeye başladı borçlu bir bir

60 Hüsni tedbîr edip ol âfet
Gecedden etdi firâra cür'et

Ŧutdı şahrâ yolunu ol âhû
Dedi yârânına bir bir yâ hû

Ol gün olmuşdı sa'âdetle revân
Mîr-i ferhunde dem-i mâ-mervân

Varup ol mîre silâhdâr oldı
Ėam-küsâr oldı aña yâr oldı

Mîre gelseydi eger manşib-i Şâm
Bu kadar olmaz-idi şâd-merâm

65 Râstdan başladılar şehnâza
Kâmburuñ derdin ederler tâze

Cenk-veş kanburı gam êtdi dü-tâ
Def gibi sîne döger şubh u mesâ

Nây-veş nâlesin êtdi derkâr
İñiler hasret-ile leyl ü nehâr

Bûselik faşlına girdikçe emîr
Pîşrev tutdı muhayyerde nefîr

69 Câh-ile rengi çok eyler bu felek
Haddini bilmeyene böyle gerek

20³⁹

Manzûm Âl-i Osmân Târîhi ilâ 1143 [1730]

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1 Bu târîhe gelince êtdi bu vechile tañrîri
Müverrih Hemdemî kim 'aşrnuñ oldur sühan-dânı

Velî şimden girü gûş eyle ahvâl-i selâṭîni
Ne tertîb ile tezyîn êtdiler bu köhne evvânı

O şâhen-şâh-ı heft iqlîm-i 'âlem Hân Mehemmed kim
Biñ elli birdedir mevlûdinüñ târîh-i tıbyânı [1051= 1642]

Cihâna ser-be-ser düşmüş idi aşûb-ı şûr-engîz
Cülûs itdürdiler elli sekizde tahta ol hânı

5 'Arûs-ı devletüñ her yüzden olmuşdı yüzi muğber
Bu tîğ-ı âbdâr-ı şer' ile pâk eyledi anı

³⁹ Divan'da bulunmayan bu kaside, Ziyâbey Kütüphanesi, No: 0134'de kayıtlı *Mecmû'a-ı Şu'arâ* içerisinde (No: 0134).

Getürdi kabza-i teshîre şemşîriyle çok mülki
Ciğer hûn eyledi küffâr-ı Efrenc ü Alamân'ı

Girîd fethine teshîr-i Kamançe mülhâk olduĢda
Bu devlet şevket-i İskender'e gösterdi rüchânı

Ƙrâl-ı Nemçe Peç Ƙal'ası'nı nez'a edüp fermân
Çeküp serdâr-ı ekrem leşker-i bî-ħadd ü pâyanı

O şehri ser-te-ser hâke berâber eyleyüp 'asker
Ƙızıl Elma'ya taldurmuşdı eyvâ ile efgânı

- 10 Vezîr-i a'zamuñ düşdi muhâlîf re'yi taĢdîre
Bu yüzden 'asker-i İslâm'a el vèrdi perîşânî

'Adû-yı dîn ü devlet a'nî heftâd ü dü millet hep
Ĝanîmet bildiler bu vaĢ'a-ı dilsûz-ı devrânı

Bilâd-ı müslimîne uydılar ulaşdılar yer yer
TasalluĢ eyleyüp baħr ile berden vèrdi Ģüsrânı

Ĥurûc-ı eşkiyâ etdi dimâĢ-ı devleti muĢtell
Memâlik Ģıfzına Ģoymadılar Ģiç tâb u fermânı

Zamân-ı devleti çün oldu kırĢ yıl yedi ay kâmil
Görüp âyîne-i 'âlemde ol dem şekl-i Ģicrânı

- 15 Çeküp âlâyiş-i devletden el 'uzlet-güzîn oldu
Hemân ol dem cülûs itdürdiler Sulţân Süleymân'ı

Biñ elli ikidir târiĢ-i mevlûdi bu sulţânun [1052= 1643]
Ƙarındâşı MeĢammed Ģân'dan bir sâl noĢsânı

Cülûsı oldu biñ toğsan toğuz mâh-ı Muḥarrem' de [1099= Kasım 1687]
Cihânı pertev-i 'adli ser-â-pâ etdi nûrânî

Mizâc-ı devleti gördi ki muḥtâc-ı 'ilâc olmuş
Sipârîş etdi bir zât-ı Aristû vü Enuşrân'ı

Kerâmet-pîşe düstûr-ı 'adil-endîş idi el-ḥaḫ
Vezâret mülk-i mevrûsî zafer memlûk-i fermânı

20 Cenâb-ı Muştafâ Paşa-yı Fâzıl kim bulunmazdı
Fâzîletde zamânında daḫi evvelde aḫrânı

Bu muḫyi's-sünnedür ihyâ-yı dîn etdi kerâmetle
Budur şâhib-mi'e keşf-i memâlik oldu bürhânı

Ġazâyâ 'azm édüp evvel bi-tevfîḫ-i ḫudâvendî
Niş'i alup dil-i a'dâyâ urdı niş-i ḫızlânı

Beligrâd'ı yedi gün ceng ile fetḫ etdi bu ġazî
Frengistân'a şaldı ol sene ceysi hirâsânî

Velî sultân-ı 'âlî-şân Süleymân Ḥân'un ol demde
Simât-ı bezm-i fânîde dükenmiş âb ile nânı

25 Olup üç yıl toğuz ay şehriyârı ehl-i İslâm'un
Ecel düzdine nehb etdürdi âḫir tuḫfe-i cânı

Ḫarındâşı ki Sultân Aḫmed'e teslim édüp taḫtı
Bu miḫnet-ġâh-ı dünyâdan düşürdi dest ü dâmânı

O sultân-ı serîr-ârâ-yı evreng-i ḫilâfet kim
Biñ elli dörtde bu bâġuñ olup serv-i ḫırâmânı

Olup biñ yüz iki şehri-i şıyâmında cülûsı hem [1102=Haziran 1691]
Meşâm-ı devleti êtdi mu'attar bû-yı ihsânı

Veżâret oldı ke'l-evvel muķarrer şadr-ı 'âlîde
Kemend-i 'azme vermişdi ğazâda çünki cevlânı

30 Şehîden fevt olup rûy-ı ğazâda gitdi dünyâdan
Ola menzil-gehi 'uķbâda dârü'l-ħuld-i rıdvânı

Bu ğam tab'-ı şeh-i nâzük-mizâca oldı çün sârî
Seķamdan zât-ı pâkinüñ bozuldı çâr-erkânı

Serî-i salţanatda üç sene kâmil qarâr êdüp
Ķazâ-yı Ķuds'de tâvûs-ı rûhı tutdı cevlânı

Naşîb oldı çü devlet tahtı Sulţân Muşafâ Ħân'a
Yerine geldi fi'l-cümle bu mürde 'âlemüñ cânı

Meħammed Ħân'un olmuşdur bu ferzend-i hüner-mendi
Cihânüñ biñ ü yetmiş dört târîhinde miħmânı [1074=1663]

35 Cülûs-ı meymenet-mersûmı biñ yüz altı sâlinde
Žuhûr êtdikde "žâhir" didiler târîh-ĝuyânı [1106=1695]

Ķazâyâ râĝıb oldı fi-sebîli'llâh cihâd êtdi
Bozup tâbûrın a'dânın aķıtdı cûy-veş kıanı

Temâdî-i seferden 'askere çün za'f ermişdi
Anuñ-çün şulħa meyl êtdi êdüp tedbîr-i Loķmân'ı

Zamânında ĝubâr-ı fitne yer yer cümle def' oldı
Yem-i âşûb-ı 'âlemden bu teskîn êtdi tûfânı

Bu bâğ-ı bî-beğâda oldu mı bir gonce peydâ kim
Bahâr-ı revnâkın bâd-ı havâdiş étmeye fânî

40 Kânı bir hüsrev-i şîrîn-mezâk-ı taht-ı devlet kim
Ki mir'ât-ı cihânda görmeye eşkâl-i hırmânı

Sekiz yıl hem toğuz ay on gün oldu müddet-i devlet
Felek bir fitne-i hâbîde bîdâr étدی pinhânî

Sitanbûl ehli oldu hal'-i nâ-ma'qûline bâ'îş
Bu fitneyle zamân-ı devleti hem buldı pâyânı

Karındâşı ki Ahmed Hân-ı hâkân-ı Ferîdûn-şân
Cülûs édüp şeref-yâb oldu taht u mülk-i 'Osmânî

Vücûda biñ ü seksen üçde gelmişdür sa'âdetle
Bu zillu'llâh-ı Rabbânî vü mihr-i luğf-ı Yezdânî

45 Bu Sultân Ahmed-i şâliş olur bu nesl-i tâhirde
Cülûsı biñ yüz on beşdir Reb'ü's-sâni bil anı [1115=Ağustos 1703]

Zihî sultân-ı deryâ-dil şeh-i dâniş-ver ü kâmil
Cihâna 'adli hep şâmil mekârim bağr-ı 'ummânı

Nice fethe muvaffak oldu bu sultân-ı mülk-ârâ
Esâs-ı devleti te'yîd édüp tevfiğ-i Rabbânî

Esîri oldu çâr-ı Moskov isti'man édüp âhir
Kamu tâbûr-ı mağhûrıyla âzâd eyledi ânı

Mora mülkin ser-â-pâ eyledi şemşîr ile teshîr
Vezîr-i a'zamıyla gönderüp ceys-i firâvânî

50 Murâd êtdi Revâfız zümresin te' dîb êde ol şâh
İdüp her cânibe ta'yîn cünûd-ı ceng-cûyânı

Revân'ı Naḥcivân'ı Gence vü Tiflîs'i zabt êtdi
Ḥarâb êtdi Hemedân'ı alup Tebrîz ü Kirmân'ı

Ḳıyâmetler ḳopardı cünd-i İslâm ehl-i İrân'a
Gör Âzerbâyecân mülkinde gel alan u talanı

Çü biñ yüz kırḳ üçe târîḥ-i hicret êrdikde [1143=1730]
Patornâ nâmı bir 'âşî êdüp 'ișyân u tuḡyânı

Sitanbûl içre ḥayli Arnavıd cem' oldı yanında
Žuhûr êtdükde ehl-i devlete vêrdi perîșânî

Žarûrî çekdi dâmân-ı 'arûs-ı salṭanatdan el
Bu šâhen-šâh-ı rûșen-râ bilüp aḥvâl-i pâyânı

55 Maḳâmına birâder-zâdesi Sulṭân Maḥmûd'ı
Münâsib gördi kendi bey'at êtdi bildi erzânî

Rebî'ü'l-evvel ayı sâ'at-i sa'd-ı mübârekde
Cülûsa oldı vâḳî' oldı cârî emr ü fermânı

Ġazâ êtdi muḳaddem ehl-i tuḡyân Arnavudlarla
Sitanbûl içre ḳopdı ol zamânda ḳan-ı tûfânî

Kemâ fi'l-evvel İstanbûl'a râḥat-baḥș olup seyfi
'Adem deryâsına ḡarḳ êtdi cümle ehl-i tuḡyânı

60 Bu ŧevketlü mehâbetlü ŧehen-šâh-ı cihân-ârâ
Cihâna biñ ü yüz kırḳ üç sâlinde olmușdur ḥırâmânî⁴⁰ [1143= 1730]

⁴⁰ Vezinde fazlalık var

Budur ol şehriyâr-ı dūd-mân-ı Âl-i 'Osmân
Budur ihyâ eden kânûn u şer' ü hük-m-i Qur'an'ı

Mübârek cebhesinde pertev-i mihr-i sa'âdetden
'Uyûn-ı müslimîn-i heft-eqalîm oldu nûrânî

'Ulüvv-i himmet-i şâhânesinden böyle žâhirdür
Ebü'l-fetḥ oğna maḥfilde vü minberde 'unvânı

Érişdi âḥire târîḥ du'â hengâmıdur Ḥamdî
Degül ḥaddüñ senüñ meddâḥi-i şâh-ı cihân-bânı

65 Hudâ âbâ vü ecdâd-ı kirâmına édüp rahmet
Ola heşt-i behiştüñ her biri 'izzetlü mihmânı

Bu sultân-ı bülend-iqbâl ü hâkân-ı cüvân-baḥtı
Serîr-i salṭanatda éde Mevlâ pîr-i nûrânî

67 Ola her günde bir peygâm-ı fetḥ ile İlâhî şâd
'Adû-yı devleti her günde biñ görsün perîşânî

GAZELLER

Harf-i Elif

1 (İ: -, K: 37a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ahvâl-i cism ü 'ömrünü gel söylerem saña
Efsûn olmasa hayy u cedel söylerem saña

Dil-i şûh-ı mest 'ömründe gelmedi çü meclise
Düş kayd-ı câna 'âşik ecel söylerem saña

..... ol şarâb-ı zebânımıñ
Cûş et bu nazmı kand-i 'asel söylerem saña

Gûş eyle pend-i pîr-i harâbât bâde iç
'Ömr-i âhir olmadan hüsn-i 'amel söylerem saña

Yetdi hayâl-i haţtı velî
Sâkî getir şârâbı kesel söylerem saña

Düş kûy-ı yâre nâle vü âh ile Hamdiyâ
Esrâr-ı 'aşka hürmet-i maḥal söylerem saña

Mümkün mi nazmı hazret-i destûr-peyrevde
Sihr-i ḥalâle işte bedel söylerem saña

2 (İ: -, K: 37a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ben de dil-dâdeyim ey dilber-i nâzende saña
Sen şeh-i mülk-i bahâ ben de şehâ bende saña

Ele âyîne alup étme cemâliñe manzar
Ben gibi 'âşık olursuñ .. sen de saña

Gül gibi sen gel açıl ben nola giryân olsam
Kısmetdür ezel girye baña hñande saña

Bâğ u dâğı bu sabâh geşt ü güzâr étdim ben
Bulmadım benzedecek bir güli gülşende saña

Yâr taşsîn édüp oğursa bu tâze gâzeliñ
Hamdiyâ kimse nazîr olmaya bu fende saña⁴¹

3 (İ: 22b, K: 37b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şafha-ı ruhsâr-ı dilber nüsha-ı zavdır baña
Ebruvân mañla'-ı 'îd-i meh-i nevdır baña

Ben o rûşen-hatırım ki pây-ı hum-ı meyhânedede
Mesned-i Cemşîd ü Cem'dir taht-ı Hüsrev'dir baña

Étdi yağmâ hâne-i şabr u şekîbim 'âkıbet
Fikr-i hâl ü hañ-ı dilber düzd-i şeb-revdir baña

Bendesin kaçd étse de eyler işâbet düşmene
Tîr-i çeşm-i şûh-ı dilber böyle kec-revdir baña

Tâbıñı bîgânelik bürcünde tañvîl édesiñ
Ey felek bir sâ'at ol mehpâreyi sevdır baña

⁴¹ Koyunoğlu Kütüphanesi'nde bulunan nüshanın 37a yaprağındaki yazılar çok dağıldığından, 1 ve 2 numaralı gazeller net olarak okunamamaktadır (A.Y).

Yemme-i çâpük-süvâr-ı nazma oldum hem-rikâb
Hamdiyâ ehl-i ma'ârif cümle peyrevdir baña

4 (İ: 22b, K: 37b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Olmayınca nuql-i bûs-ı la'l-i gül-fâmıñ baña
Neş'e-bağş olmaz şarâb-ı köhnesi câmıñ baña

Semt-i şeydâyîde hempâ eylemezdim Kays'ı ben
Vermese şıhhat hayâl-i çeşm-i bâdâmıñ baña

Kendi şivende meyân-ı yâre düşmüş goncesi
Beñzer ahevâli hezâr-ı zâr-ı nâ-kâmıñ baña

Olmadı rûzî çü bûs-ı dest-i rûmâl-i kadem
Hâşılı çâk-i girîbân oldı bayramıñ baña

Bûy-ı cennetdir meşâm-ı câna fikr-i zülf-i yâr
Hoş gelür Hamdî hevâsı hıttâ-ı Şâmıñ baña

5 (İ: 22b, K: 37b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ber-murâd olmak degil 'âlemde çün maṭlab baña
Hep 'abeşdir vaz'-ı nâ-hemvâre-i kevkeb baña

Zerre-veş pâmâliyim bir âfitâbıñ kim felek
Mihrine bakmam mehiñ 'arz étmesün her şeb baña

Vâlih-i hayret benim mest-i mey-i ḥasret odur
Bezm-i 'âlemde gönüldür yâr-i hem-meşreb baña

Hem cefâdan incinür hem her cefâkârı sever
Meşrebim oldu belâ-ender-belâ yâ Rab baña

Nazm-ile i'câza âğâz eyledim Hamdî yine
Rehrevân-ı sûy-ı ma'nâ peyrev olsun hep baña

6 (İ: 23a, K: 38a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bezm-i şoḥbet mevķıf-ı ızrâbdır sensiz baña
'Âlem-i âb anda bir girdâbdır sensiz baña

Olsa meclisden remîde kebk-i cân u dil n'ola
Mevc-i mey ser-pençe-i 'uķâbdır sensiz baña

Şiven-i ğamdır nevâsı muṭrıbı ḫâṭır-ḫırâş
Bâde-i ḫâṭır-ġüşâ zehrâbdır sensiz baña

Ḥasret-i rûyuñla eşkim ey meh-i ḫurşîd-rû
Âteşin bir câme-i pür-tâbdır sensiz baña

Ḥamdi-âsâ olalı ġümgeşte-i râh-ı vişâl
Çend ḫayret her ṭaraf reh-yâbdır sensiz baña

7 (İ: 23a, K: 38a)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

Ḳadiñ bâġ-ı leṭâfet içre cânâ
Mu'allâdır mu'allâdır mu'allâ

Göñül âyînesi fikr-i ruḫuñla
Mücellâdır mücellâdır mücellâ

Hayâliñ hüsniñ ey dilber gözümde
Temâşâdır temâşâdır temâşâ

Nice Nil'e kıyâs olur sirişkim
Bu deryâdır bu deryâdır bu deryâ

Dédim bir bûse vér dedi bu 'âşık
Ne şeydâdır ne şeydâdır ne şeydâ
Tabîbe söyledim derdim dedi kim
Bu sevdâdır bu sevdâdır bu sevdâ

Saňa zerķ u riyâ şûfî Hudâ'dan
Belâyâdır belâyâdır belâyâ

Bize zevķ-ı mey ü maħbûb ammâ
'Aţâyâdır 'aţâyâdır 'aţâyâ

Zekî'niñ nazmına Ğamdî bu tanzîr
Ne zîbâdır ne zîbâdır ne zîbâ

Faşlü'l-Bâ

8 (İ: 23b, K: 38b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ğamiñdir ğalb-i maħzûna enîs-i cân olan her şeb
Ğayâliñdir ribâţ-ı Ğâţıra miħmân olan her şeb

Ne bilsün Ğâlini encüm-şümâr-ı şâm-ı Ğicrânıñ
Dem-i Ğâbîde ser ber-zânû-yı Ğicrân olan her şeb

Süveydâsın eder nûr-ı siyâha şem'-veş maţla'
Ğam-ı Ğâl-i ruĞuñla şubĞa dek sûzân olan her şeb

Mu'atţar-kâm olur vaqt-i seher gülberg-i vuşlatdan
Reh-i maţlabda çün bâd-ı şabâ pûyân olan her şeb

Şehâ şeb-gerd-i kûyuñ şubha dek encüm kadar vardır
Faqaţ Hamdî degil hayrân ü ser-gerdân olan her şeb

9 (İ: 23b, K: 38b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

O şûhuñ şûretâ evzâ'-ı düşünâmı sitemdir hep
Velî dânişverân-ı 'aşka elţâfı keremdir hep

Ciger pür-zaħm dil-i şad-pâre-i ğamzeñ degildir çün
Şehâ gözden niçün cârî olan seylâb-ı demdir hep

'Abîr-i va'd-i vaşlıñla mu'atţar-kâm iken evvel
Gelen şimdi meşâm-ı hâhişe bûy-ı elemdir hep

Lebiñ devrinde ancak mey-perest olmuş beni şanma
Bu keyfiyyetle hem şeyh ü mürîdi müttehemdir hep

Olurlar Hamdiyâ hizmet-güzâr-ı tıfl-ı endişem
Benim ebkâr-ı mazmûn-ı leţâyif beslememdir hep

10 (İ: 24a, K: 38b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Kimiñ hemyân-ı ceybinde olur muzmer zer-i maħbûb
Tekellüfsüz gelür âĝûşa her sîmin-ber-i maħbûb

Tesürrü'n-nâzirîn âşârı vechinde olur peydâ
Küdûrât-ı ğam-ı iflâsı maħv eyler zer-i maħbûb

Marîz-i maşrafa nuşfiyye gûyâ rûh-ı sânidir
Mücerreb nüshâ-ı hubbü'z-zehebdir her zer-i maḥbûb

Fakîriñ hırz-ı cânıdır o tuğrâ-yı dilârâsı
Ki anı eylemiş ruhsârına zîver zer-i maḥbûb

Füzûn olmakda kadri dem-be-dem mîzân-ı 'âlemde
'Azîz ismine Mevlâ'nıñ olup maḥzar zer-i maḥbûb

Faḫaṭ Ḥamdî degil olmuş rubûde mekrine 'âlem
Zamânıñ şimdi sürh 'ayyârına beñzer zer-i maḥbûb

Faşlu't-Tâ

11 (İ: 24a, K: 39a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kîne-ver ka'be-i kûyını tavâf eyleme

Dâver-i eşvâk-ile ehl-i süḫan ihrâm kat kat

Ben de ser-pâ-yı bürehne irişüp sa'y ederek
N'ola giydimse bu gün hil'at-i ikrâm kat kat

Min ba'd bendeñî de cins-i du'â-gûyâne

Bu niyâzı ederim şıdk-ile ibrâm kat kat

Bir du'â eyleyelim tâ ola âmîn-gûyân

Ḳudsiyân-ı felek ü çerḫ-i nüh-ecrâm kat kat

Döşene şâm u seḫer maṭbaḫ-ı iḫsânıñdan

Câyî'ân-ı kereme sufra-i in'âm kat kat

Pâye mi'mâr-ı kader sâḫa-ı devletde saña

Ḡurfe-ber-ḡurfe nice şuffe-i ârâm kat kat

12 (İ: 24b, K: 39a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dâimâ budur du'âm ey mîr-i memdûhü'ş-şifât
Eşheb-i iqbâliñ olsun ber-devâm ü ber-şebât

Ey kerem-kîş oldugum ruh-sûde-i naç'-ı niyâz
Bâzi-i baht êtdi açmazdan şeh-i ümmîdi mât

Fi'l-haķîka ben piyâde kaldığım lâyıķ mıdır
Cûd-ile ferzâne-i 'âlemsiñ ihsân êt bir at

Cilve-engîz-i fezâ-yı iftiḥâr oldukça ben
'Ârız olsun râcilân-ı reşke renc-i iftilât

Çok süvâr-ı 'arşa-ı medḥiñ geçerdim deşt deşt
Semt-i luḫfa eylesen 'atf-ı 'inân-ı ilṫifât

Ṭarḫ-ı esbâb-ı taḥammül eyleyüp Ḥamdî hemân
Ḥazret-i mîriñ du'âsın vird-i şubḫ u şâma kat

13 (İ: 24b, K: 39b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Devr-i la'liñde revâc-ı bâde-i aḫmer şikest
Nûkhet-i zülfüñle ḳadr-i müşg pest 'anber şikest

Reşk-i ruḫsârıñla lâle dâğ dâğ tîre-dil
Rûy-ı mûyuñ şermsârı ḡonce sünbüller şikest

Zülfüñe reh bulmasun bâd-ı nesîm üftâdeler
Olmasun ḫâtır perîşân olmasun diller şikest

Kâm için étme girân tab'a niyâz étmez eşer
Mümkün olmaz târ-ı mûy-ile ola mermer şikest

Zâhid-i bed-dil şikest étmez sebû-yı tevbesin
Étmedikce tâ serinde mestler sâgar şikest

Galibâ hâtır-şikest olmasa Hamdî-i zâr
Düşmez idi kâfiye eş'ârına ekşer şikest

Faşlu'd-Dâl

14 (İ: 25a, K: 39b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Rûz-ı nevrûzuñ mübârek gurre-i mâh-ı cedîd
Sâl-i nev ferhunde mâh-ı nev sa'îd-ender-sa'îd

Tâze dilber tâze 'aşq u nev-bahâr-ı köhne mey
Ser-be-ser âmâde esbâb-ı şafâ gam nâ-bedîd

Sebze gök ezhâr u encüm devr-i meclis hâledir
Mâhdır sâgar miyân-ı hâlede olmuş bedîd

Ehl-i dil sâgar çeker rindân ile gülzârda
Subha çeksün kûşede zerq ile sâlûs-ı 'anîd

Mestlikdir şan'atım mestâneler hem-şoḫbetim
'Uzlet étdim min-ba'd oldum mürâyîden ba'îd

Garqa-ı girdâb-ı ye's olmaḫ degil Hamdî sezâ
Bâde nûş ol tâze sev rahmetden olma nâ-ümîd

15 (İ: 25a, K: 40a)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Ne deñlü i'tibâr-ı nesl ile olursa emced ced
Denî-tab'ân olur vaqt-i kerem gûyâ muqayyed yed

Kıyâs étme ki âhîr kesb-i isti'dâd éder étmez
Olur olursa da dünyâda Türk oğlı müeyyed yed

Meger ibrâm-ı bî-hengâm ola serkeşlige bâ'îs
Recâ-yı 'âşık-ı bî-çâresin étmez bir emred red

Olur seylâb-ı eşkim pâyine bir cûy-ı cûşende
Ne bâğa sâyesin eylerse ol serv-i ser-âmed med

Cihânda eylemiş Hamdî'i bir âşüfte meşreb reb
Ümîdim bu éde rûz-ı hisâb olduğda es'ad 'ad

16 (İ: 25b, K: 40a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ol derzi-şûhı eylese bir merhabâ-yı 'îd
Hayyât-ı luţfı dikmiş olur bir kabâ-yı 'îd

Şevk-i cemâl-i tûrra-ı tarrârı fikridir
Ben rûze-dâr-ı hecrine şubh u mesâ-yı 'îd

Ol yâr tehniye-i 'îd için gelse baña
Cân naqdi cümle yolına şerbet bahâ-yı 'îd

Tecdîd-i derd-i dâğ édelim biz firâkla
Giymiş libâs-ı tâzeler ol dil-rubâ-yı 'îd

Ağyârı dest-bûsı ile şâd eder baña
Nağş-ı gubâr-ı mağdemidir bûse-câ-yı 'îd

Herkes murâda érdi bu 'îd-i şerîfde
Hamdî kuluñdur ancak olan bî-nevâ-yı 'îd

17 (İ: 25b, K: 40b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Devr-i la'liñde mey-âşâm oldu her şeyh ü mürîd
Oldı âlûde mey-i gül-reng'e çün mûy-ı sefid

Bu hürâm-ı nâz-ile geldikce sâkî meclise
Olsa dest-efşân ölür rûh-ı Cüneyd ü Bâyezîd

Luţf edip 'uşşâka peyder-pey şunarsın bâdeyi
Sâkiyâ luţfuñ müdâm olsun mezîd-ender-mezîd

Mûmiyânıñla binâgûşuñ dehânıñ vaşfına
Mû-şikâf oldu müdaqqıklar edip güft ü şenîd

İstemez kopsa kıyâmet bir dañi bulmağ hayât
Gamze-i bî-dâd elinden Hamdiyâ olan şehîd

18 (İ: -, K: 40b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Kılup mardiyye rûh-ı revândır halka-ı tevîd*
Derûn-ı tîreye şaykal-resândır halka-ı tevîd

Éder sâlikleri eşk-i teşevvuk dîdeden ücrâ
Riyâz-ı feyz-i Hağ'da şâd revândır halka-ı tevîd

Reviş-i'âşîkândan dest-i kudret eylemiş a'lâ
Tuyûr-ı kudsiyâna âşiyândır halka-ı tevhîd

Hevâ-yı 'aşk-ile lerzende olmuşlar şarmışlar
Nümû-dâr-ı dem-i faşl-ı hazândır halka-ı tevhîd

Olur vaşıl olanlar dest-i sûy-ı ni'met-i ağıâr
Ziyâfet-hâne-i Mevlâ'da hândır halka-ı tevhîd

Eylemez tâ-be-şaşr nûş eder mest-i ser-endârı
Muhabbet bezmine rıtl-girândır halka-ı tevhîd

Olubdur maşla'-ı mihr-i fuyûzât-ı Hudâ Hamdî
Tarîkat 'âleminde âşiyândır halka-ı tevhîd

Faşlu'r-Râ

19 (İ: 25b, K: 41a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Halka-ı tevhide gel kim ravza-ı cennet budur
'Ârif-i âgâha sırru'l-ğaybdan hâlet budur

Lezzet-i dünyâdan olmaz mı dehen-şûy-ı ferâğ
'Âşîka mihmân-sarây-ı kudsdan ni'met budur

Olma mest-i mâ-sivâ nûş eyle vahdet bâdesin
Neş'e-mend-i câm-ı tevhîd ol ki keyfiyyet budur

Bu mecâzî şûretin mahv eyle levh-i sînedan
Naşbend-i şûret-i bâkî ol ünsiyyet budur

Rif'at-i câh-ı cihâna olma mağrûr ey göñül
Hâdim-i dergâh-ı Mevlâ ol ki hayâsiyyet budur

Âşinâ ol her nefes ey Hamdi zikru'llâh ile
Hâzret-i Mevlâ ile şâm u seher şöhet budur

20 (İ: 26a, K: 41a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Çâşni-i 'aşk-bâzî pâk-ıulklardadır
Lezzet-efzâ-yı maħabbet şîve-cûluklardadır

Cûy-veş bir serv-i hoş reftârı eyle der-kenâr
Neyl-i maħbûb-ı meṭâlib cüst-cûluklardadır

Lâle-reng ü bû için dil tîre düşdi bâğda
Jâle dil-şâf olduğı bî-reng ü bûluklardadır

Serv ile naħli gören âğâh olur bu nükteden
'Arz-ı eśmâr-ı fazîlet ser-fürûluklardadır

Kec-sûħan olur kepâze dest-i zûr-âverlere
Tîr-veş menzil-res olmağ râst-gûlukdadır

Ârzû-yı kâm için beyhûde düşme zaħmete
İstirâhat Hamdiyâ bî-ârzûluklardadır

21 (İ: 26a, K: 41b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Şarâb-ı 'aşk-ile memlû gönül bir câmdır Cem'dir
Vişâliñ fikri cânâ dilde bir evhâmdır hemdir

N'ola bir kerre etseñ ħande-rîz-i sâħil-i şâdî
Sirişkim künc-i miħnetde nice eyyâmdır yemdir

Hz̄er kıl ey gül-i nevreste-i bâğ-ı necâbet kim
Şikeste dilleriñ âb u hevâsı sâmdır semdir

Açarsa mebhas̄-i hatt-ı 'izârıñ düşmen-i bed-gû
Kulağ tıtma efendim bir siyeh peygâmdır gamdır

Şorarsañ Hamdi-i dil-ğasteniñ sultânım aḥvâlin
Zamân-ı devlet-i ḥüsnüñde bir nâ-kâmdır kemdir

22 (İ: 26b, K: 41b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Gözüm mânende-i ḥalka der-i dilberde ḳalmıḫdır
Dil-i şûrîde 'aşkıñla bilinmez derde ḳalmıḫdır

Ĝam-ı sevdâ-yı 'aşkıñla yitirdim 'aqlım ey meh-rû
Dikilse şâm-ı zülfüñde gidip bir yerde ḳalmıḫdır

Görünce ağlasam êtsem niyâz eylerdi luḫ ammâ
Mürâ'ât-ı edeb mâbeynimizde perde ḳalmıḫdır

Harâbât içre bir lağzîde-pâ üftâdeyüz zîrâ
Gözüm dilberde dil meyde elim sâğarda ḳalmıḫdır

Efendim ḥâk-i râhuñdır görüp raḫm êtmediñ bir kez
Hayfdır Hamdi-i bî-çâre bu yerlerde ḳalmıḫdır

23 (İ: 26b, K: 42a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ruḫ-ı dilberde êdip kâkül-i müşkîne nazar
Kâfiriñ cenneti dünyâ dimiş erbâb-ı hüner

Yâri gördükçe nola girye vü âh eyler isem
Dem-i şubh olsa eser bâd-ı şabâ jâle düşer

Ṭâlib-i Hakk'a sivâ kaydî gerekdir maṭrûḥ
Ṭayy eder râhı sebûkbâr olan erbâb-ı sefer

Câhil-i tîre-dile ḥabbe fazîlet vërmez
Şem'-i nâ-suḥteye nûr-dih olur mı fener

Naḥl-veş ol mütevâzî' ki şeref-yâb olasın
Ḥamdiyâ bulmadı serkeşlik ile serv şemer

24 (İ: 27a, K: 42a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nev-bahâr érdi yine şâd olacaḫ demlerdir
Yine hem-sâye-i şimşâd olacaḫ demlerdir

Günde bir serv-i ḫadde bende-i efkende olup
Ḷayd-ı hicrândan âzâd olacaḫ demlerdir

Eyleyüp çetr-i güli ḫaşr-ı ṫarab-zâ-yı zifâf
Nev-'arûs-ı reze dâmâd olacaḫ demlerdir

Terk édip ülfet-i zühhâd-ile zühd-i vera'ı
Mey-i gül-reng-ile mu'tâd olacaḫ demlerdir

Yıḫı olup mest-i siyeh şaḫn-ı çemende Hamdî
Ḥâne-i tevbesi berbâd olacaḫ demlerdir

25 (İ: 27a, K: 42a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Tâze haţdan rûy-ı dilber revnağ-ı dîger bulur
Nev-demîde sebzeden gülzâr zîb ü fer bulur

Revnağ-ı hâl-i ruĥı yâri şikest êtdi haţı
Mûr olur bergeşte-hâl ol dem ki bâl ü per bulur

Ĥasret-i bûs-i lebiñle ĥan içen dil-teşneler
Kâse-i endîşesin lebrîz-i gül-şekker bulur

Dâim âĝûşumdadır ol sîm-ber endîşede
Ĝâlibâ muhtâc olan rü'yâda sîm ü zer bulur

Maĝribîdir hâmem ey Ĥamdî zemîn-i şî'rde
Böyle bir gencîne-i şâyân pür-gevher bulur

26 (İ: 27a, K: 42b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âh-ı serdim cûş êder ol yâr-ile olsam dûçâr
Müşterî mihre muĥâbil olsa artar rûzigâr

Dîde-i terde ĥayâlîñdir **ke-nağşın fi'l-ĥacer**
Gerçi cânâ nağş âb üstünde olmaz ber-ĥarâr

Ĝam cihânı yıĥsa çekmez rind-i 'âlem-dîde ĝam
Tâ ki oldukca ĥarâbâtñ esâsı üstüvâr

Başdı dün meclisde sâķî duĥter-i rezle n'ola
Sürseler peymâneyi erbâb-ı 'iffet vechi var

Sâhil-i ümmîde bir kez lenger-endâz olmaya
Hamdiyâ olur mı dünyâda müsâ'id rûzgâr

27 (İ: 27b, K: 42b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Vişâliñ lezzeti telhî-i hicre ibtilâdandır
Bahâra dil-güşâlık serdi-i faşl-ı şitâdandır

Nümâyân tende şaf şaf üstühân-ı sîne zann étme
Sarây-ı hüsrev-i gamdır bisâtı bûriyâdandır

Müferrihdir leb-i dilber demişler kalb-i mañrûra
Güzel naql eylemişler sözleri cümle Şifâ'dandır

Pür étmi na'ra-ı mestânelerle şahñ-ı gülzârı
Çemende bülbül-i şûrîde hayl-i eşkiyâdandır

Cihânda âh u vâh ile geçirdiñ vaktiñ ey Hamdî
Medâr-ı 'îşi rind-i bî-ser ü pâniñ hevâdandır

28 (İ: 27b, K: 43a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Yokdur egerçi neş'e mey-i gam-zedâ kadar
Vérmez neşât bûs-ı leb-i bî-mezâ kadar

Nağş-ı cefâyâ bâ'îş olur dèyü ol şehiñ
Gözde gubâr-ı hañtı tüter tûtiyâ kadar

Olmazdı nağd-i 'ömr telef-gerde mezhebâ
Bir âşinâlık olsa eger merhabâ kadar

Tab'a müferrih olmadı zer-beft-i hüsrevi
Güsterde pâ-yı humda kühen bûriyâ kadar

Turmaz zamâne halkı şu bağlarlar altıña
Hizmetlerinde dönseñ eger âsiyâ kadar

Zâhir budur ki olmaya şermende mey-keşân
Divân-ı Haq'da cürm-ile ehl-i riyâ kadar

Mîzân-ı çeşm-i 'aql-ile dünyâda görmedim
Sengîn-zebân 'ârife harf-i recâ kadar

Bî-nâm şanma Hamdîyi 'aşkıñla ey şanem
Tutdı cihânı şöhreti şâh u gedâ kadar

29 (İ: 28a, K: 42b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bâgda ol serv-i kad-i müşkîn kelâle elde bir
Bir iki gül-deste ruhsârında lâle elde bir

Hayl-i hûbân ile çıkmış seyre ol mest-i gurûr
Deşne ber-kef neş'e der-dîde piyâle elde bir

Şübhe teşrîfindedir bezme o şûhuñ yoħsa hep
Bâde vü muṭrib müheyâdır nevâle elde bir

Vâ'iz-i şan'at-fürûşa girye lâzım-ı sâhte
Sübha-i tezvîr yâ Türkî risâle elde bir

Şerha-ı dâğ ile 'arz et yâre derdiñ Hamdiyâ
Tercümân-ı hâme-i âteş-maḳâle elde bir

30 (İ: 28a, K: 43a)

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Feryâd benim mûnis-i feryâd-resimdir
Âh eylemek ârâm-ı dilim hem-nefesimdir

Bir kâfir-i bî-merhametiñ 'âşığı oldum
Dil nâle eder deyr-i bedende ceresimdir

Bir yerde karar etmedigim görmege yâri
Ümmîd ile tañrîk-i dil-i nev-hevesimdir

Pürdür bedenim nâvek-i cevri ile ser-â-pâ
Ben bülbül-i gülzâr-ı gamım o kafesimdir

Bî-minnet alur naqd-i dili şivesi yâriñ
Maşşûl-i hîred gamze-i fettâna kesimdir

Kâlâ-yı hüsn şehri maħabbetde çok ammâ
Bu dilber-i hayyât ne pâkîze kesimdir

Deryâ-yı cünûndur dilimiz 'aşk ile pür-cûş
Hamdî sühânım taşrada hâşâk ü haşımdır

31 (İ: 28a, K: 43b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Sâki-i meh-veş ne dem 'uşşâkına sâgar şunar
Hür gûyâ teşnegân-ı maşşere Kevşer şunar

'İd-gâha nâz ile 'azm eyledikce ol şanem
Her kadem şad 'âşık-ı bî-çâresi hançer şunar

Raḥm eder ol sâde-rû üftâdeye ammâ ne sûd
Ol zamân kim destine meşşâta-ı berber şunar

N'ola 'arz étsem bu şî'r-i âb-dârı yâre ben
Gâh olur şâhid gedâlar berg-i sebz-i ter şunar

Şî'rini tanzîr için Ḥamdî ne dem tutsam kalem
Rûḥ-ı Nâbî destime ta'zîm ile defter şunar

32 (İ: 28b, K: 43b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şehrimizde ehl-i dil yok dil-rübâdan çok ne var
Cezbe kâbil ki bulunmaz kehrübâdan çok ne var

Ülfet etmektir kilâb-ı kûy-ı yâr ile hüner
Yohsa her dervâzelerde âşinâdan çok ne var

Yûsuf erzânî edâ-yı ḥâce ancaḳ bir düşer
Gerçi bu bâzârda bey' u şîrâdan çok ne var

Ârzû bûs-ı leb-i sâķide kalmışdır hemân
Bezm-i 'işretde şarâb-ı dil-güşâdan çok ne var

Şeyḥ-i ḥalvet-beste da'vâ-yı teferrüd étmesün
Kaḥt-ı rindân oldı erbâb-ı riyâdan çok ne var

Sefer-i tâ'at sıfr-ı nâ-ma'dûd ile buldı ḥiṭâm
Defter-i a'mâlde cürm ḥaṭâdan çok ne var

Tâze ma'nâ ḥâtır-ı âgâhdan eyler zuhûr
Yoksa Ḥamdî şâ'ir-i şîrîn-edâdan çok ne var

33 (İ: 29a, K: 43b)

Mef'ûlü Fâ'ilâlü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Olmuş kemâl-i hüsnüne şeydâ habîbi gör
Ëtmez marîz-i 'aşk dirîgâ tabîbi gör

Olmaz devâ-pezîr tabîb olsa Bû 'Alî
Ref'-i melâl-i dehre şarâb-ı zebîbi gör

Ëtmiş nişâne nâvek-i düşnâma ol şanem
Yâri-i baht u tâlî'-i sa'd-ı rakîbi gör

Geldik cihâna kesb-i ma'âş-ı sürûr için
Mihmân-hân-ı derd-i gam olduk naşîbi gör

Ahvâl-i nâsı etme berâber mülâhaza
Seyr et basît-i hâk-i firâz ü neşîbi gör

Yâr ile hâl-i zârıma kaçdıñ vuķûf ise
Hamdî seherde gel güle bak 'andelîbi gör

Naıv-i çemende Kâfiye'dir bir kadeh şarâb
Tâlib ço cehli sen de o Muğni'l-lebîb'i gör

34 (İ: 29a, K: 44a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Lezzet-i bûs-ı lebiñ haţţ-der-kenâr olsun da gör
Neş'esin nûş-ı şarâbiñ nev-bahâr olsun da gör

Fülk-i dil bulmak rehâ girdâb-ı miñnetden muhâl
Mevc-i deryâ-yı melâhat çâr çâr olsun da gör

Böyle tâb-endâz-ı nahvet olma ey hûrşîd-rû
Sâye-veş bir gün yerîñ pâ-yı cidâr olsun da gör

Şormadan derd-i dil-i dâğ-ı nihânımdan haber
Hâk-i hûn-âlûd-ı kabrim lâlezâr olsun da gör

Hırka vü seccâdesin Hamdî girü vërmez mi şeyh
Bâde-i nâb elde sâkî gamze-kâr olsun da gör

35 (İ: 29b, K: 44b)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Hum-ı dil derd-i gam u derd ile dâim töludur
Kâse-i dîde-i gam-dîdemize dem töludur

Nâle-i murğ-ı seher étmez ise n'ola eşer
Gûş-ı inşâf-ı güle penbe-i şebnem töludur

Hâzer ét dâmeniñ âlûde-i hûn-âb étme
Beni ağlatma gözüm gözlerime dem töludur

Nice gülçîn-i murâdât ola erbâb-ı hüner
Bâğ-ı ümmîdine bârende demâdem töludur

Ġâfil olma meded ey tâir-i evc-i devlet
Kavs-i şayyâdda neşşâbe-i pür-sem töludur

Olma âvâze-i iqbâle şaķın cilve-nümâ
Şîven-i mâtem-i idbârla 'âlem töludur

Hamdiyâ oldı sezâ-vâr-ı pesend ebyâtıñ
Hep zevâyâsı mezâyâsı müselleme töludur

36 (İ: 30a, K: 44b)

Mef'ûlü Fâ'ilâlü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ĥâtır hayâl-i kâküle meşrûṭ ĥânedir
Vaşf-ı bahâr-ı gülşen ü sünbül bahânedir

Müjgân u çeşm ü ebrû-yı cânânedir ġarâz
Tîr ü kemân ü Rüstem o yüzden fesânedir

Dâġ-ı siyâh u lâle vü gül-ġoncadan murâd
Ĥâl-i 'izâr-ı yâre işâret dehânadır

Bezme şadâ-yı ġulġule-mînâ feraĥ vèrir
Bülbül çemende ĥaylîce şîrîn terânedir

Şimşîr ü tîġ ü deşne içün kîl ü kâlimiz
Maġşad süĥanda ġamze ile mû-miyânadır

Ĥamdî nazîre söylesün erbâb-ı ma'rifet
Bu nev-zemîn tâze ġazel imtiĥânedir

37 (İ: 30a, K: 44a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey kemân-ebrû müjeñ fikriyle dil tirkeşlenür
Ĥâk-i pâyiñ yâd olunduġca ġözüm a'meşlenür

Yâri görsem girye-i bî-iĥtiyâr eyler ġulû
Âfitâba kim baġarsa çeşmi lâ-büd yaşlanur

Bâde-nûş olduġca yâriñ naĥveti efzûn olur
'Âlem-i âba düşen serv-i sehî serkeşlenür

Ehl-i 'aşk oldukca pîr olur maḥabbet cân-güdâz
Sâl-ḥord olsa derûnundan çenâr âteşlenür

Ra'şeden ḥâlî degil dâim hevâ-yı 'aşk ile
Göñlüm iklîm-i muḥabbetde benim mar'aşlenür

Meşq-i 'aşka kâmetiñ şevkiyle êtdim ibtidâ
Mektebe vardıkda tıfl evvel elifden başlanur

Câhil âsûde hüner-mendânadır Ḥamdî sitem
Bâğ-ı 'âlemde dıraḥtñ mîve-dârı taşlanur

38 (İ: -, K: 45a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
'Aceb mi ḥal-i ḥalk-ı 'âlem olsa inqılâb üzre
Nazar kıl encüm ü eflâke devr-i âsiyâb üzre

Bu ma'berde olur mı ehl-i dil dil-beste-i tevḥîd
Her ân 'ömr-i sebük-pâ reh-rev olmuşdur şitâb üzre

Sürûr-ı devleti ḥâṭırda pâ-bercâ ümîd étme
Olur mı şâbit eşkâl-i muşavver mevc-i âb üzre

Ḥazer kıl eyleme naḫdîne-i enfâsñ zâyî'
Olur dâd u sited bâzâr-ı 'âlemde ḥisâb üzre

Ḥarâbâta varup Ḥamdi-i sâlûsı temâşâ kıl
Ġafûr ismin çeker bî-tâb olup yatmış şarâb üzre

39 (İ: 30a, K: 45a)

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Derd-i dilimiz ebr-i perîşâna mı beñzer
Hûnâb-ı sirişk seyle mi bârâna mı beñzer

Giryânlıgım sûz-ı şemî etmede efzûn
Tâb-ı dilimiz âteş-i sûzâna mı beñzer

Sînedeki olan nâhûn-ı hasretle şikâfa
Al dest-i nigâha nazar et şâne mi beñzer

Ta'mîre esâsında dañi kalmadı âşâr
Beytü'l-ğazen-i tab'ıma vîrâne mi beñzer

Ta'vîz-i du'ânıñ dañi âşârı belürmez
Ebnâ-i 'aşr hîlede şeytâna mı beñzer

Ağyâr elemin çekmede 'ömrin telef eyler
Hamdî'ye bir âşüfte vü dîvâne mi beñzer

40 (İ: 30b, K: 45a)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

O mihr-i evc-i behâ gâyet 'işveli dërler
Fürûğ nâz-ı cebîninde muncelî dërler

Cemâl-i yâre diyenler meşâriku'l-envâr
Hadîs-i zülf-i hısân müselseli dërler

Cebîni üzre görenler keşide ebrûsun
Kitâb-ı hüsni o şûhuñ kitâbeli dërler

Gubâr-ı dergeh-i yâri gözümde kuhl edeli
Anıñ çün ehl-i hased baña sürmeli dërler

Birazca metn-i kadehden telemmüz eyleyelim
O fende pîr-i meye Şeyh Ebû 'Alî dërler

Nañfî şî'rine oldum teberrüken peyrev
O pîri Hamdi kerâmetlü bir velî dërler

41 (İ: 30b, K: 45b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

'Aqlım aldı girih-i kâkül-i pür-pîç ü 'abîr
Bir müselmân-ı ğarîb oldu bu gün Peç'de esîr

Dil-i sûzânıma endîşe-i hañtıñ düşdi
Gûyiyâ oldu Yanık Câmi'i küffâra maşîr

Görüñ ol muğpeçe hâl-i ruñın etmiş gûyâ
Kızıl Elma'daki ruhbân-ı siyeh-pûşa nazîr

Ser-i sevdâ-zedemiz düşdi hayâl-i Gence
Fikr-i zülfüñ Karabâğ oldu dile çün zencîr

Hamdiyâ ol büt-i tersâ-peççeniñ vaz'ında
İtsün erbâb-ı sühan tâze ğazeller tañrîr

42 (İ: 30b, K: 45b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

Bahârıñ 'âlem-i dil-cûyı meydîr
Çemen-zâr-ı şafânıñ cûyı meydîr

Olur bûs-ı lebiñle dil muşaffâ
O mir'âtıñ küdüret-şûyü meydır

Hayâl-i bûse-i la'liñle cümle
Bu halkıñ şimdi güft-gûyü meydır

N'ola pîr-i muğân hürmetlü tutsa
Anıñ dünyâda âb-rûyü meydır

Ne hoşdur gülşen-i meclis ki Hamdî
Kadeh lâle gül-i şebbûyü meydır

43 (İ: 31a, K: 46a)

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün
Âzürde eden dilberi âh êtdigimizdir
Bî-vaqt cemâline nigâh êtdigimizdir

Zülfüñde dili silsile-i kayda düşürmek
Gamzeñden anı cây-ı penâh êtdigimizdir

Dîvâne gönül tâ bu kadar muztarib olmak
Zencîr-keş-i zülf-i siyâh êtdigimizdir

Bu mezra'da kesb-i hünerden bize hâşıl
Sermâye-i evkâtı tebâh êtdigimizdir

Ûftâde-be-çâh-ı elem olduklarımız hep
Hamdî heves-i rif'at-i câh êtdigimizdir

44 (İ: 31a, K: 46b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Tâze ma'nâ kim dile Rûhü'l-ķudüs telķinidir
Hüsn-i ta'bîrât anıñ pîrâye-i rengînidir

Şâ'ire müşkil belâ 'arz eyledikce şî'rini
Nükte-fehmânıñ sükûti câhiliñ taħsînidir

Bir nazarda seg raķîbi eyledi şûrîde-ħâl
Ĥayl-i Ĥûbânıñ o mihr ü Ĥâce necmü'd-dînidir

Kerr ü ferri gèrü ķo vaķt-i du'âda ey imâm
Anı maķbûl ètdiren mey-keşleriñ âmînidir

Meclis-i erbâb-ı tab'ıñ rûĤıdır maĤbûblar
Âb-rûyı bâdedir sâz-ı Ĥarab tezyînidir

Mihr-i 'âlem-tâb-ı ruĤ eyler verâsından Ĥulû'
Zülf-i şeb-gûn 'âlem-i Ĥüsnüñ sevâd-ı Ĥînidir

Fenn-i 'aşķa gerçi Ĥaylî Ĥâşiye-bend oldı Ĥays
Ser-güzeşt-i 'aşķım ammâ mâdde-i tedvînidir

Bir esîr-i Ĥâb-ı istiĤnânıñ oldum kâm-ĤâĤ
Kâm-yâb-ı vaşlı ancaķ pister ü bâlînidir

Peyrev olsun Ĥamdi'ye erbâb-ı 'aşķa eş-şalâ
Çoķ zamândır semt-i şî'riñ sâlik-i reh-bînidir

45 (İ: 31b, K: 45b)

Ġazel-i Nâbî Taĥmîs-i Ħamdi-i Sivâsî Raĥmetu'llâhi 'Aleyhimâ
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Çeküp maṭlabdan el bî-ķayd-ı mestûr olmamız yegdir
Olup âzâde-meşreb rind-i maĥmûr olmamız yegdir
Esîr-i mâdde-i gül-reng-i engûr olmamız yegdir
Ēdûp def'-i keder sâġarla mesrûr olmamız yegdir
Ħarâbât içre la'-i meyle ma'mûr olmamız yegdir

Olur mı ġirre dehriñ devlet-i şeş-rûzuna âdem
Felekden eylemez kâm-ı dilin âdem temennâ hem
Ṭabîb-i rûzigâr eyler êderse zaĥmına merhem
Sipihriñ hoķkasından êtmeyüp deryûze-i merhem
Ġül-âsâ ser-te-ser pür-zaĥm-i nâsûr olmamız yegdir

Belî erbâb-ı 'aşķa derd-i firķatdir ķatı müşkil
Belâ-yı vaşlı da pervâneyi seyr eyle andan bil
Helâk olur hemân şem'a olunca bir nefes vâşıl
Hilâl eyler vücûd-ı 'âşķı ķurb-ı vi.şâl ey dil
O mihr-i ĥüsnden mânend-i meh dûr olmamız yegdir

Dil-i şûrîdemiz ger bendelerden 'add olunmazsa
Ne çekmişdir reh-i 'aşķında sultânım bilinmezse
Ķapıda olmaya çârûb-keşiñ ruĥşat alınmazsa
Bize şaffu'n-ni'âl-i meclisiñde yer bulunmazsa
Varup ser-defter-i hicrâna mestûr olmamız yegdir

Bu dehriñ şerm-sâr-ı ĥil'at-ı nevrûzı olmaķdan
Beķâsız ĥurrem-i yek-sâ'at-ı nevrûzı olmaķdan
Hemîşe kâm-cûy-ı devlet-i nevrûzı olmaķdan
Bahârıñ zîr-i bâr-ı ĥil'at-ı nevrûzı olmaķdan
Ħarâret-dîde-i eyyâm-ı bâĥûr olmamız yegdir

Çeküp ser-rişte-i efkâr-ı Hamdî dürr-i nâ-yâbı
Çıkar gencîne-i maḥfûz-ı dilden gevher-i nâbı
Cihâna kevkeb-i şu'râ-yı şî'riñle vèrip tâbı
Fürûğ-ı nazm-ile memlû edüp dünyâyı ey Nâbî
Mişâl-i mihr-i 'âlem-tâb meşhûr olmamız yegdir

46 (İ: 32a, K: 46b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ol büt-i ḥayyât kim bu ḥüsnle manzûrdur
Dide-i 'uşşâka derzi-ḥâne deşt-i tûrdur

Hayli müşkildir nigâh-ı yâre olmak âşinâ
Ġamzeler ḥançer be-kef çeşm-i siyeh maḥmûrdur

Dâimâ endîşede âğûş-ı maḥşûdumdadır
'Âlem-i şûretde ol şeh gerçi bizden dûrdur

İnkisârımdan ḥazer kıl cevri ise oldı tamâm
Dermendânıñ du'âsı sevdiğim me'sûrdur

Ḥüsnle Leylî kadar şöhret-meâb olduñsa sen
'Âşıkıñ Ḥamdî daḥi Mecnûn kadar meşhûrdur

Ëtme naşb ağyârı ancak vaşla bir gün bendeñi
Ḥâkden ref' eyle çoqdan dil saña mecrûrdur

47 (İ: 32b, K: 47a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'ûlü Fâ'ilün

Ol derzi şûhı gayre qabâlar lekendeler
Sûzen mişâli Ġamzesi bağrım igendeler

Hıştek belimde der-bağal  tmiş rakıbini
Bezden peşince yan v rip atar perendeler

Bi'll h cevri  erpes z end zesiz  der
Ben  h girye eylesem eyler o  andeler

Send n-ı cevri s ne lib sın  t p yağar
Yanmış yağılmış 'ařķ muĥabbet-keşendeler

Esb b-ı vaşla yeņ yağa  amd  bulunmadı
Çok  l di bi di ĥile  um şın bu lendeler

48 ( : 32b, K: 47a)

Fe'ıl t n Fe'ıl t n Fe'ıl t n Fe'il n

Y r ile mey-gede b ğ-ı  rem olmaz da n'olur
Rind o meyĥ nede hem-ĥ l-i Cem olmaz da n'olur

Dil ki o muępeęeniņ z lf ne berd r olmaz
şehr-i deyrde   k-i  adem olmaz da n'olur

Ol şanem eyleye meclisde nih n g hi nigeĥ
R z-d r na bu va'd-i kerem olmaz da n'olur

O cih n-gerd-i bel  kim  re k y-ı y re
R zg rında şeh-i muĥterem olmaz da n'olur

Dest-i y r olmayıcağ zaĥme dev -s y ne s d
Zaĥm-ı b m ra o merhem dersem olmaz da n'olur

Maĥlab-ı  amdır olmaz yeme d me şeft l sin
Bir niy z  tmek olur l -cerem olmaz da n'olur

Feyz-yâb-ı sühan-ı Vâsıf olan ey Hamdî
Nâbî-i Rûm 'Ubeyd-i 'Acem olmaz da n'olur

49 (İ: 33a, K: 47b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ne hoşdur ehl-i îmâna mübârek sâ'at-i iftâr
Zamân-ı gâret-hân-ı celîl-i rahmet-i iftâr

Muqarrer on sekiz biñ 'âlem andan sîr-çeşm olmak
Döşense şahn-ı rahmetden simât-ı ni'met-i iftâr

Ġam-ı dünyâ ve mâ-fihâyı dilden ber-ţaraf eyler
Mişâl-i bezm-i cennetdir şafâ-yı şöbet-i iftâr

Dimâĝ-ı cürmi pür-bûy-ı 'abîr-i maĝfiret eyler
Olunca micmer-efrûz-ı tazarru' niyyet-i iftâr

Olur her gece yetmiş biñ 'uşât-ı müslimîn âzâd
Ġanîmetdir şakın fevt étme Hamdî fırsat-ı iftâr

50 (İ: 33a, K: 47b)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Hûbân-ı şehir beste-i zülf-i siyehimdir
'Uşşâk-ı ciger-ĥasteye feyz nigehimdir

Ben pâdişeh-i memleket-i şîve-i nâzım
Şaf şaf müje-i çeşm-i siyâhım sipehimdir

İklîm-i melâhatda bu gün ĥüsrev-i dehrim
Her 'aşkla ma'mûr gönül taht-gehimdir

Ol âfet-i cevr-’âdet-i bî-rahm-ı zamânım
Ednâ nazar ‘uşşâka kebîre günehimdir

Bir şûh-ı cefâ-pîşe-i nâzende-ıırâmım
Hamdî gibi şad şifte-dil hâk-i rehimdir

Ol dilberin ağzından ahibbâya bu nazmım
Nev-bâve hedâyâ-yı dil-i pür-velehimdir

51 (İ: 33a, K: 47b)

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün
Gül-i âlinde gülşende liķâsı yahşıdır hoşdur
Ruķ-ı cânânenin ammâ şafâsı yahşıdır hoşdur

Güzel dilkeşdürür serv-i şanevber bâgda
Baña ol ķadd-i şimşâdın hevâsı yahşıdır hoşdur

Füsûn u fitnede hâl ü ruķı bir dânedir ammâ
Dil-âşûb olmada zülf-i dü-tâsı yahşıdır hoşdur

Ruķun şevķiyle ‘uşşâķın nevâsın diñle sulţânım
Hezârın nağme-i hâlet-fezâsı yahşıdır hoşdur

Gelür şûfî-i sâlûsa güzel gavgâ-yı hây u hûy
Baña mestâneler şit ü şadâsı yahşıdır hoşdur

Elin öp düş ayağına varup pîr-i ģarâbâtın
Ki bir şâhib-sa’âdetdir du’âsı yahşıdır hoşdur

Zekî’niñ yahşıdır hoşdur zemîni peyrev ol Hamdî
Anın fenn-i belâgatda zekâsı yahşıdır hoşdur

52 (İ: 33b, K: 48a)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ġubâr-ı haṭ gözüme tûtiyâ degil de nedir
Sevâd-ı nüṣṣa-ı mihr ü vefâ degil de nedir

Fesâne-sâzi-i zülf-i dırâzı 'ömre sürer
Cemâli Ka'be-i ehl-i şafâ degil de nedir

Pey-â-pey âhım o gönca-dehâna ḥande vèrir
Ġüşâyîş-i güle bâd-ı şabâ degil de nedir

Nevâl-i feyz-i ḥum-ı Cem cenâb seyr eyle
Tehî piyâle gürisne gedâ degil de nedir

Esîr-i bâde cihân-ı şafâ Sikenderidir
Kadeḥ secencel-i 'âlem-nümâ degil de nedir

Dehân-ı dilbere söz yoḡ dèyüp sükût ètmek
Zebân-ı 'ârife ḥaḡḡ-ı edâ degil de nedir

Görünce 'âşıkı şemmi açuḡdan ey Ḥamdî
Süḥan-fehîme ḥafî merḥabâ degil de nedir

53 (İ: 34a, K: 48a)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Peykân-ı tîr-i ḡamze ki ḡalbe ḥavâledir
Ġüyâ ki berg-i verd-i ter üstünde jâledir

Şaḡlar ḥadeng-i ḡamzeñi cân dilde ḡâlibâ
İḡbâli bâḡ-bend olanıñ nev-nihâledir

Bezm-i ğamıñda zevķimiz âmâdedir şehâ
Def sîne bâde hûn-ı ciger nây nâledir

Haṭ geldi rûy-ı yâre ben ebrûya nâzırım
Aḥşâm olunca çeşm-i temâşâ hilâledir

Lebrîz hûn-ı ḥasret-i la'l ile Ḥamdiyâ
Bezm-i belâ-yı 'aşķda göñlüm piyâledir

54 (İ: 34a, K: 48b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
Göñül bir nâzenîniñ 'âşık-ı şeydâlarındandır
Ki şad Leylâ-veş anıñ Ḳays-ı ğam peymâlarındadır

Serimden munķaṭı' olmaz hevâ-yı 'aşķı ol serviñ
Ki bâlâ-ķadleriñ mümtâz ü müstešnâlarındandır

N'ola bârân-ı eşkim dem-be-dem olsa fezâyişde
Ki anıñ menba'ı dil gibi ğam deryâlarındandır

Şikâyet cevri dilberden ne mümkün 'âşķa ammâ
Teĝâfül-gûne istignâ-yı bî-pervâlarındandır

Şeker-hây-ı lebiñ olsa şehâ şâyestedir Ḥamdî
Çemenzâr-ı medîhiñ tûṭi-i ğuyâlarındandır

55 (İ: -, K: 48b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
Dil âteş pister-i 'aşķ üzre bir bîmâr-ı fûrķatdir
Esîr-i zaḥm-ı nâ-merhem be-yed reftâr-ı fûrķatdir

Müyesser olmadı bu bâğda gül-çîn-i kâm olmaú
Nihâl ârzûsı 'âşıkun bir bâr-ı fûrkatdır

Açılmaz hâtırım seyr-i bahâr-ı bâğ-ile sensiz
Gözümde göncalar bîgâne gülbün hâr-ı fûrkatdır

Değil cism-i nizârum üzre bir bir dâğ-ı hûnînim
Nesîm-i âhı açmış gönca-ı gül-zâr-ı fûrkatdır

Ümîd-i tal'at-ı rûyıyla ol hûrşîd-i ruhsârûñ
Gözüm encüm gibi tâ şubha dek bîmâr-ı fûrkatdır

N'ola ey Hamdi âteş-pâre olsa cümle eş'ârım
Dil âteşdir zebân âteş sühan güftâr-ı fûrkatdır

56 (İ: -, K: 48b)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Kâmil hasuda ta'na-ı bî-gâra hârcıdır
Yûsuf birâderânına seyyâre hârcıdır

Sen derd-i 'aşk-ı yâr ile kâr-ger ol gönül
Zencîr-i zülfi ben gibi âvâre hârcıdır

Düşdi kumâş-ı pâk-hüner i'tibârdan
Şimdi zamâne dil-beri heb yara hârcıdır

Hamdî o nañl-i tâze ki ser-keş zuhûr eder
Serd olsa dañi tañta dervâze hârcıdır

57 (İ: -, K: 49a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

O mest-i kec-külâhıñ kim elinde hânçer 'uryândır
Hirâs-ı âfet-i cânıyla çeşm-i Hızır giryândır

Dirîğ étme zülâl-i tîğıñı ben teşneden kim ol
Dil-i bîmârıma şıhhat-resân u râhat-ı cândır

Görüp hûn-âbe-i çeşmim güher-pâş-ı nazâr kılmaz
Ne bilsün tıfl-ı nev-restim ki ol la'l-i Bedeşşân'dır

Görenler taraf-ı ruhsârında hat-nev dem-be-dem dârler
Gülistân-ı hüsünde serde müşgîn reyhândur

Egerçi şî'riñe Nâbî nazîre müşkil ağıyâra
Bi-hamdi'llâh ki Hamdî-i sühan-pîrâye âsândır

58 (İ: -, K: 49a)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Dârler niçün âhuñ felege velvele-sâydur
Ol mâh-ruhum görmedim ad işte bir aydır

Benden şornuz mebhas-i işkâl-i firâkı
Ol fenni dahî görmemiş ağıyâra kolaydır

Peygûle-i gamdır dil-i vîrâneye gülşen
Dil-şâd olana külbe-i vîrâne sarâydır

İklîm-i dile şaldı yine şûre-i Cengîz
Tatar müjeñ kişver-i hüsünüñde Girây'dır

Bir luşf-ile biñ bendesini dehre Cem eyle
Bi'llâh pesend-i pîr-i ĥarâbât ne bâydır

Ol bâde-fürûşuñ bir ayağı ele girse
Meyĥânedede rindâna o bir ĥaylüce pâydır

Ĥamdî nicedir dërse eger ol ĥad-i tîrim
Deñ bâr-ı ĥam-ı ĥasret ile ĥâmeti yaydır

59 (İ: -, K: 49a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ĥılsa bir kez ol şeh-i nev-resteme vâ'iz nazâr
Ĥayretinden dër idi *vallâhi mâ hâzâ beşer*

Zülf-i şeb-rengiñi taĥrîr idicek bâd-ı şabâ
Geldi cânâ ĥâtır u mazmûn-ı *ve'n-şekka'l-kamer*

Ĥaşa te'sîr eyler iken âh cân sözi diliñ
Ëtmedi ammâ dil-i sikkîn dil-berde eşer

Sînede peykân-ı 'aşķıñ bir zerredir fi'l-meşel
Nâvek-i ĥa'n-ı 'adüvv olmaz anıñ-çün kâr-ger

Lebleriñ evşâfına mâildir ey sükker-dehen
Şi'ri Ĥamdî'niñ anıñ-çün cümleden şîrîn düşer

60 (İ: -, K: 49b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yâri çokdan görmedim devlet-serâsın kim bilür
Ol hümâ-yı evc-i pervâziñ yuvasın kim bilür

Cevri o 'uřřâķıñ âhun alma ey bî-dâd gel
Kâr-ger düşmez mi te'sîr-i du'âsın kim bilür

Reh-güzârında sirişkiñ âbı itlâf eyleme
La'1 u yâķûtuñ bu yerlerde bahâsın kim bilür

Kûy-ı 'aşķa her gelen bir sîne-sûz abdâl olur
Pâdişâh-ı kâm-rânından gedâsın kim bilür

Tâze sev amdî mey iç rahmetden olma nâ-ümîd
Perde-hâ-yı 'âlem-i ğaybıñ verâsın kim bilür

61 (İ: -, K: 49b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

addiñ ey şûh-ı cihân bir serv-i bâlâ-ser midir
La'liñ ey âşûb-ı cân berg-i gül-i 'anber midir

Kim görürse cân atup dil naķdini eyler nişâr
Kâkülüñ bilmem iki câdû-yı sihr-âver midir

Bir baķışda 'aql u dil şabr u karârım aldılar
Gözlerüñ âyâ ğazâlim hân-ı efsûn-ger midir

arf atarsa vechi-vâr ays'a dil-i dîvânemiz
Kim saña nisbet şehâ Leylâ da bir dil-ber midir

Âdeme her cür'ası dehri temâşâ etdirir
Bilmezem câm-ı Cem mir'ât-ı İskender midir

ûşına mengûş eder ğûş eyleyen eş'ârıñı
Dür mi nazmıñ amdiyâ nâ-dîde bir cevher midir

62 (İ: -, K: 49b)

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Gül-zâra ki ol gonca-ı nâzik-beden gider
Bülbülleri dem-beste vü tesrîr-i deng gider

Ağyârı tutar dâim el üzre kemân gibi
Üftâdelerin pûte-i tîr-i hadeng ider

Râm etdi dili dîde-i mekkâresi yârîñ
Âhû ta'accüb eliyle şayd-ı peleng eder

Âh-ile siyâh eyledim eflâki şeb degil
Bir rind kıanı ben gibi eflâke reng eder

Bildürmek için zümre-i yârâna haddini
Hamdî gazeliñ kâfiyesin böyle teng eder

63 (İ: -, K: 50a)

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Dil-ber ki içüp bâde-i mey hüşyâr olur
Esrârını keşf itmeye 'âşık medâr olur

Germiyyet-i câm-ı meyle reng-i 'ızârı
Âteş-figen-i hürmen-i şabr u qarâr olur

'Akl u dil ü cân gitdi kim ister belâ budur
Naqd-i 'amelim gâret-i çeşm-i nigâr olur

Şabr eyleyelim cevrine ol serv-i ser-keşiñ
'Uşşâkıma meyl ile o şeh rûzigâr olur

Vaşf-ı leb cân-bağışñ éder dâim ey şanem
Hamdi'niñ anıñ-çün gazeli âb-dâr olur

64 (İ: -, K: 50a)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

O şûhuñ kim elinde tîğ-i tîz-i cân-sitânıdır
Derûn-ı hıızra bîm-endâz-ı merg-i nâgehânıdır

Şehîd-i gamze-i cellâdıñ olmağ ey büt-i tersâ
Ne şübhe 'âşık-ı ser-geşteğâna rûh-ı şânîdir

Meded-ğâh-ı vişâl olsam firâğ aħkâmı tarğ eyler
Baña bu aħter-i tâli' belâ-yı âsumânîdir

Ser-i bâlînine ben hasteniñ teşrîf kıl tâ kim
Saña teslîm édem cânı meded rıhlet zamânıdır

Ben ol 'İsî-dem-i mu'ciz-beyân-ı nazmam ey Hamdî
Ki endîşem ma'ânî cisminiñ rûh-ı revânıdır

65 (İ: -, K: 50b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Devr-i hüsnünde seniñ oldı şehâ 'aşka esîr
Şeyh-i tâ'at-meniş ü rind ü tüvânâ vü emîr

Bü'l-'aceb sâhir imiş zülf-i siyâhuñ k'itdi
Bir girişmeyle cihân halkını râm-ı teşhîr

Gözleriñ zâd-ı esîr etdi beni olur imiş
Vâdi-i 'aşkda âhû-bereler zehrde şîr

Çîn-i zülfüñle dile étme havâle gamzeñi
Eyleme murğ-ı kafes pür deriñi küşte-i tîr

Hamdiyâ tâlib-i vaşl olma ki işkâlınden
‘Âşıkñ rûşen olur dil-bere esrâr-ı zamîr

66 (İ: -, K: 50b)

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

Benim geh hüsn-i fikr-i dil-berân eglencem olmuşdur
Hemîşe seyr-i bâğ [u] bostân eglencem olmuşdur

Nevâ-yı muṭrib olmaz cây-gîr-i sâmi‘am zîrâ
Dem-â-dem ‘andelîb-âsâ figân eglencem olmuşdur

Suâl eylerse ben dîvânesinden ol kad-i Leylî
Beyâbân-ı gamında vahşiyân eglencem olmuşdur

Saña eglencedir gâhîce şûfî devr-i rakş ammâ
Benim devr-i piyâle her zamân eglencem olmuşdur

Girîzân iken ‘âlem hañçerinden Hamdiyâ yârîñ
Benim şemşîr-i çeşm-i bî-emân eglencem olmuşdur

Faşlu‘z-Zâ‘

67 (İ: -, K: 51a)

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ûlün

Keyfiyyet-i câh âḥiri âh itmeye degmez
İqbâl-i felek ‘ömr-i tebâh itmeye degmez

Pür-nûr-ı rızâyam ki bu gam-hâne derûnı
Minnet-zede-i baht-ı siyâh étmeye degmez

Pey-der-pey éder mevce-i yaş-ile telâṭum
Deryâ-yı taleb meşḳ-i şinâh itmeye degmez

Erbâb-ı düvelden gören çîn-i cebîndür
Hâcibleri kec-şîve penâh itmeye degmez

Beyhûde mi vahşîlere kıys oldı hem-ülfet
Ebnâ-yı zamân mihr-i giyâh itmeye degmez

Bir rûḫa yakîn şüret-i pâkîze-naḫar yok
Mir'ât-ı cihân ğayrı nigâh itmeye degmez

Peyrev ola gör Vâşîf'a vâdî-i süḫanda
Ḥamdî digerân mürşid-i râh itmeye degmez

68 (İ: -, K: 51a)

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Her şaḫş-ı beşer-şeklde fazl u hüner olmaz
Her şâḫ-ı bülendinde bu bâĝıñ şemer olmaz

Her ḳalbe ṭulû' eylemez envâr-ı ma'ârif
Her ḫâne dilâ maṭla'-ı şems ü ḳamer olmaz

Evsâḫ-ı güneḫ mâni'-i iksîr-i şerefdir
Nâ-pâk olıcaḳ rûḫ u nefes sîm [ü] zer olmaz

Ol sîne ki pâk olmaya ekdâr-ı sivâdan
İşkâl-i füyûzât-ı ḫudâ cilve-ger olmaz

Leb-teşne iseñ çeşme-i ḫayvân-ı necâta
'Âlemde şerî'at gibi bir râh-ber olmaz

Bir kaçre içen bâde-i vahdetden ezelde
ham içse bu meclisde yine germ-i ser olmaz

Öldüyse eger sâlik-i Hâk geç bu cihândan
Bu râhda endîşe-i sûd u zarar olmaz

Sa'y eyle dilâ ol yemm-i tahkîkde gavvâş
Erbâb-ı kemâl hırka-ı baħr-i şuver olmaz

Yârân-ı denî-ţab'adur ikbâl bu halkıñ
Dânâ-dil olan 'ârife meyl ü nazâr olmaz

Hamdî sözümüz olsa dür-i baħr-ı ma'ârif
Bâzâr-ı cihân içre yine mu'teber olmaz

69 (İ: -, K: 51b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Göñül fikr-i cemâl-i yâr-ile endûh-gîn olmaz
O kes kim seyr-i gül-zâr-ı cemâl ile hazîn olmaz

Maħabbet gâlib oldukça eder esrâr-ı keşf 'aşık
Dem-i cûşışde dürd-i bâde hamda teh-nişîn olmaz

N'ola hâmûş isem 'aşk-ı maħabbetle göñül pürdür
Belî peymâne-i leb-rîzde şît-i tanîn olmaz

O çâr ebrû civânıñ haţtı bir bir âşikâr oldı
Kıyâmet kurbıdır hiç der-hâb yeğîn olmaz

Hâkîkatde ma'ârif baħri bir cevher dürrür ammâ
Ki her gavvâşınıñ dâmânı bir dürr-i semîn olmaz

Şalâdır ehl-i 'irfâna hemân peyrevlik êtsinler
Mişâl-i yâveri yârâna bir şâhib-zemîn olmaz

Gehî zülf-i siyâha geh ruĥa dil-bestedir *Hamdî*
Muĥarrerdir ki şâ'irlerde kayd-ı küfr [ü] dîn olmaz

70 (İ: 34a, K: 52a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

İrişdi mevsim-i ĥaĥt-ı 'izârı biz bilüriz
Derûn-ı dilde neşter-i ġubârı biz bilüriz

Müdâm-ı bûs-ı leb-i nev-ĥaĥâna meylim odur
Şafâ-yı nûş-ı ġüzeste bahârı biz bilüriz

Ne bilsün ol mehe her şeb nedîm-i şoĥbet olan
Dırâzî-i şeb-i firĥat-ġüzârı biz bilüriz

Bilürse fenn-i cefâyı o şûĥ ĥarf-be-ĥarf
Meâl-i nüşâ-ı şabr u ĥarârı biz bilüriz

Kemîne câmı Cem eyler faĥîri mey-gedeniñ
O âsitâne-i devlet-medârı biz bilüriz

Cihânı eyledi serġeste fîh-i ĥayretde
Dürûġ-ı va'd ile ol şîvekârı biz bilüriz

Bu şayd-ġehde ne mümkin ĥalâ Ĥamdî'ye
O çeşm-i câdû-yı merdüm-şikârı biz bilüriz

71 (İ: 34b, K: 52b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bilmez 'âlem n'eydigin çab'-ı elem-mu'tâdımız
Gülmedi gitdi cihânda bu dil-i nâ-şâdımız

O şeh-i hayyâtdan dâim sitemdir gördüğim
Hâzret-i İdrîs'e kaldı dâdımız feryâdımız

Çalbe biñ ğam gelmede gitmekdedir biñ biñ sürûr
Devlet-i hüsnünde kâmil maşraf u îrâdımız

Ëtmem ümmîd-i tebessüm gül gibi bu bâğda
Nâledir bülbül gibi âyîn-i kâdir-zâdımız

Olmamışken bir nefes hem-şoḡbet ol Leylâ-veşe
'Aşkla Mecnûn kadar Ḥamdî çekildi adımız

72 (İ: 34b, K: 52b)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

O şeh-süvâr-ı hüsneden vişâli istemezüz
Ma'ârif ehliyüz emr-i muḡâlî istemezüz

Ḥayâl-i bûse-i la'liñle tîh-i ḡayetde
Olursa mâide âb-ı zülâlî istemezüz

Esîriz 'aşka velâkin çü Ḳays-ı teng-nihâd
Hevâ-neverdi-i deşt ü cibâlî istemezüz

Neşât-ı bâde deger mi bu deñlü derd-i sere
Melâl mûriş olunca meâli istemezüz

Sühanda t̄alib-i h̄üsn-i edâyuz ey Hamdî
Ġarîb-i lafz-ile sâde hayâli istemezüz

73 (İ: 35a, K: 52b)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Bizler hayâl-i tâze-nikâta rübûdeyüz
Şevket mişâli şanma hemân reng ü bûdayuz

Tâb-ı taleble huşk-ı leb-i 'iffet olmazuz
Neyl-i ferz-geh-i ka'r-ı yemm-i âb-rûdayuz

Kâr-ı cihân-dîdeye hâb-ı hayâldir
Dâim kenâr-ı duhter-i rezde günûdeyüz

Dilber cefâya ben de cefâsına mâilim
'Uşşâk içinde biz bu şıfatla sûtûdeyüz

Bir râz-dâr bulmadık 'âlemde Hamdî
Peyk-i hürd ile her tarafı cüst ü cûdayuz

74 (İ: -, K: 53a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nükte-gûy-ı sühan elfâz-ı nazâr çok sürmez
H̄üsn-i hem-râz-ı cemâliyye fikir çok sürmez

Der-i dilberde şafâ sürmede ağıyâr ammâ
O şeh-i mülk-i bahâ anı sürer çok sürmaz

Hâşılın vèrmek için bâda rûzgâr-ı felek
Hirmen-i 'ömr-i sitem-kâr bakar çok sürmez

Bu cihân meltem-i ğam fırtınadır ğussa müdâm
Dem olur şurta-ı ferağ-dem emr çok sürmez

Rağne haştı gelür gelmez éder yâr tırâş
Açılır olsa da maşsûf-ı kamer çok sürmez

Neş'esi gerçi meyiñ dâfi'-i ğamdır lîkin
Tîz geçer bûs-ı leb-i yâr kadar çok sürmez

Nice şayd eylesün ol çeşmi ğazâli Ħamdî
Tîr-i tedbîrin anıñ kavs-i kader çok sürmez

75 (İ: 35a, K: 53a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Dilde kim 'aşk ola zann étme nümâyân olmaz
Cevher âyîne-i bî-jengde pinhân olmaz

Künc-i miñnetdedir ârâm-ı dil-i ğam-zedegân
Âteşe düşse semender yine sûzân olmaz

Eşer-i ğamzesi dilde nice şıhhat bulsun
Zahm-ı ser-hançer-i sem-sûdeye dermân olmaz

Bedel-i mihr-i veliyy-i meye nakd-i hurdı
Vermeyen duğter-i rez vaşlına şâyân olmaz

Çeşme-i çeşm-i hulûş eylemedikce şâdâb
Ravza-ı tevbe-şümâr âver-i gufrân olmaz

Ne kadar 'arz-ı hulûş étse rakîb aldanma
Bu meşeldir kıoca naşrânî müselmân olmaz

Hâtırdan geçemez nâvek-i gam Hamdî'niñ
Bûmlar hâric-i vîrânedede mihmân olmaz

76 (İ: -, K: 53b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

O nahl-i ser-bülendim şanma serv-âsâ yemiş tutmaz
Ne şeftâlûleri var âb-dâr ammâ ki diş tutmaz

O derzi şûhı cem' édüp kıparmak kaçd eder ammâ
Pelâs-ı hâtırım biñ pâre olmuştur dikiş tutmaz

Sözüm yokdur kumâş-ı hüsnüne bir pot bırakmazsa
Ki pend-i 'âşık-ı zârın o yâr-ı kec-reviş tutmaz

Hem eyler 'âşıkı red hem rakîbe i'tibâr eyler
Ne millettir Müselmân istemez kâfir keş tutmaz

Rakîb-i dîv sîretten hâzer şad el-hâzer Hamdî
Oñup yatmaz çeküp gitmez ölüp yitmez qarış tutmaz

77 (İ: 35b, K: 53b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ğamla me'lûfuz şarâb-ı hoş-güvârı n'eyleriz
Râz-dârım var iken hercâyî yârı n'eyleriz

Resm-i 'uşşâkıñ hırâş-ı sîne vü feryâdıdır
Bezm-i gamda mu'tribâ kânûn u kârı n'eyleriz

Bir bütüñ şevkiyle sûzân olmaya kandîl-veş
Deyr-i 'âlemde dil-i beyhûde-kârı n'eyleriz

Zâhid-i huşguñ kırı efsânesine teşne nâs
Kim okur diñler bu şî'r-i âb-dârı n'eyleriz

Olmadıķca bârver naħl-i meţâlib Ħamdiyâ
Nağme-i bülbül hevâdır nev-bahârı n'eyleriz

78 (İ: 35b, K: 53b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Dilde sırr-ı ğam-ı cânâneyi herkes bilmez
Kenz-i pûşîde-i vîrâneyi herkes bilmez

Olmasa na'ra-ı mestâne eger râh-nümâ
Gece dervâze-i meyĥâneyi herkes bilmez

Biñ belâ ile bulundı dil-i bîmâra 'ilâc
Böyle tedbîr-i ĥakîmâneyi herkes bilmez

Sübĥa gerdânlıĝıyla etdi telef 'ömrünü şeyĥ
Ħâşılı kerdîş-i peymâneyi herkes bilmez

Yine sensin dil-i sevdâ-zede ülfet edecek
Ħamdiyâ meşreb-i dîvâneyi herkes bilmez

79 (İ: 35b, K: 54a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Şanmañ âsîb-i felekden bizi âzâdeleriz
Hâle-i miñnete meh gibi üftâdeleriz

Ħalk iķbâl yüzünden bizi pâ-mâl eyler
Zîr-i gerdûnda hem-ţâli'-i seccâdeleriz

Nice teşvîşden âzâde ola bir dem hâtır
'Uğde-i zülf-i ham-ender-ğama dildâdeleriz

Böyle dilbeste-i rızık olmadık ey pîr-i pelîd
Gerçi bu tekyede bizler daği şeyh-zâdeleriz

Rişte-i nazmı edip tâze mezâmîn ile zeyn
Fikr-i şâkıb ile Hamdî dürr-i yektâdeleriz

80 (İ: 36a, K: 54a)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Pây-mâl étme görüp hâkde kemterligimiz
Jâle-veş bir gün olur mihre berâberligimiz

Bizi nâ-merd bilür bîve-i dünyâ ammâ
Duğter-i rezde mücerreb mi degil erligimiz

Hağğ-ı ruhsâresini görmeden artık cânâ
Neyi müntic olur 'âlemde mu'ammerligimiz

Meclis-i bâdede şâhâne revişler tutarız
Görme sâlûsla halvetde çalenderligimiz

Dâğ senc étse n'ola rûğ-ı Cem'i ey Hamdî
Şahn-ı meyhânede pâ-y-ı ğuma hem-serligimiz

81 (İ: 36a, K: 54b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Hağğ-ı ruhsârın ol sâde zağm-ı mevcûd göstermez
Harîr-i kârgâh-ı şîve târı-pûd gösterrmez

Nazar-pâş olmak ol mehrûya bir şeb olmadı rûzî
Felek ehl-i dile bir kevkeb-i mes'ûd göstermez

Bu rimâh içre çok pâ-mâl-i ğam olduk bahâr érdi
Niçün destinde sâkî câm-ı zer-endûd göstermez

Éder her hârını bir nâhun hâtır-hırâş ammâ
Bu gülzâr-ı fenâ Hamdî güli maşşûd göstermez

82 (İ: 36b, K: 54a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Olur dil teng o meclisden ki yâr-i hoş-hurâm olmaz
Hezârân nev-bahâr olmaqla gülsüz şâd-kâm olmaz

Harâm olsun o şöhet rinde kim bu bezm-i fânîde
O sîmîn-sîneberde neş'e serde elde câm olmaz

Yüzün göstermedi hiç vâ'ize nâ-mahrem olmaqla
Bu 'aşra duhter-i rez gibi ehl-i i'tişâm olmaz

Hezârân 'îd ü âzîne gelürse mekteb-i dehre
Benim tıfl-ı dil-i bî-çâreme şenbe tamâm gelmez

Zülâl-i bûse-i la'line yârîñ deşt-i hayretde
Ben ol dil-teşneyim Hamdî ki mey içsem harâm olmaz

Değil mi dûzağ erbâb-ı dile ol encümen k'anda
Belî nesne evet ma'kûlden gayrı kelâm olmaz

83 (İ: 36b, K: 54b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Biz o rindiz kim hârâbât ehlidir ma'mûrımız
Hırka-dâr-ı pîr-i meydîr zâhid-i mestûrımız

Câmdır âyîne-i İskender-i gîtî-nümâ
Cevher-i tâc-ı Cem elde sâgar-ı billûrımız

Bûriyâ-yı köhnedir evreng-i mülk-i bî-gamı
Pâdişâhidir o mülküñ her gedâ-maḥmûrımız

Küllü men sırrın bilüp her hâle teslîm olmuşuz
Şîven-i mâtemle yeksândır sürûd u sûrımız

Ravza-ı tahkîkde Ḥamdî bulur neşv ü nümâ
Selsebîl-i feyzle sîrâbdır engûrımız

84 (İ: 36b, K: 55a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gel hârâbât içre seyr ét şevket-i mevfûrımız
Ser-fürû étmez Süleymân-ı zamâna mûrımız

Mest olur gördükde sâķiniñ hırâm-ı nâzını
Rezden alur bâdeniñ keyfiyyetin maḥmûrımız

Olmasa kuḥlü'l-cevâhirden ḥilâli sâgarıñ
Zerd-i mey olmaz mı nûr-ı dâde-i rencûrımız

Nağme-i kânûnumuzla germ alur bezm-i ṭarab
Zülf-i nâhîd oldı târ-ı berbeṭ ü ṭanbûrımız

Hamdiyâ vaşf-ı ruḥ-ı pür-tâb-ı dilberden midir
Böyle âteş-pâre düşmek nazmımız menşûrümüz

85 (İ: 37a, K: 55a)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Güşâyış-i ruḥ-ı kâkül-niḳâba muhtâcız
Ġarîb-i şâm-resiz âfitâba muhtâcız

'Aceb mi ḥûn-ı cigerle âdersem 'îş-i müdâm
Bu bezmgâh-ı elemde şarâba muhtâcız

Ne fern-i müşkilmiş ğam-ı fuzûl 'âlemde
Bu bahşe pîr-i muĝândan cevâba muhtâcız

Kitâb-ı ḥüsnüni yâriñ mufaşşal eyledi ḥaṭ
Biraz o nüşha-ı intiḥâba muhtâcız

Derûnı âtmeye kenz-i me'ârif ey Hamdî
Sarây-ı zâhir-i zerḳı ḥarâba muhtâcız

86 (İ: 37a, K: 55a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ḥâne-i bî-ni'am u devlete kes cem' olmaz
Kâse-i bî-'asel ü ḳande mekes cem' olmaz

Ḥiredi ber-ṭaraf ât 'aşḳa eger ṭâlib iseñ
Âb ü âteş gibidir âtme heves cem' olmaz

Ḳalb-i 'âşıḳda bulunmaz şuver-i zühd ü riyâ
Cûy çoşanda güzergâhına ḥas cem' olmaz

Kûy-ı yâre ne  arîk ile varılsun ki aġyâr
Gece mi var ki aña mânend-i 'ases cem' olmaz

Dem-i vuşlatda olur ġam-ı firkat dilde maġv
Rûz-ı rûşen şeb-i deycûr ile pes cem' olmaz

Ĥamdiyâ çün ġama meşrûta imiş dâr-ı cihân
Bunda şâd olmadan ümmîdiñi kes cem' olmaz

Faşlu's-Sîn

87 (İ: 37b, K: 55b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Sırr-ı 'aşkıñ olma dilden ihtifâsın mültemis
Dûd-ı ka' rımda peydâ olsa olmaz muĤtebis

Ĥam yemez 'âlem Ĥarâb olsa ġamıyla ehl-i dil
Tek Ĥarâbât olmasun 'âlemde yâ Rab münderis

Sergüzeşt-i Kays u Vâmık'dan Ĥaber-cûyâ iseñ
Ĥûblarla baĤ benim aĤvâlîme ey dil ve kırs

Kâkülün zann eyledim cânâ görünce sünbülü
Şübhe yokdur kim ġalaĤ eyler gehî 'âdemde Ĥis

Rûz-ı şâd ile berâber şarf eder şâm-ı ġamı
Ĥamdiyâ şem'-i rızâdan her kim olsa muĤtebis

88 (İ: 37b, K: 55b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

Hemân bir ġoncadır ol şûĤ-ı nevres
Yeşil dîbâ giyinmiş kırmızı fes

ıyâs eyler felekde kehkeşândır
Miyânında kemer-bendin gören kes

Güzellik at at artar dilrübâda
Boyunca gûne gûne olsa melbes

Zenehdânın için ey sîm-i abab
Eger dërsem ki ayvadır dilim kes

Değil at cûş edip seylâb-ı hüsni
Güzergâhında tar etmiş birer as

Nemed-pûş olsa amdî am degildir
Giyinsün tek o meh gülpenbe alas

Faslu'ş-Şîn

89 (İ: 38a, K: 55b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gördüm ol mehpâreyi bir hüsni dîlcü bağlamış
Revnaı ermiş kemâle çâr-ebrû bağlamış

Çeşm-i hûnrîzi siyeh-mest-i arâb-engîz iken
Haste şeklin gösterüp 'uşşâa hindû bağlamış

âmetin şeviyle seylâb-ı sirişkim dir gören
Serv ayağına felek dîhanı bir cû bağlamış

at değil yâr eyleyüp ceş-i nigâhımdan azer
al'a-ı hüsni-ı işâr etmiş şarânpû bağlamış

Gözlerin taşvîr edende nakşbend-i kâf nûn
Kûşe-i gülzâra amdî iki âhû bağlamış

90 (İ: 38a, K: 56a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Ğamıñla dilden eksik olmaz âteş
Olur lâ-büdü derûn-ı külhan âteş

Şehâ şem'-i ruhuñla yandı kalbim
Olur tâb-ı mihirden ma'den âteş

O gündüm-gün-i yârîñ hasretiyle
Derûna düşdi hürmen hürmen âteş

Nola yansa vücûdum sûz-ı dilden
Çınâra çün düşer kendinden âteş

Hasedle nâz ile 'aşk ile cânâ
Raķib âteş sen âteşsen ben âteş

Cemâl-i yârsiz Hamdî nazarda
Olur her gönca aķker gülşen âteş

91 (İ: -, K: 56a)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Ruħ-ı cânâne o kim reng-i gül-i mül vèrmiş
Dil-i şûrîdeye de hâlet-i bülbül vèrmiş

Bu kadar nâz vèren ol şeh-i bî-merhamete
Baña da nâz kadar cevre taħammül vèrmiş

Böyle bîdâde ne ümîd ile naķd-i hürdün
Dil-i sevdâ-zedeyi fikr ü teemmül vèrmiş

Dâğı sürhü ile yok naçre-i eşkiyye hisâb
'Âşık-ı zâra felek tarça tahammül vermiş

Perniyân-ı dili pâkîze kumâş-idi anı
Hamdî dün dilber-i hayyâtına öndül vermiş

Faşlu't-Tâ

92 (İ: 38b, K: 56b)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Gördüm 'izâr-ı dilbere gelmiş siyâh haç
Rûy-ı sipihre çekse n'ola kadd-i âh haç

Olmuşdı dide beste-i hâb-ı gurûr nâr
Bir pâre vèrdi ol şaneme iştibâh haç

Yâriñ cemâli defter-i a'mâl olup bize
Tevvîd olunmuş ol varâk üzre günâh haç

Lâ-büdü maḥabbet ehline bir hâlet el vèrir
Gâhî dimâğa zülfi vèrir şûrgâh haç

Aḥkâm-ı nâz şivesin ibtâle emr edip
Çekmiş berât-ı hüsnüne ol pâdişâh haç

Hamdî o şûhuñ etdigi cevr ü cefâlara
Olmuş lisân-ı hâlle bir 'özü-hâh haç

93 (İ: 38b, K: 56b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dâmen-i âgûşuma hiç olmadı râmım hayyât
Katı yüksek uçar ol kebk-i hırâmım hayyât

Dil ü cân pür-ham u pîç olsa n'ola rişte gibi
Ser-i zülfüyle éder redd-i selâmım hayyât

Sûzene döndi teĥâfütde benim ĥasretten
Yine almaz ele ol mest-i müdâmım hayyât

Görelî sûķ-ı melâĥatda ĥumâş-ı ĥüsnün
Seyr-i bâzâr-ı münâ oldu maķâmım hayyât

Örselendir beni sindân-ı gamıñla öldür
Zu'm-ı a'dâya benim şimdi merâmım hayyât

Sözi endâze ile söyle niyâz etdikce
Ķatı mevzûndur o şîrîn kelâmım hayyât

Meh-i Ken'ân-veş olur Mışr-ı mübâhâta 'Azîz
Dêrse Ĥamdî'ye bir kerre ĥulâmım hayyât

Faşlü'l-Kâf

94 (İ: 39a, K: 57a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Gelmez ol sîm beden ĥâneme bir gün kaçarak
Zahmı çok sîneye bir merhem-i kâfûr şarak

Tâ-be-key serkeş olursuñ saña lâyıķ mı deyü
Añdım ol serv-i sehî ķâmeti çok yalvararak

'Aksine 'âşık olup eylemez 'uşşâķa nazâr
Demeñ ol dilber-i ĥod-kâma ki âyîneye bak

Mest-i ĥançer be-kef oldu deyü ta'n eylemiş
Sevdiğim sen de raķibi göricek başına kaç

Mey-keşân-ile bu ğavġâ niçe bir ay vâ'iz
Havfim oldur ki seniñ başña çatlar bu kabaġ

Ger dırâz étدی ise kadd-i niyâzın Hamdî
Hil'at-ı nâzını bir pârece sen tut kaşarak

95 (İ: 39a, K: 57a)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Olur küşâde gönül fikr-i rûy-ı yâr olıcaġ
Güzellenür bu zemîn faşl-ı nev-bahâr olıcaġ

Baġar 'itâb-ile 'uşşâka kim ol mest-i ġurûr
Nihâl mâil-i hâk olur mîve-dâr olıcaġ

Emîr-i hüsn edemez 'âşıkâna hüküm-i cefâ
Berât-ı 'azli gelüp hatt-ı der-kenâr olıcaġ

Nigâh-ı rahmı nigeġ-pâş-ı zaġm-ı sînem olur
Cenâzede ten-i 'uryânım âşikâr olıcaġ

Çerâġ-ı âh ile Hamdî arar seni zırafâ
Muġâk-ı kabrde ġalvet-nişîn-i târ olıcaġ

96 (İ: -, K: 57a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bir kavuġcı şûġına dil düşdi keyfe mâ ittefaġ
Seyr-i sûġ étsem n'ola yalın [ayaġ] başı kabaġ

'Aşġ-ile mâhiyyet-i Mecnûn ta'rîf etseler
Bu dil-i şeydâ düşer ta'rîfe şimdi mâ şadaġ

Hecre şabr étmezseñ ey dil kûy-i yâre ol revân
Bu meşeldir dèrler olmaz 'âşıkâ Bağdâd ırak

'Âşık-ı mehcûre dilbersiz berâberdir hemân
Ya kazâ-yı gülşen olmak ya der-külhan yatağ

Jâle şanma seyr-i gülzâr ile gece sen şehâ
Şerm édüp reng-i ruhuñdan oldu gül-'ızâr 'arak

Tâ'atıñla zâhidâ yeksân olur 'işyânımız
Ol zamân kim cûş éde maşerde baħr-i luţf-ı Hağ

Hayli demdir künc-i miħnetde ferâmûş eyledik
Hamdi-i bîmârıña şâhım gehî luţf ile bağ

Faşlü'l-Kâf

97 (İ: 39b, K: 57b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Nedir ey serv-i kad-bâlâ bu vaşşilik bu serkeşlik
Derûnum yağdı ser-tâ-pâ keleşlik böyle âteşlik

Maħabbet çünki şâfidir gönül pür-zaħm-ı dâğ olsun
Şarâb-ı nâba bî-gişlik sezâ câma mûnağkaşlık

Hayâdan tâbiş-i meyden midir yâ Rab ne şeydendir
Ruħ-ı rengîn-i dilberde genişlik böyle mehveşlik

Müferriħdir hayâl-i bûse-i la'l-i lebiñ ammâ
Ğam-ı haţtıñla var dilde zehr-i çeşmiñ müşevveşlik

Bu ş'rim Ğamdiyâ tanzir éden yârâna lâyıkdır
Éderse iddi'â evc-i hüner-mendîde zârişlik

98 (İ: 39b, K: 57b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Merdüm-i çeşm-i ümîd-i 'âşıkândır beñleriñ
Dâğ-ı pür-sûz-ı derûn-ı 'âbidândır beñleriñ

Hüsn-i vechiyle müsaḥḥar étدی tâbdâr şûretiñ
Pâdişâh-ı kâmrân-ı Hindüvândır beñleriñ

Hâl-i 'anber-bû mı 'aks-i merdüm-i dîdem midir
Sevdiğim sen söyle muhtâc-ı beyândır beñleriñ

Halka-ı zülfünde meh ruḥsârına étmiş kırân
Muhterik 'akrebde necm-i fitne-şândır beñleriñ

Şebçerâğ-ı hüsnüñe Ḥamdî gibi yanmış tamâm
Sûhte-i pervâneden kalmış nişâne beñleriñ

99 (İ: 39b, K: 58a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Gitmez dilimde zaḥm-ı gamıñ dâğ-ı firqatiñ
Geçmez bahârı gülşen-i bâğ-ı maḥabbetiñ

İbrâz-ı ḥaṭṭı da'vi-i vaşla olur mı sened
Maḥkûk olunca lağv olur aḥkâmı ḥucceñ

Geh bûse gâh kâse-i lebrîz-i bâde şun
Bezle eyle ehl-i meclise sâkî mürüvvetiñ

Ḥaşr étmez idi naḳlini vâ'iz cehenneme
Vâsıl olaydı ğavrına deryâ-yı raḥmetiñ

Şun'-ı Hudâ'ya râcî' olur zübde-i kelâm
Tedkîk olunsa sırrı mecâz u haķîkatîñ

Elde kemân nâvek-i pâdır hevâ-güzer
Bundan taşavvur eyleyen ister istiķâmetîñ

Dilber viķâ-yı haţtına ta'lîķ éderse de
Ĥamdî ķapılma va'dine eşķâb-ı devletîñ

100 (İ: 40a, K: 58a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey şanem zülfüñ niçün pür-pîç pür-tâb eylediñ
'Âşık-ı serkeşteye bir kayd-ı izrâb eylediñ

Zâhid-i şûret-peresti ĝâlibâ irşâd için
Ebruvânîñ câmi'-i ĥüsnünde mihrâb eylediñ

Neş'e-i meyle vèrip ruķşat harâmî çeşmiñe
Ĥamzeñi ĝâret-ger-i elbâb-ı aķbâb eylediñ

Gül gül olmuş tâbiş-i meyden 'izârın gösterüp
Ĥürmen-i şabr u şekîbe âteş ilhâb eylediñ

Ĥaţţ be-ruķsâr oldu bulduñ fırsat-ı bûs-ı lebiñ
Nev-bahâr eyyâmı Ĥamdî 'âlemi âb eylediñ

101 (İ: 40a, K: 58a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Bir kerre bezm-i şoĥbet-i dildâra düşmedik
Geçdi bahâr mevsimi ĝülzâra düşmedik

Gerçi hezâr dilbere üftâde olmuşuz
Ammâ ki böyle şûh-ı cefâkâra düşmedik

Çokdan mezâd-ı 'aşka vèrildik bu sûkda
Düşdük kesâda dest-i harîdâra düşmedik

Devr-i lebiñde kalmadı şeyh ü mürîdân
Ey mest-i nâz bâde-i gülnâra düşmedik

Şöhret-meâb-ı zümre-i üftâdegân iken
Hamdî âceb ki hâtıra-ı yâra düşmedik

102 (İ: -, K: 58b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Yâri güldürdüm eyâ gonca-dehen gül diyerek
Vèrdim âvâre dili nâleye bülbül diyerek

Söylemezdi baña ol yâr édüp kaçd-ı cefâ
Hele söyletdi sebû dün gece kulkul diyerek

Bilürüz zülfi ne câdû-yı cigersüz idügin
Yâr yüz vèrmiş aña çâre ne kâkül diyerek

Ṭutalım eyledi temlîk-i dili şimdi neşât
Dağl eder şahne-i gam yine tedâhül diyerek

Ruḥ-ı rengîniñ-ile vaşf-ı lebiñde cânâ
Hamdi bir tâze gâzel yazdı gül ü mül diyerek

103 (İ: -, K: 58b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Hem-demi olsa da söz söyleyemez maḥbûbuñ
Bestedir ḥayret-ile nâṭıkası maḥbûbuñ

Halka yüz gösteremez sözleri lâf olmağla
'Aksine pîşşiniñ aşlı budur mektûbuñ

Mey-i gül-reng e ḥumârı véremez kesr-i revâc
'Aybı var ise de nâ-güfte ḳalur merğûbuñ

Âşinâ lafz-ile maḥbûl olamaz ma'ni-i kec
Kim olur 'âşıkı ešvâbı için ma'yûbuñ

Bûd ü nâ-bûd-ı dü-'âlem nazarıñda bir olur
Ḥamdıyâ maḥz-ı cemâl olsa eger maṭlûbuñ

104 (İ: -, K: 58b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Olalı 'aşkı muḥabbet-keşi İbrâhîm'in
Yaḳdı yandırdı dili âteşi İbrâhîm'in

Yûsuf'a hem-dem olur sâde alur telḥ-meẓâḳ
Kimseler olmaya fûrḳat-keşi İbrâhîm'in

Yaḳdurur rûz neden mihr-i mehi meclisde
Tâb-nâk olsa ruḥ-ı meh-veşi İbrâhîm'in

Ka'be-i ḥâtırımı étmeye ben gibi şikest
Yine der-kâr-ı sitemdir ḳaşı İbrâhîm'in

Ĥamdiyâ serv-i sehî kâmeti ĥayretde ĥodı
Bu revişlerle ĥadd ü dil-keşi İbrâhîm'in

105 (İ: -, K: 59a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Gelse peymâne be-kef ol büt-i ĥod-kâm-ı felek
Bâyezîd olsa olur mest-i mey-âşâm-ı felek

Neş'e-i la'l-i lebiñ ĥâtıra düşdükce şehâ
Cevher-i ferde döner çeşmime nüh-câm-ı felek

Nâvek-i ġamze-i dil-dûzuñ evcinden dâim
Giydi beş kat zırhı egnine Behrâm-ı felek

Mest-i ĥaçer-be-kef olmuş yine ol ĥaşı kemân
Beni âmâc edecekdir aña sihâm-ı felek

Sâġar-ı ġuşşa-zevâbı ĥoma bir dem elden
Tasını şalmasun ayaklara âlâm-ı felek

Başlasam vaşfına ol şehsüvârîñ Ĥamdî
Teng olur eşheb-i endîşeme ecrâm-ı felek

Faşlü'l-Lâm

106 (İ: 40b, K: 59a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bâde-i tevĥîd ile bir câm-ı memlûdur göñül
Kevşer-i zıkr ile memlû ĥavz-ı mînûdur göñül

Mâ-sivâllâh murġınûn perdâza yokdur ĥudreti
Cilvegâh-ı şâhbâz-ı ĥazret-i Hû'dur göñül

Tâze açılmış nesîm-i vâridât-ı feyzle
Bûstân-ı sînedede gülberg-i hod-rûdur göñül

Ëtmeye bir mürşid-i kâminden istimdâd-ı feyz
Çok zamândır kû-be-kû vaqf-ı tekâpûdur göñül

Hamdiyâ râm et kemend-i halka-ı tevhid ile
Her zamân düşmez ele bir vahşi âhûdur göñül

107 (İ: 40b, K: 59b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Kor mu hâtırda elem hâlet-i şahbâ o degil
Gird-i hâil mi olur cûşîş-i deryâ o degil

Faşl-ı gül geçmek ile dilde karar eglenmez
'Andelîb-i çemen-i 'aşkda sevdâ o degil

Küşte-i semm-i sitem etmeye âhir şiven
Şive-i bîve-i mekkâre-i dünyâ o degil

Ëtme ümmîdiñ ola lâyıq-ı tamğa-yı kabûl
Bu şerâgâhda kâlâ-yı temennâ o degil

Zulmet-i cürm ola hâşâ ki hicâb-ı işrâk
Pertev-i hâver-i âmirziş-i Mevlâ o degil

Nazar-ı halkda sır idi muqaddem şimdi
Kâmet-i yâr zuhûr etdi temâşâ o degil

Ëtme vaz'-ı sitem-âmîz ile ey şûh helâk
Senden ümmîd-i dil-i Hamdi-i şeydâ o degil

108 (İ: 41a, K: 59b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Perveriş-yâfte-i nâz-ı na'îm olsa güzel
Ya ocağ-zâde sipâhî ya za'îm olsa güzel

Revişi olsa dil ü tab'a güşâyış-bahşâ
Gülşen-i şöhet-i yârâna nesîm olsa güzel

Girye-engîz-i niyâz oldığı dem 'âşık-ı zâr
Hânde-perdâz-ı kerem olsa hâlîm olsa güzel

Dâmen âlûde vü şûh olmasa tünd olmasa hem
Pâk-tab' olsa zarîf olsa nedîm olsa güzel

Hamdiyâ olsa meh-i çârdeh-âsâ kâmil
Ne haç-âver ne katı tıfl-ı yetîm olsa güzel

109 (İ: 41a, K: 59b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Seyl-i gâmdan buldı dîvâr-ı dil ol deñlü hâlel
Oldı Mûsâ hışte-keş-i bennâ Hızır tutmaz temel

Bahtı-ı deşt-i maḥabbet çeşm-i süzenden geçer
Kûy-ı yâr olsa ta'accüb étme ağıyâre maḥal

Kim bakar zühhâd u şeyḫi kim sevip bey'at éder
Gözlerim sâķide göñlüm meydedir sâğarda el

Rif'at-i câh ile kesb étmez şeref bed-meşrebân
Sa'd-ı dâim Müşterî fevķinde râfi'dir Zuḫal

Neş'e-i bûs-ı lebiñle bezm-i 'işretde şehâ
Çekdi el peymânedan Hamdî bulup ni'me'l-bedel

110 (İ: 41b, K: 60a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Hâtırımımdan hîç hayâl-i çeşm-i yâr eksik degil
Dâmımızdan vahşi bir âhû şikâr eksik degil

Fıkr-i haţt u zülf-i dilberden degil hâlî gönül
Köhne bir vîrânedir ki mûr u mâr eksik değil

Görmeye bir kez tûlû' uñ ey meh-i mihr-iltimâ'
Şubha dek dervâzede encüm-şümâr eksik degil

Geh rakîbîñ ta'nı gâh cevri-yâr-i bî-vefâ
Şîşe-i hâtırda yer yer inkisâr eksik degil

Eşk-i çeşm n'ola hûn-âlûde olsa dem-be-dem
Dilde zahm-ı tîr-i ğadr-i rûzgâr eksik degil

Hâme-i Hamdî'den eyler tâze mazmûnlar zuhûr
Bir nihâl-i tâzedir ki berg ü bâr eksik degil

111 (İ: -, K: 60a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Telhi-i zâikâdan mesti de âzâde degil
Mey-i iqbâl-i felek nûş edecek bâde degil

Meslek-i câhıñ eder âhir câh-ı âha*
'Ârif irhâ-yı 'inân eyleyecek câ da degil

Şer'-i kânûn ile kesb etmek olur mâl ammâ
Mâli halkıñ bu kadar cebr ile yağmâ da degil

Rind-i sürûruñla tekye-i tecrîde hâsed
Düşmemiş dâd ü sited kaydına âzâde degil

Ërmesün câh o fermâyelere ey Hamdî
Ki diyârında fülân ibn-i fülân-zâde degil

Faşlü'l-Mîm

112 (İ: 41b, K: 60b)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Gelür mi seyr-i bahâra o fitne-cû görelim
Olur mı bâşıra gülçîn-i ârzû görelim

Şabâ-veş eyleyelim bâğ-ı dehri geşt ü güzâr
Görem mi deste o gülberg-i müşk-bû görelim

Görüldi menzil-i 'uşşâk idi medâr bu şeb
Ne bürce eyleye tahvîl o mâh-rû görelim

Dédim keremle nazâr kıl fütâde-i gamıña
Tebessüm êtdi dèdi ol ferişte-ğû görelim

Alır mıyuz dil-i gümgeşteñiñ âyâ haberin
Şikenc-i zülfüni çün şâne mû-be-mû görelim

Melâl-i hâtırî sâkî piyâle def' edemez
Şarâb-ı guşşa-zedâyı kedû kedû görelim

Cenâb-ı Vâşif ile nev-zemîn-i eş'ârı
Seyâhat eyleyüp ey Hamdî sû-be-sû görelim

113 (İ: 42a, K: 60b)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Tâ-be-key tab'ı gam-endûz-ı ma'âş eyleyelim

Mey-i gülgûn içelim def'-i telâş eyleyelim

Tâ-be-key sîne-i efkâra bu miñnet-gedede

Nâhûn-i hasreti mızrâb-ı hırâş eyleyelim

Ëtdi erbâb-ı riya bîve-i dünyâyı 'arûs

Biz de rez duñterini zîb-i firâş eyleyelim

Mû-be-mû şerh edelim metn-i hañın o şanemiñ

Bu vecihden nice mazmûn tırâş eyleyelim

Hamdiyâ encümen-i 'işe başup biz de kadem

Pîr-i meyhâne-i cem'iyete baş eyleyelim

114 (İ: 42a, K: 60b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Çam-ı zülfüñle pîç-â-pîç ü hamdır cism-i sûzânım

Fetîl-i şem'-i bezm-ârâ-yı gamdır rişte-i cânım

Hayâl-i mû-miyânıñla vücûdum nâle dönmüşdür

Bulunmaz farkı taqdîr etseler kıl deñlü sultânım

Ûmîd-i bûs-ı la'liñle hayâl-i hañt-ı rûyuñla

Harâbât-ı mañabbetde hemîşe mest-i hayrânım

Civânân içre 'uşşâk içre ey şûh-ı melek-sîmâ

Bahâda sen perî-şânsın gamıñla ben perîşânım

Görüp âh êtdigim rencide-hâtır oldu ter düşdi
Hevâdan nem kapar Hâmî benim gülberg-i handânım

115 (İ: 42a, K: 61a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bezm-i 'işretde bugün yâr ile hemdemlendim
Yine evreng-i maḥabbetde bugün çemenlendim

Pâyine düşdüm o serv-ḳad-i gül-gonca-femiñ
Gûyiyâ gonca-ı ḥüsnüne şebnemlendim

Geştgîr-i eleme gürz-i sebû ile yıḳup
'Arşa-ı 'arbede-i 'aşḳla Rüstemplendim

Yine bir gözleri mestâne olup dildâde
'Aḳlım aldıldım o meh-pâreye sersemplendim

Kûy-ı dilberde sürüp bâdeyi zevraḳ zevraḳ
Hâmdiyâ Ka'be'de ḥacı gibi Zemzemlendim

Şâimü'd-dehr-i firâḳı olup İbrâḥîm'in
Külbe-i ḥânḳah-ı 'aşḳda Edhem'lendim

116 (İ: 42b, K: 61a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Aḳladır cevriyle dâim demez egsem çeksem
Luṭf-ile ḥâtırım alsa ele gelsem degsem

Olsa tiryâḳ-ı lebinden baña bir ḥabbe naşîb
Ġayr elinden zarar êtmez idi emsem biñ sem

Karşudan geldi beni görmege yanında rakıb
Dönsen ey serv-i revân ardına gelsem siñsem

Şatranc oynar iken kapuyı dîvâr etsem
Hamdiyâ ol şehi açmaza getirsem yeñsem

117 (İ: 42b, K: 61a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Bir kerre bezm-i şoĥbetine ĥâzır olmadım
Ĥayfâ unutdı dilbere der-ĥâtır olmadım

Gözden geçürsem 'âlemi ĥursend olur mı dil
Yârîñ behîşt-i rûyına çün nâzır olmadım

Şâyed ederdi merĥamet ol nâz-perverim
Ammâ niyâza n'eyleyeyim kâdir olmadım

Ëtmek revâ mı beste-i zünnâr-ı firĥatiñ
Ey büt esîriñ oldum ise kâfir olmadım

Ĥamdî vişâl-i yâr ile dilşâd olam déyü
Ëtdim hezâr sa'y ü taleb âĥir olmadım

118 (İ: 43a, K: 61b)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Kimdir mülûk-i 'aşkla dilşâd eger benim
Kimdir esîr-i dünyede âzâd eger benim

Yokdur firâĥ derdi ile dil-ĥarâb olan
'Âlemde vaşl-ı yâr-ile âbâd eger benim

Düşmez dûcâr-ı nakş-ı düşeş çeşm-i bahtıma
Bâzîçegâh-ı 'aşkda nerrâd eger benim

Ëtmeñ 'ilâc baña rehâ maţlabım degil
Bîmâr-ı zaħm-ı ğamze-i cellâd eger benim

Bilmem bu şi'r-i tâze-zemîne nazîre-ġû
Ĥamdî fûnûn-ı nazmda üstâd eger benim

119 (İ: 43a, K: 61b)

Mef'âilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

O şûha sen de dilâ gel apıl apıl ne bu ğam
Ĥarâb ola dil-i düşmen yapıl yapıl ne bu ğam

Bu ĥalk seyr-i çemende arabla étmede ĥande
O encümenlere sen de atıl atıl ne bu ğam

Bahâr mevsimi geldi göñül murâdını aldı
Şarâb-ı nâb çekildi varil varil ne bu ğam

Dü dest câm-ı sebûda o muĝpeçe pektûde
Temevvüc étmede cûy aĝıl aĝıl ne bu ğam

Sebûda naĝme-i ğulĝul nevâya başladı bülbül
Devirdedir adeĥ-i mül faşıl faşıl ne bu ğam

O şûĥ cevre uşandı nazâr-ı cemâline andı
'İzâr-ı şem'ası yandı parıl parıl ne bu ğam

Gözet o aşıl hilâli irişdi Ĥamdî kemâli
O serve sâye mişâli şarıl şarıl ne bu ğam

120 (İ: 43b, K: 62a)

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Rindân-ile sâğar-be-kef ü bâde-be-destim
Ammâ ki ne serhûş u ne medhûş u ne mestim

Farğ eyleyemez neş'e-i keyfiyyetim a'dâ
Peymâne-keş-i bezm-i ıtarab-nâk-i elestim

Vâ'iz komadı câmi'e meyhâneyi yıkdı
Bu hânkah-ı dehrde bî-cây-ı neşestim

Âsûde degil dil keder-i ıa'n-ı 'adûdan
Âyîneyim ammâ ki küdüretle şikestim

Hamdî degilim bir şey ile müttehem ammâ
İnkâr edemem cürmümi mağbûb-perestim

121 (İ: 43b, K: 62a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Rind-i 'aşkıım sâki-yâr-i Cem-cenâbımdır benim
Mey şafâ-bağş-ı dil-i pür-ıztırâbımdır benim

Derd-i 'aşkıım yâda ser-germ olmayınca söylemem
Mevc-i mey miftâh-ı bâb-ı intisâbımdır benim

Yârsiz bâğ-ı cihân olsa behişt-ender-behişt
Her nihâl âteş-efrûz 'azâbımdır benim

Her zamân bir dilber-i pâkîzeye üftâdelik
Muğtezâ-yı ıab'-ı pâk-i müsteğâbımdır benim

Mest olup d ermiŐ benim un  amdiy  g hice y r
' ŐiŐim hem Ő ir-i h zır cev bımdır benim

122 ( : 43b, K: 62a)

Mef' l  Mef 'il  Mef 'il  Fe' l n

Esmezdi Őab  g lŐene g l y semen olsam
D Őmezdi yere j le hev dan  emen olsam

 umlarda Őar b eyler idi  alle ta avv l
Mey areleriŐ rind-i siyeh-mesti ben olsam

EŐd f-ı d r- bisten-i  arm hre olur hep
Bir b iŐle s lik-i ba r-i 'Aden olsam

Peyk nların cevŐen  dip cismime y riŐ
End mımla 'ayn-ı 'ad ya diken olsam

Ser-meclis-i erb b-ı riyy  olmadan  der
 amd  baŐa mey h nede   r b-zen olsam

123 ( : -, K: 62b)

Mef 'il n Mef 'il n Mef 'il n Mef 'il n

 l rsem f kadan n d na 'arz-ı iŐtiyy c etmem
 m d-i nef' i un b g neye baş-ı miz c etmem

Eger zımnında bir zerre olursa imtin n etmek
 alursam zulmet i re mihr-ile m h  sir c etmem

Vef -d r olsa dild ra g n l m ild r r amm 
Melek de olsa herc y  olursa imtiz c etmem

Meger va'd-i vişâliñle şehâ mesrûr olam yoksa
Ser-â-pâ dehre şâh olsam anıñla ibtihâc etmem

Bugün kim sûziş-i hicrân-ile dil-ğastedir Hamdî
Şarâb-ı la'l-i yâr olmazsa ölsem de 'ilâc etmem

124 (İ: -, K: 62b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
Çam-ı la'liñle âhîr kan tolubdur çeşm-i giryânım
Şikeste rişte-i mercâna döndi nâr-ı müjgânım

Figân-ber gül-'izârıñ keşti-i hicrânı oldum ben
Ki hâr-ı reşk-ile gülgüne-i ruhsâr eder kanım

O bîtâbım reh-i 'aşkıñda ben kaçd-ı sefer kılsam
Baña bir âhenîn pâ-bend olur sâyemde sultânım

Bağar mı nâzdan murğ-ı dil-i 'uşşâğ-ı nâlâna
Esîr-i hâb olan şehbâza beñzer çeşm-i cânânım

N'ola eş'ârma ehl-i belâgat eylese taşsîn
Faşîh-i nükte-pîrâ oldı çün Hamdî zebân-dânım

125 (İ: -, K: 62b)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
Esîrim ol büte deyr ü derâ nedir bilmem
Cünûn-ı 'aşkıñ u dârü'ş-şifâ nedir bilmem

Belâ-yı dehr-ile étdim o deñlü ülfet kim
Gelür giderse de çab'a şafâ nedir bilmem

Hemîşe mekteb-i ğamda cefâyı meşķ ederiz
Mişâl-i nüshâ-ı luţf u vefâ nedir bilmem

O rind-hâne-bed-veşim bu dâr-ı miñnetde
Mezâķ-ı şervet-i berg ü nevâ nedir bilmem

Ricâ-yı vaşl ederim her civânı gördükce
Ğarîb-i meşreb-i şûhüm hayâ nedir bilmem

Benim gibi o da ser-dâr-ı hevâ-yı 'aşķ olsun
O serv-i ser-keşe ğayri du'â nedir bilmem

Eger çi mu'terifim biñ günâha şad-minnet
Bi-haķķ-ı şân-ı me'âşî riyâ nedir bilmem

Mü'eşşir olmadı yâre niyâzım ey Ğamdî
Bülendî dilbere semt-i ricâ nedir bilmem

126 (İ: -, K: 63a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dil-berim hercâyilik şart-ı kemâlimdir benim
'Âşķa cevır ü tegâfül hüsn-i hâlimdir benim

Yûsuf-âsâ dâim istignâ-furûş-ı 'işmetim
Gerçi 'âlem tâlib-i bezm-i vişâlimdir benim

Âfet-i cân fitne-endâz-ı cihân âşûb-ı dil
Sihr-i zülfüm âl ü mekr hadd ü hâlimdir benim*

Şâh-ı 'âlem olsa nezzâremde bakmam rûyına
Nâz u naĥvet perde-i nûr-ı cemâlimdir benim

Âşinâ-yı nâ-ümîd ağıârı me'yûs eylemek
Muhteżâ-yı meşreb-i 'iffet-meâlimdir benim

Dest-bûsımla dağı bir kez şeref-yâb etmedim
Hamdi-i bî-çâre çokdan pâ-y-mâlimdir benim

Sevdiğim hayyâtıñ ağızından bu şî'r-i âb-dâr
Reşha-ı fevvâre-i havz-ı hayâlimdir benim

127 (İ: -, K: 63a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nice bir hâtırımız vaqf-ı gam-âbâd edelim
İçelim bâde-i gül-rengi biraz şâd edelim

'Âlem-i âba düşüp zevrak-ı şehbâ süreriz
Kurı zühd ile geçen 'ömrümüzi yâd edelim

Eskidendir ver'a-ı bârid ile ülfetimiz
Tâze germ-ülfet olup bâdeye mu'tâd edelim

Çille-i zerka girüp berzağa düşmüş şûfî
Çıkarup hâne-i humârda irşâd edelim

Şeyh-i şehrinîñ sülûs mâlın alup rûhı için
Bir müşelleş şatılur mey-gede bünyâd edelim

Gül gibi gülşeni zeyn etdi güzeller Hamdî
Biz de dem-sâz olalım bülbül-i feryâd edelim

128 (İ: -, K: 63b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Dili bir âteş-i ruhsârenin şevkiyle yandırdım
Sipihri nîl-reng'e dûd-ı âhımdan boyandırdım

O gül-ruhsâreniñ naql eyleyüp gonca-dehânından
Degildir jâle gülşende gülüñ ağzın şulandırdım

Degildir 'add edüp faşl-ı bahâr-ı mevsim-i Gülşen
Hürûş-ı nâleden kûh-ı sipihri yanķulandırdım

Alup geh bûsesin gâhî elinden câm-ı leb-rîzin
Bu gece sâki-i bezm-i tarab-zâyı tolandırdım

Süzüp şunmuşdı câmı luţf edüp ol mey-furûş ammâ
Harîşâne çeküp derdin mey-i nâbı bulandırdım

Şalâh ise murâdıñ gel harâbâta başup geçme
Bu feyz-âbâdı ben ma'mûre buldum bir zamân tırdum

Güzer-gehden görüp ol şeh-süvâr-ı nâzı pûyende
Çeküp rû sâha-ı 'arz-ı niyâza oyalandırdım

Depişsün bir zamân hayl-i sühan-verlerle ey Hamdî
Semendi kil-k-i ıstabl-ı devâtımdan boşandırdım

Faşlü'n-Nûn

129 (İ: 44a, K: 63b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

İltiyâm eylemezem kimseye sîm ü zer için
Meyfürûşuñ öperim ayağını sâgar için

Ža'fdan medrese vü mescide varmam ammâ
Èderim Hind'e sefer var ise bir dilber için

Kimseniñ 'aşkına ser-dâde degilken şimdi
Yine meydâna kodum başımı bir berber için

Ğays'adır dünyede hayfım ki kemâli olsa
'Ömrün étmezdi telef nâkışa bir duğter için

Ğamdiyâ hikmet-i nazm-ile midâd-ı sühânım
Sürme-i sâkitedir tâze sühânverler için

130 (İ: 44a, K: 64a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Heves-i dâne-i hâliñle eyâ piste-dehen
Yıgılır kâh-ı elem hâtıra hırmen hırmen

Tîr-i müjgânına âmâc ederek her kaşı yâ
Ètdi sînem ğama dihğân-ı felek pür rîzen

Mezre'ât-ı emelim vağt-i haşâdında iken
Tolu urmuşdı bu ğün biçmedeyüz kendi gelen

Hâşılı 'ömr-i felek vërse gerek çün bâda
Şimdi bir şağne-i devrân elemin çekme neden

Her kişi ekdigini biçmek olursa şanemâ
Bir cefâ-pîşeye 'âşık olacağdırsın sen

Şîğâ-ı şî'rde bu sünbüle-i şeş hâne
Ğamdiyâ oldı bahâr-ı sühâna serv-i semen

131 (İ: 44b, K: 64a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Beñzedirsem n'ola almağda bu halkun hûşun
Surh-ı 'ayyâra cihânıñ bu zer-i menkûşun

Mâ-sivâ terkin edip 'âşık-ı dîdâr olanıñ
Çevirir 'arşda Üveys el-Ûarenî pâpûşun

Keşf-i râz étmege şâyeste bir âdem bulamaz
N'ola bâz étmese pervâne leb-i hâmûşun

Çeşm-i haq-bîn ile meyhâne-i âfâka bağan
Mürşid-i râh-ı haqîkat bilür eñ serhûşun

Mey-furûşun öp ayağın k'éder izhâr-ı kerem
Zâhidiñ sürme yüze hırka-ı şan'at-pûşun

Nevbahâr érdi yine şevk-ı leb-i dilber ile
Bâğda gel görelim 'âlem-i âbıñ cûşun

Mevc şanma seni ey serv kenârında görüp
Sîneye çekmege bâz eyledi cûy âğûşun

Murğ-ı bâğ étدی gibi tab'a muhâlif nağamât
Penbe-i şebnemle gonca pür étدی gûşun

Hamdiyâ şahid-i eş'ârıñı tezyîn eyle
Dürr-i ma'nî-i laţif ile pür ét menkûşun

132 (İ: 44b, K: 64b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bezm-i vaşlında pür olsun sâğar-ı nağdi şiken
Lâlelerle zeyn olur nevrûzda şahn-ı çemen

N'ola 'izzet balsa gayr ol yâre oldukça qarîn
Zînet-i destâr olur gül-gonca yanında diken

Rûy-ı yâre qarşu feryâd eyleme budur edeb
Girye ile hâliñi 'arz eyle ber-vech-i hasen

Qays'a mecnûndur deyü 'âlem melâmet êtdigi
Cevher-i 'aqlını zâyî' êtdi sevdi qahbe zen

Quvvet-i bâzû ile bî-bahta el vèrse murâd
Vaşl-ı Şîrîn ile Hüsrev kâm alırdı Kûhken

133 (İ: 45a, K: 64b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Olanlar behre-ver bâzâr-ı dehriñ ribh u sûdundan
Geçer kâr-ı cihânıñ ibtidâ nâbûd u bûdundan

'Alâka êtmeyen ser-rişte-i zülf-i haqîkatle
Rehâ bulmaz şikenc-i kâkül-i şûret kıyûdundan

O peşmîne rükûkum hırqa-ı ehl-i tecerrüddür
Baña hoşdur sipihriñ aţlasından gemesûdundan

Muqîm-i hizmet-i meyhâne olmaq yegdir âgâha
Riyâkârân ile şaff-ı mesâcidde ku'ûdundan

Hemîşe rûzgâr olmaz müsâ'id i'timâd étme
Cihânıñ hisşe-mend ol kışşa-ı 'Âd u Şemûd'undan

Zükâm-ı hasret îrâs eyler âhîr olma nûkhet-cû
Bu bezmiñ ey müdemmağlar gülâb-ı 'ûd dûdundan

Bu 'aşr ebnâsınıñ Hamdî mehekk-i imtiñânımda
'Adûsı ülfete kâbil gelür şahş-ı vedûdundan

134 (İ: 45a, K: 65a)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Lebiñ fikriyle rind-i meykeşiñ zevki müdâm olsun
Bu endîşe dil-i mestânemizde ber-devâm olsun

Pey-ender-pey kadeh şundukça hem bir bûse bezl étدی
Muşib oldı bu şeb meclisde sâkî müstedâm olsun

Dédim teklîf-i hâm edip ki bir şeftâlû ihsân ét
Tekellüfsüz dedı ol tâze nañl-ı hoş-hırâm olsun

O serv-endâmsız farkı ne künc-i ğamla gülzârıñ
Gerekse her güli pür-bâde bir la'lîn câm olsun

Çıkardım tâze ter gencîne-i endîşeden Hamdî
Bu manzûme güher benden hedâyâ-yı kirâm olsun

135 (İ: 45b, K: 65a)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Sipihrl olma emîn fitne-i kemîninden
Hırâskârı selâmetdedir emîninden

Hevâ-yı zülf o deyr-âşinâ-yı muğpeçeniñ
Çı kardı zâhid-i halvet-nişini dîninden

Ne şübhe zülf-i 'arûs kabûl olur cânâ
Şaķın şikeste diliñ âh-ı âteşininden

'Aceb mi nâleme étse tebessüm ol âfet
Gül incinür mi hezârıñ dem-i hazîninden

Çı kardı tîşe-i kilik-i beyânım ey Hamdî
Bu genc-i gevheri endîşemiz zemîninden

136 (İ: 45b, K: 65a)

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

Gülzâra gel cânâ açıl görsün gül-i ra'nâ nesin
Her lâle etsün dâğ-ı dil hâl-i ruķuñ pür-dânesin

Çoķdur emîrâne güzel yoķdur saña ammâ bedel
Mülk-i hüsnde bî-cedel bir dilber-i şâhânesin

Sen hüsni-ile bulduñ kemâl etdiñ beni şûrîde-hâl
Şimden gèrü ehl-i maķâl terk etdi Kays efsânesin

Biñ tevbeyi bir câm-ile etdiñ şikest ibrâm-ile
Şem'-i ruķ-ı gülfâm-ile yaķdıñ gönül vîrânesin

Keşf eyleme esrârıñı terk eyle âh u zârıñı
Bîzâr edersin yârıñı sen Hamdiyâ dîvânesin

137 (İ: -, K: 65b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Bu bezm-i ğamdır ey dil sine-i nâlem rebâb olsun
Cigerdir naql aña hûnâbe-i çeşmim şarâb olsun

Açılsun dâimâ hurrem dil olsun bâr-i 'âlemde
Ġam-ı hicrân-ile 'âşık ne ğam hâtır-harâb olsun

Benim'çün olmasun âzâde dil yâ Rab kıyâmetde
Baña cevr ü cefâsı heb 'ibâdetden hisâb olsun

Budur me'mûlüm âhir ben gibi ol serv-i âzâde
Giriftâr-ı hevâ-yı 'aşk olup fûrkat-meâb olsun

Ateşler dağlar olsun sirişkim sineden cârî
Tenim gülzâr-ı ğamdır Ħamdiyâ pür-âb ü tâb olsun

138 (İ: -, K: 65b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şubh-dem ân mâh-çûn ez-câme hâb âyed be-rûn
Ez-berâ-yı dîden-i o âfitâb âyed be-rûn

Men eger mîrem ze-sevdâ-yı haşş ez-hâk-i men
Tâ-be-rûz-ı haşr bûy-ı misk tâb âyed be-rûn

Bâ-se mey tâ ze-devr-i Cem şode âded kerem
Her fütâde ez-reviş z'ân kâm-yâb âyed be-rûn

Dil ki şöd taħcîr-i ğîsû ger hikâyeş ez-ân
Dûd-ı âh ez-sîne-em pür-pîç ü tâb âyed be-rûn

Der-dü mısra' yek mu'ammâ nîst leb-hâ-yı nigâr
Z'ân mu'ammâ Hamdiyâ la'l-i hoş-âb âyed be-rûn

Faşlü'l-Vâv

139 (İ: 46a, K: 65b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Döndürüp bir şanemiñ kaşları mihrâbına rû
Yudı taqvâdan elin zâhid édip meyl-i vuzû

Böyle kâlırsa o muğpeçede bu cilve bu nâz
Ferş-i meyhâneye mûy-ı müjem olsun çârû

Sâkiyâ sâğarı şundukca pey-ender-pey şun
Çarğa-ı ni'met-i ihsânıñ olam tâ beñlü

Muṭrib-i meclise kılğil diyü öykinmiş imiş
Şıkdı sâkî boğazın dün gece kan kuşdı sebû

Gehî yüz bekligi de lâzım olur 'uşşâka
Yâre âyîne gibi olmağ'ıçün rûy-be-rû

Dil vèrip zülfüne âzâd olurum zannétdim
Kaşd-ı cân eyledi âh ol nigeht-i 'arbede-cû

Teşne-i bûs-ı lebiñ remzim ile sîr olmaz
Neş'e-baḥşâ olamaz cür'akeş-i bâdeye şu

Ḳande bir serv-ḳadi görse 'acebdir Ḥamdî
Ṭolanur pâyine yüz sürmege mânende-i cû

140 (İ: 46b, K: 66a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Olma mâ'il sifleye ey fitnecü mânend-i cû
Hâke rîzân olmaya tâ âb-ı rû mânend-i cû

Bir der-i esrâr iseñ yek-hâlet ol deryâ gibi
Olma geh cûşîşle bâlâ geh fûrû mânend-i cû

Sedd-i râh olmaz hâss ü hâr-ı ta'alluk sâlike
Evvel eyler rehğüzârın şüst ü şû mânend-i cû

Hâhiş-i rif'atle muğber-hâtır olma bâd-veş
Şafvet ister iseñ et pestî-i hû mânend-i cû

Ol kadar ter-meşreb-i nâzik-ıtab'dır k'etsem âh
Gösterir çîn-i cebîn ol sâde-rû mânend-i cû

Fikr-i meh-rûyuñla âhım çarha tâb-endâz olur
Kâmetiñ şevkiyle eşkim pür-gulû mânend-i cû

Ëtmedim bir kerre ol serv-i hoş-endâmı kenâr
N'ola Hâmdî etse eşkim cüst ü cû mânend-i cû

Faşlu'l-Hâ

141 (İ: 46b, K: 66a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Mest-i sevdâ-be-seriz câm-ı şarâb olmasa da
Pây-ı kûb-ı hevesiz çeng ü rebâb olmasa da

Hâhiş-i vaşl haţ-âverlige mevķûf degil
Bilüriz mes'eleyi elde kitâb olmasa da

Dûd-ı dil hâil olur yâhud olur perde sirişk
Seyr-i ruhsâresine zülfi niķâb olmasa da

Şafve-i hâtıra eyler mi tenezzül yârîñ
Şâhbâz-ı nigeñiñ beste-i hâb olmasa da

Dil-ķarâb oldığına şübhe mi var dünyâda
Ħamdîyâ ehl-i suķan Ħâne ķarâb olmasa da

142 (İ: 46b, K: 66b)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Buldı revâc cehl o ķadar bu zamânede
Her giz ķumâş-ı fazla demezler bahânede

Meyl-i merâma kesb-i hünerden ne fâide
Rüşvet meşelli vâsiķa çıķdı miyânede

Ħutmuş fezâ-yı gülşeni zâğ u zağanla bûm
Ħalmış hezâr nâle ile âşiyânede

Taķdîr olunca maķlab olur ķalibiñ seniñ
Bîhûde-i fikri ķo bu ķâr-ķânede

'Ömrüñde olma naķş-ı cihâna firîfte
Ħamdî beķâsı pîr de yoķdur civânede

143 (İ: 47a, K: 66b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

O zaķm-ı tâzeler kim var dil-i pür-derd ü dâğımda
Bahâr aķkâmını icrâ eder her faşl-ı bâğımda

Ulaşdırmaz şabâha rûzgâr elbette târ eyler
Eger rûġan-ı müzâb kuruş-ı mâh olsa çerâġımda

Gelûġîr etdi her zevki mezâka telhi-i pîrî
Hemân bir lezzet-i bûs-ı lebiñ ġaldı dimâġımda

Çıķup meyhâneden çoġdan giderdim mescide şûfî
Olaydı bir ġadem reftâra isti'dâd ayaġımda

Deġil âmed-şöd-i aġbâb ġamından Ĥamdiyâ ġâlî
Ne hoş řoġbetde her rûz u şeb künc-i ferâġımda

144 (İ: 47a, K: 66b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Mâilüz dilber ile bâde-i ġül-rû sesine
Nevbahâr olsa ġöñül mâil olur şu sesine

Var iken ġulġul-i mînâ vü sebû ġülşende
Naġme-i fâġte ne bülbül ü tîhû sesine

Vaşl-ı cânâne-i cân-ile nizâ' üzre idik
Ĥamze řulġ eyledi mâbeyne ġirüp bûsesine

Şeyġ-i câmi'-reve tutsun fener-i çarġını mâh
Buluruz biz ġeçe meyhâneyi yâ hû sesine

Ĥamdiyâ ġûş eden aġbâb şarîr-i ġalemiñ
Tutmadı sâmi'a ġânende-i hoş-ġû sesine

145 (İ: 47a, K: 67a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şundi sâkı bâdeyi fincân fincân üstüne
Mürde cism-i nâtüvâna geldi cân cân üstüne

Sîne pür-tîriñ tururken hançer ursuñ yâraşur
Âşinâ bulsa konar mihmân mihmân üstüne

Çam sürûrı mülk-i hâtır-hânedan dâr eyledi
Şimdi tuğyân étmedi sulţân sulţân üstüne

'Iyd-gâha çıksa nâz-ile o şâh 'uşşâkdan
Rehgüzârından düşer kurbân kurbân üstüne

Fî'l-hakîka ma'rifetdir mâye-i 'izz ü şeref
Câh ile bulmaz şeref insân insân üstüne

Keffe-i mîzânı teng eyler günâhım korçarım
Vaz' olursa defter-i 'işyân 'işyân üstüne

Şi'r-i hoş-âyendeni tanzîr için Hamdî bu gün
Tutdı erbâb-ı suhan dîvân dîvân üstüne

146 (İ: 47b, K: 67a)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

O şerhalar ki şehâ hançeriñ açar tende
Şüküfte lâleye beñzer kenâr-ı gülşende

Miyân-ı seng-i siyâh içre döndi yâkûta
Hayâl-i bûse-i la'liñ derûn-ı düşmende

Ƙo çîn-i zülf-i siyâhında ƙalsun âsûde
Gelürse bende olur hâtırım perâkende

Gelür mi şevƙ-i cemâliñle hâb çeşmimize
Olursa pisterimiz berg-i gülden egende

Düşürdi ğıbtaya yârânı Hamdiyâ nazmıñ
Olunca böyle gerekdir suhan-ı hoş-âyende

147 (İ: 47b, K: 67b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
Ğam-ı la'liñle had yok dilde şâhım dâğ-ı pür-hûna
Derûnum döndi yâķût-ile memlû kenz-i medfûna

O gendüm-gûn-ı yârîñ dâne-i hâlî hevâsiyle
Müjem seylâbe-pâş 'ayn-ile çeşmim döndi tâhûna

Vişâliñ rûzıdır nevrûzı 'uşşâķ-ı nevâ-senciñ
Firâķıñ çârgâh-ı ğamda beñzer faşl-ı kânûna

Beyân ét hâlim ol Leylâ-veşîñ sevdâ-yı zülfiyle
Düşerse râhıñ ey bâd-ı şabâ vâdi-i Mecnûn'a

Hať olsa şevƙ artar leb-i dildâra ey Hamdî
Olur rağbet füzûn aķşam olunca câm-ı gülgûna

148 (İ: 48a, K: 67b)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün
Câmım dër isem tevbe eder bâde-i nâba
Âyîne dësem 'uķde vërir bend-i niķâba

Ol şûh görüp giryemi eylerdi teraḥḥum
Bir ülfeti olsaydı eger âteşin âba

Hengâm-ı ḥaṭ-âverlige va'd êtdi vişâlin
Da'vâlarımız kaldı bezm-i rûz-ı hisâba

Devr-i leb-i dilberde bu gün şeyḥ ü müderris
Peymâne tatar elde bedel cümle kitâba

Ḥamdî gibi sâgar-keş-i her meclis olan pîr
Ḥasret mi çeker fevti-i eyyâm-ı şebâba

149 (İ: 48a, K: 67b)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Başmaz o bezme 'ârif ayağı mey olmasa
Tutmaz o şavta gûşını rindân ney olmasa

Tenhâ o yâri ḳande bulursam tîr-i raḳîb
Neyl-i merâm mümkün ecel der-pey olmasa

Eyler şikeste lezzet-i vaşlı ğam-ı firâḳ
Faşl-ı bahâr dilde telâş-ı dey olmasa

Herkes o yâriñ eylese ḥüsni hikâyesin
Meclisde naḳl-i vaḳ'a-i keyd ü key olmasa

Bir bezmiñ olsa maḥremi Ḥamdî olunca kim
Sâḳî vü yâr u bâdeden artıḳ şey olmasa

150 (İ: 48b, K: 68a)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Şarâb-ı nâb içilür mi leb-i nigâra göre
Vêrir mi neş'e-i şebnem 'arağ ğaddâra göre

Haţ-âver henüz mübtelâya yüz vèrmez
Açılmadı gül-i maşşûdımız bahâra göre

Şikeste-ĥâtırım âh u figânım 'arşa çıkar
Bülend-i perde nevâyım bu inkisâra göre

Şafâ-yı meygedeyi vâ'iz eylemiş inkâr
Tabî'at ehli bir âdem diñle ki vara göre

Tamâm-ı raġbet-i ihsân bir âferîn Hamdî
Metâ'-ı nazmım uçurdur bu i'tibâre göre

151 (İ: 48b, K: 68a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nev-bahâriyye giyüp ĥil'at-i ceyyid ğonca
Oldı aĥkâm-ı gülistânı muĥayyid ğonca

Cem' édüp ĥayli varak bir yere şîrâzeledi
Oldı dükkânçe-i gülşende mücellid ğonca

Sebzezâr içre yeşil câme yeşil cübbe ile
Yemm-i aĥzarda olur Hızr'ı muĥallid ğonca

Ayaġın bâğda bend eylediler kanlu dèyü
Bülbülün kanına girmiş mütemerrid ğonca

Dağı mehd-ile şalınmağda çeşm-i beste-i hâb
Tıfıdır oldu bu mehde mütevellid gönca

Yeşilin bâd-ı şabâ aldı başından âhîr
Surh-ser çıktı şönda müteseyyid gönca

Ser-be-ceyb oldu dehen beste-i râz ey Hamdî
Şekl-i sâlûs-ı mürâî müte'abbid gönca

152 (İ: 48b, K: 68a)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Pür-neş'e olur şöbet eger bâde olursa
Sâgar-kef-i sâkı-yi dilârâ da olursa

Yâr olmayıcağ dilden elem ber-çarâf olmaz
Elde kadeh bâde-i şahbâ da olursa

Oı hür-liğâ olmasa meyl eylemez âdem
'İşret-gede Firdevs-i mu'allâ da olursa

Bir va'de-i luğf eylemediñ 'âkıbet ey şûh
Hursend idi dil va'de-i ferdâ da olursa

'Uşşâka olur fikr-i haññ hâr-ı ta'alluk
Tecrîd ile hemhâl-i Mesîhâ da olmasa

Bir yâr-i vefâdârıñ olurdu kulı Hamdî
Bir kez bu cefâ-pîşeden âzâd olursa

153 (İ: 49a, K: 68b)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

O denlü vèrdi felek inkisâr hâtırına
Neşât-bahş olamaz şad bahâr hâtırına

Sirişkim êtdi gil-âlûde dâmenimi benim
Felek o mertebe vèrdi gubâr hâtırına

Dehân-ı âhım olur kudsiyâna turre-i nev
Ne dem ki gelse benim zülf-i yâr hâtırına

Muķîm-i kûyuñ olursam bu dâr-ı gurbetde
Gelür mi olsa da cennet diyâr hâtırına

Füyûz-ı şöhbeti Hamdî o şûh-ı şîvekeriñ
Getürdi bu gâzeli yâdigâr hâtırına

154 (İ: 49a, K: 68b)

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Cevr êtmek için 'âşîka ağıyâr ile gezme
Perverde-i ihsânıñı şerbet gibi ezme

Gel halka-ı cem'iyet-i yârâna enîs ol
Ey vahşi gâzâlim görüp 'uşşâkıñı tezme

Ol şûha dedim mîve-i şeftâlüñi bezl êt
Tıflâne édüp hânde o meh dèdi birez me

Hicrânı belâ vaşlı belâ üzre belâdır
Bir iki rakîb ile gelür gelürse bezme

Serbâzlığa râh-ı maḥabbetde budur şart
Ḥamdî gibi âmâde gerek bezme vü rezme

155 (İ: 49b, K: 68b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Olmayınca gonca-ı maḥlûbı zînet farkına
'Âşıkıñ nevrûz-ile berdü'l-'acûzuñ farkı ne

Mîve-i ḥüsnüñ henüz nev-bâdedir kıymetlü şat
Anı tenzîl eyler ey meh müşterîler narķına

Küştegân-ı ḥasretinden kan bulaşmış destine
Ol civân-ı kîne-cû zann eylemeñ yaķar ķına

Muḳtezâ-yı ṭab'ıdır ḥûbânıñ aġyâra kerem
İster inkâr eyle 'âşık sen anı ister ķına

Gâh zülf-i yâri fikrét ey gönül geh ruḥların
Kışver-i ḥüsnüñ seyâḥat eyle ġarb u şarķına

Dil-nişînimdir o deñlü ġamze-i cânâne kim
Âşinâ eyler o deñlü Ḥamdîyâ ḥançer ķına

156 (İ: 49b, K: 69a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ruḥlarıñ tâbiş-i meyden olıcaķ ḥoygerde
Döner ey gonca-dehen jâle pür olmuş verde

Ġayre yâr olmaġ-ile eyleme 'uşşâķı fedâ
Ëtme maḥşûş seni pâdişehim bir ferde

Dil-i sengîniñe nâle ne 'aceb étmez eşer
Kaṭre-i âb-ı muşaffâ yer éder mermerde

Harem-i Ka'be mücâvirleridir merḥamet ét
Çîn-i zülfüñle olan her dil-i gam-perverde

Raḥm éderdi göricek giryemi ol mâh-liḳâ
Ḥamdiyâ olsa sa'âdet eşeri aḥterde

Haste-i ḥasrete dildâr eşigi kâfîdir
Bulunur mı bu cihân içre devâ her derde

157 (İ: 50a, K: 69a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ebnâ-yı 'aşr yek-dil olup ittifâḳ-ile
Şehri fesâda vèrdi durûḡ u nifâḳ-ile

Şîrîn zebân dilleri ammâ sıfâl-i sîm
Bunlar 'ilâc ḥastası tiryâḳ u râḳ-ile

Kesb-i melâle bunlarınñ hiç iştiḥâsı yok
Yerler ḥarâmı ez-dil ü cân iştiyâḳ-ile

Mecnûn odur ki kızbi medâr-ı ma'âş éder
Lâyıḳ mı ḥîle 'ömr-i sebük-pâda 'âḳıle

Hûrşîd-i 'âlem olsa da bu kâra fer vèren
Mehtâb-ı 'ömri maḥv ola rûzî muḥâḳ-ile

Ḥamdî ḥiredle meşveret étdim bu ḥâleti
Dèdi devâsı şabr-iledir yâ firâḳ-ile

Meclisde naqd-i hezl ile édüp müzâyede
A'yân-ı şehri harca sürerler mezâk-ile

158 (İ: 50a, K: 69b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Alurız destimize câm u meyi gül yerine
Kulqul-ı hulk-ı sebû nağme-i bülbül yerine

Haţ-ı sebzi çemen-i bâğ-ı gülistân-ı cemâl
Şîşe-i dîdede kâkülleri sünbül yerine

Ser-tırâşım ele âyîne vèrüp vèrme keder
Ruh-ı ruhsâra durur nazra secencel yerine

Ëtmediñ gitdi beni hâside cânâ maşsûd
Bir kez ağıyâra muqâbil yüzüme gel yerine

Yog-ise def'-i gam-ı 'âleme râk u tiryâk
Aña ni'me'l-bedel olmaz mı 'aceb mül yerine

Mîr-âhûr-ı zamânñ hased iz'ânına kim
Har-ı lengi çeker ıştıblada Düldül yerine

159 (İ: 50b, K: 69b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ne sa'âdetdir o kim elde mey ü sâgar ola
İki cânibde iki dilber-i sîmîn-ber ola

Biri def'-i gam-ı devrâna ayak başsa müdâm
Birisi hâtırıñı ala ele dilber ola

Biri âğûş-ı temennâda qarâr êtdikce
Biri leb-ber-leb-i vuşlat ola bir berber ola

Şîve-i nâz ile şundukca şarâbı birisi
Birisi bûse-i la'lin şuna mey şekker ola

Ûçdür esbâb-ı şafâ bâde bir dilber iki
Mey ola köhne civân tâze ola hem ter ola

Hamdiyâ ney gibi oldukca biri râst nevâ
Birisi dâire-i zevke gire çenber ola

160 (İ: -, K: 70a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
Çıkardı nâlemiz evce o şehnâzım düşüp gonce
Nedir bu kec-nigehler 'âşık-ı nâlâna neyzence

Gözüm zülfünde kaldı seyr éderken rûy-ı rahşâna
Esîr oldı umardım Aķdeniz' de dest-i Efrenc'e

O sîmîn gerdeni üzre kâkül-i müşkîni seyr eyle
'Acebdir Mağribîler bî-ta'ab mâlik olur gence

Hayâl-i hatt-ı sebz-i yâr-ile mestâne 'âşıklar
Olurlar mübtelâ meşgûle-i efkârda nice

Şunar mişkâl-ile 'uşşâka gül-nâr-ı leb-i la'lin
Cevâhirden nesi derler o maħbûb-ı sitem-sence

Degil câvîd-i ħüsnüñ sen de inşâf eyle sultânım
Olur mı ħurre âdem devlet-i eyyâm-ı şeş-pençe

Çevir sen subhâ-ı şad-dâneñi halvetde ey şûfi
Baña meclisde besdir gerdiş-i peymâne eglence

Nice şeh mât olur nice piyâde ferz olur Hamdî
Müşâbihdir bu dünyâ fikr olunsa nef'-i satranca

161 (İ: -, K: 70a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Geh tîğ-i yâre düşdi gönül geh bıçağına
Dikdi nihâl-i tâzeleri köhne bâğına

Pervâz-gâh-ı bülbül-i şevk-idi hâtırım
Dehr etdi şimdi melâmet kelâğına

Âzürde-hâtır etmese feryâdı bülbülüñ
Koymazdı kütñ-i şebnemi güller kulağına

Mülk-i neşât-ı Hüsrev ü Cem dest-gâh eder
Kim düşse pîr-i bâde-fürûşuñ ağına

Mestâne ta'ne eyler iken zâhid ey şanem
Devr-i lebiñde câm-ı şarâbıñ kabağına

Dârü'ş-şifâda silsileye girdi gönlümüz
Sevdâ-yı zülf-i yâr düşelden dimâğına

Şeb-tâ-be-şubhâ hasret-i rûyuñla 'âşıkân
Eyler fitil-i rişte-i cânın çerâğına

Hûn-ı şehîd-i gamzeñi biñ reşk-ile n'ola
Gülgüne etse hûr-i behiştî yañağına

Ĥamdî yetîm-i ekşimi merdümlük eyleyüb
Alur hemîşe dâye-i çeşmim kucagına

162 (İ: -, K: 70b)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Eyleyüp ĥande-i zîr-leb ile nîm-nigeh
Oldı ben vâleh ü şûrîdeniñ aĥvâli tebeh

Sîm-gerden bedeni berg-i semen ģonce-dehen
Ĥâl-i Hindû siyeh ebrû siyeh ü sîne siyeh

Ĥamze ĥâne-ĥarâb eyledi 'uşşâķı meded
Nazar-ı luţf-ile ta'mîr kılup ét geh geh

Ĥazelim levĥ-i şüreyyâya éderdim terkîm
Okuyub nâz-ile Ĥamdî dèse olmaya peh peh

163 (İ: -, K: 70b)

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

Câh-ile tefâĥür etse éder 'izz ü câh-ile
Kâmil berâber étdi nazar câha câhile

Ĥaşdıñ vişâl-i Ĥaķķ ise şer'-ile sâlik ol
Kûy-i murâda reh-rev éder câde râhile

Maĥv ét ģünâhı nâdim olup her ģün âh-ile
Şermende olma rûz-ı kıyâmet ģünâh-ile

Bir âfitâbı bulmadı kim bî-zevâl ola
Ĥün döndi cüst ü cûda felek şem'-i mâh-ile

Ṭâhûn-ı çerh devr éder ammâ 'aceb bu dem
Geh cûy-ı eşk-i çeşm-ile geh bâd-ı âh-ile

Kâr-ı 'adûya şubh-dem âhı yeter n'ola
Hişşeme muķâbil olmasa Ḥamdî sipâh-ile

164 (İ: -, K: 70b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Leb-i dilberden olmaķ bâde-peymâ ķande ben ķande
Fenâ dünyâda 'iş ü nûş-ı şehbâ ķande ben ķande

Tesellî-yâb olurdı gâh olup hem-şoĥbet-i Leylâ
Belâ vü rezîdelikte Ḳays-ı şeydâ ķande ben ķande

Ḥayâl etsem olur leb-rîz-i çeşm eşk-i ḥasretle
O mihr-i 'âlem-i ḥüsni temâşâ ķande ben ķande

Göñül âlüfte dilber bî-vefâ tâlî' ķavî düşmen
Şafâ-yı ḥâtır-ı cem'iyet âyâ ķande ben ķande

Bu şî'r-i pâk-i Nâbî'ye nazîre etmede Ḥamdî
Faşîh-i tâze-gûy-ı nükte-pîrâ ķande ben ķande

165 (İ: -, K: 71a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Zâhidâ mümkün idi tevbe mey-i gül-fâma
Bilürim meşrebimi şabr édemem ibrâma

Pây-ı bûsuñ şerefin bulmaķ içündür câna
Ḥalkñ ızhâr-ı sürûr eylediği bayrâma

Haṭṭ zuhûr etse gönül zülfüñ éder cây-girîz
Vaḳt érince çekilür 'ârif olanlar şâma

Gurre-i hüsnüñ olup eyleme 'uşşâka cefâ
Olma dil-beste şaḳın devlet-i nâfir-hâma

Penbe-i dâğ-ı tenimle ser-i kûyuñda bu gün
Döndüm ol hâcıya kim giyer ola iḥrâma

Ruḥ u ruḥsârını zâbt eyledi ḥaṭṭı ol yâriñ
Kâfiriñ fırsatı var memleket-i İslâm'a

Haṭ-be-revlerle éder ülfeti dâim Ḥamdî
Beñzer ol reh-reve ki ḳalmıř ola aḥşâma

Faṣlı'l-Yâ

166 (İ: 50b, K: 71a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

İkmâl-i hüsne tâze ḥaṭıñ yoḳ mı medḥali
O nüşha-ı bedî'anıñ olmuş o cedveli

Görsem o yâri zülfe düşer ibtidâ nazar
Seyr-i bahâr u bâğıñ olur sünbül evveli

Miftâḥ-ı dest-i ḥâhiř şebgâha bestedir
Étmeñ küşâde bâb-ı ümîd-i muḳaffeli

'Âḳıl ṭarîḳ-ı 'aşḳda éder Ḳays'ı iḳtidâ
Olmaz bu fende ṭıfl-ı sebakḥân Ebû 'Alî

Eczâ-yı kevn 'ârife Ḥamdî Hidâye'dir
Diḳḳatle baḳsañ oldı benî Âdem ekmeli

167 (İ: 51a, K: 71b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Vaşl-ı yâr ağıâr-ile yâr olmayınca olmadı
Baña cem'iyet perişân olmayınca olmadı

Ol dürr-i yektâyı etmek zîb-i gûş-ı iftihâr
Çavta-hâr-ı baır-i hicrân olmayınca olmadı

Lâle-veş sâgar-be-kef göstermek ağıâra neşât
Dilde şad şad dâğ-ı pinhân olmayınca olmadı

Dil-nüvâz oldu baña ol şûh ammâ ben daıı
Haste-i bî-tâb u dermân olmayınca olmadı

Hamdiyâ dârdim naşîb olur mı pâ-bûsî baña
Oldı ammâ hâke yeksân olmayınca olmadı

168 (İ: 51a, K: 71b)

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilün

Vêrdik kazâya cân u gönülden rızâmızı
Ëtmez bu rûzgâr mükedder şafâmızı

Biz zümreyüz ki meygedelerde gören bizi
Müşkildir imtiyâz êde Cem'den gedâmızı

Biñ kerre bâğ-ı dehre eserse nesîm-i kâm
Ëtmez küşâde gonca-ı deste ricâmızı

Bir baır-ı pür-ıatarda şinâverleriz ki biz
Girdâb-ı ğarğa evvel alur âşinâmızı

Çaddim kemâna döndi reh-i eşkim zamânıdır
Ëtsek resîde menzile tîr-i du'âmızı

Çeşm-i ümîde târ olur 'âlem şabâha dek
Bir şeb felekde görmesek ol meh-liqâmızı

Çamdî o yâr meclise bu şeb gelürse râst
'Uşşâk içinde bûselik eyler nevâmızı

169 (İ: 51a, K: 71b)

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'ilü Fâ'ilün

Çağ geldi rûy-ı dilbere mevc-i duhân gibi
Vakt-i zuhûr-ı fitne-i âhir zamân gibi

Seyr et cemâl-i mihrini yâriñ erişmedin
Çağ-ı hayâl çeşmiñe hâb-ı girân gibi

Eşkimle cism-i zâr u za'îfim revân olur
Seylâb-ı cûy-ı bâğ-ile berg-i hazân gibi

Târâc kıldı hüsn-i cemâlini çağ gelüp
İklîm-i şark-ı nev-sipeh-i hinduvân gibi

Tûtî mişâli Çamdîyi gûyâ eden yine
Mir'ât-ı tab'-ı şâf-i Faşîh-i zamân gibi

170 (İ: 51b, K: 72a)

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Gönlüm girih-i kâkül-i pîç-â-pîçe düşdi
Bir kâfir esîr etdi sevâd-ı peççe düşdi

Şad pâre ise sîne-i sûzân 'aceb olmaz
Ey muğpeçe gamzen gibi hûnî miçe düşdi

Bu dâire-i deyr-i maḥabbetde benimçün
Bir şûḥ-ı Mesîḥâ-dem ü tersâ peçe düşdi

Mey içdigini münkir idi bizden o meh-rû
Mestâne düşüp ḥalka-ı bezme niçe düşdi

Ey Ḥamdî mürâ'ât-ı edeb olmasa mâni'
Sâgar gibi bûs-ı lebe fırsat nice düşdi

171 (İ: 51b, K: 72a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
Meyli yârîñ yine aḡyâr-ı bed-âyîne gibi
Sözlerinden görünür 'âşıḡa pür-kîne gibi

Ġamze lebrîz-i ḡazab dest-be-ḡançer derkâr
Kaşdı bir 'âşıḡ-ı bî-çâre-i miskîne gibi

Sûzişin görse olur nâz-ile şemşîr-be-kef
Şu sepüp âteşimi maḡşadı teskîne gibi

Dâim üftâdelerin mey-gede meczûbı eder
Bu keşîşler o büte 'âdet-i dîrîne gibi

Rû-be-rû yâre ḡaḡ-âverliḡiñ izhâr edenîñ
Her nefes ḡâḡırî meksûf ola âyîne gibi

Tîz geçer vaḡt-i neşâḡ olsa da erbâb-ı dile
Tıfl-ı âzâde-i deh-sâle-i âzîne gibi

Rûm' da bulmadı bir zülfüne benzer sünbül
Revişi şimdi şabânın taraf-ı Çin'e gibi

Gayra bezl etmede maşşûl-i bahâr-ı hüsnün
Hamdî'ye luţf u kerem va'desi teşrîne gibi

172 (İ: 52a, K: -)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Tâze sevdim yine bir muğpeçe-i bed-menişi
Beni meyhâneye cezb eyledi âhîr keşişi

Kâfir ağıyâra eder luţfı baña cevri ü sitem
Haţt-ı tersâ gibi kec-revdir o yârîñ her işi

Gider ağıyâr ile gülgeşt-i bahâra tenhâ
Giderek bir it alur bir gün ol âhû-veşi

Bend-i şalvârını hallêt ki ola vaşl âsân
Alınur kal'anıñ elbette muqaddem varışı

Hamdiyâ ol büti râm etmek ise maşşûduñ
Meclis-i pîr-i muğânın olagör bâdekeşi

173 (İ: 52a, K: 72b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Çapladı câm-ı dili fikr-i haţun pâs gibi
Toldı hûnâbe ile çeşm-i terim tâs gibi

Ruĥ-ı ruĥsârına Tîmûr-ı haţ etdikce hücûm
Bend-i raĥsını ĥarâb eyledi Sîvâs gibi

Mâye-i hayret oldu dilbere âhîr haţ-ı nev
Ğurre-i devlet-i şeş rûzeye iflâs gibi

Bûs edenler leb-i cân-baĥş-ı hayât-efzâñı
'Ömr-i câvîd bulur Hızr-ile İlyâs gibi

Mısr-ı firkatde ĥurûş eyleyicek rûd-ı sirişk
Görinür mûy-ı müjem Nil'de miqyâs gibi

Dest-i dihkân-ı felekde meh-i nev şubĥ u mesâ
Ĥâşıl-ı 'ömr-i girân-ĥadri biçer dâs gibi

Zib-i düş étmege şâyeste ĥabâ maĥşerde
Bulmadı şâh u gedâ şeş güzeh kirbâs gibi

Édelim tâze mezâmîn ü nikâtı Ĥamdî
Rişte-i nazma keşîde dürr ü elmas gibi

174 (İ: 52b, K: 72b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bulmadım yâr ĝam-ı derd ile dâdan ĝayrı
Şormadı ĥâtırımı kimse belâdan ĝayrı

Sen gerek luţf u kerem eyle gerek cevır ü sitem
Nesi var 'âşıkñ ey şûĥ vefâdan ĝayrı

Ğam-ı hicrânıñ-ile kûşe-i miĥnetde benim
Ĥâlim mi var bilür kimse Ĥudâ'dan ĝayrı

Étme ol mâh-liĥâdan şaĥın ümmîd-i mihr
Bilmez ol tıfl-ı ĥod-âyîn cefâdan ĝayrı

Dehre bir devrde geldik ki 'acebdir Hamdî
Derbeder kimse bulunmaz şu'arâdan gayrı

175 (İ: 52b, K: 72b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Düşeli hüsnüñüñ âfâka şehâ velvelesi
Ëtdi dil mülküni vîrâne gamıñ zelzelesi

Günde biñ keşti-i gam gelmede biñ gitmededir
Bu cihân içre elem-i hâtırımız iskelesi

Gül gül oldı dañı baqdıqca hayâdan yârıñ
Oldı meşşâte-i feyz-i nıgehim mişkalası

Müfti-i şehre dedim vaşla olur mı çâre
Dedi olur Zehebî' de bulunur mes'elesi

Nâz-ı sâkî vü gam-ı muhtesib ü ta'ne-i şeyh
Rinde bir kayd-ı belâ bezm-i meyiñ meş'alesi

Olma dilbeste ribât-ı felege ey Hamdî
Olur âhir seferiñ çünki 'adem merhalesi

176 (İ: 53a, K: 73a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gelmez oldı yârdan mihr-i vefâlardan biri
Yâra geçmişdi bizi ol bed-edâlardan biri

Ğıbtadan görsüñ helâk olsun deyü ey şivekâr
Ğayra luţfuñdur beni mühlik cefâlardan biri

Dilberân-ı şehri hep seyr etdim ammâ beñzemez
Sevdiğim sen âfitâba mehlîkâlardan biri

Gönlümi bâzâr-ı 'aşkıda mezâd etdim bu gün
Olmadı dest-i şîrâya dilrübâ[lar]dan biri

Ey şanem şevkiñle çok maḥbûb şardım sîneye
Düşmedi derde muvâfık hiç devâlardan biri

Dün dilberde etdim keşret-i 'uşşâkı seyr
Ḥamdî-i şeydâ da olmuş bînevâlardan biri

177 (İ: 53a, K: 73a)

Mef'ûlü Fâ'ilâlü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ḥaṭṭın tırâş etdi gör ol serv-i kâmeti
Âşûb-gâh-ı şehre kopardı kıyâmeti

Nev-restegâna mâil olur bü'l-heves velî
Şîrîn değil mi baña güzeşte hikâyeti

Gördükce yâr giryelerim ḥande-rîz olur
Şebnemle gonca güllerin artar leṭâfeti

Evvel nazarda kayd-ı 'ağıldan ḥalâş eder
İnkâr olur mı bâde-furûşuñ kerâmeti

Ḥamdî қо derd-i hecr-ile ölsün cezâsıdır
Kim dedi aña cân-ile var sev bir âfeti

178 (İ: 53b, K: 73b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Naḥl-i gülzâr-ı ümîdiñ aňlayup tezbîrini
Besledim ḥûn-ı cigerle dilde ğamzeñ tîrini

Ḳabza-ı teşḥîre yâriñ girse bir taḳrîb-ile
Sînede şaḳlardım öz başım için şemsîrini

'Aḳla rüçḥân-ı cünûnuñ ben de teslîm eyledim
Gördüm ey dilber müselsel kâkülün zencîrini

Ğam-sarây-ı kevni âbâd edicek mi'mâr-ı dehr
Rinde teslîm eylemiş meyhâneler ta'mîrini

Ḥamdiyâ yâriñ cemâli vaşfını taḥrîr eden
Âyet-i nûruñ yazarsa levḥa-ı tefsîrini

179 (İ: -, K: 73b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Yine bir şem'-i ruḥsâre bu dil pervânedir şimdi
Bu âteşle ne keyfiyyetdedir âyâ nedir şimdi

Ta'alluḳ mev-be-mevdir ṭurra-ı yâre bu vech üzre
Dil-i şad-çâkimiz şûret-pezîr-i şânedir şimdi

Vücûdum maḥz-ı âteş-pâre oldu tâb-ı firḳatde
Semender gibi göñlüm murğ-ı âteş-lânedir şimdi

Lebiñ devrindedir ey mestâne çeşmim şeyḥ-i şûfîniñ
Dönen destinde tesbîḥe bedel peymânedir şimdi

Yine bir server-i fütâde olup server-i hevâ Hamdî
Beyâbân-ı muhabbetde gezer dîvânedir şimdi

180 (İ: -, K: 73b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Yine zâbt edemedim tab'-ı heves pervâzı
Düşdi bir âfetle 'aşk u muhabbet-bâzı

Oldı bir dilber-i bî-raħmıñ esîri k'eder
Beni öldürmek için ğayra hezâr i'zâzı

Va'de etmişdi elin 'ıyd-i mübârekde öpem
Olmadı gitdi bu va'd-i keremin incâzı

Yâr nâz étse de bî-çâre olur şabr ammâ
Ne belâdır çekilür mi pezevengiñ nâzı

Ķanı ol dem ki dehen beste-i nâz oldukda
Hamdiyâ olmuş-idi ğamze diliñ hem-râzı

181 (İ: -, K: 74a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nâvek-i ğamze-i dilber ki cigerden geçdi
Öldi dil maḳtel-i 'uşşâḳda serden geçdi

Düşeli bûs-ı lebiñ fikri dimâĝ-ı hevese
Lezzet-i zâiḳa-ı şehd ü şekerden geçdi

Görmedim sen gibi bir mâh-ı hilâl ebrûyı
Gerçi ħûbân-ı şehr cümle nazardan geçdi

Bulmadım bir dürr-i dendân ki benzer-i lü'lü'
Lücce-i baħr-i 'Aden dâde-i nerden geçdi

Mey-i maħbûbda kaldı heves ancak Ĥamdî
Dil bu ġam-ħânede her dâ'iyelerden geçdi

182 (İ: -, K: 74a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ne gelür dâire-i fikrime ġamdan ġayrı
Kim şorar Ĥâtır-ı maħzûnımı hemmden ġayrı

Bergelin zîb-i külâh eyledim bu çemeniñ
Girmedi destimize Ĥâr-ı elemden ġayrı

Sâķi-i mey-gede-i dehr bu meclisde baña
Bir ġadeħ şunmadı telĥ-âbe-i ġamdan ġayrı

Ben de bilmem neye geldim bu ribât-ı felege
Cây-ı esâbisi yok maħv-ı 'ademden ġayrı

Olmadı Ĥamdî leb-âlûd-ı nevâl-i kâma
Aġzımı açmadı engüst-i nedemden ġayrı

183 (İ: -, K: 74a)

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Meyħânede câm-ı mey ü şehbâ çekilür mi
Ol ġaşr-ı ġarab-zâya aħibbâ çekilür mi

O sâde ruħ étmezse nola zülfe taġayyüd
Menşûr-ı beyâz üstine tuġrâ çekilür mi

Düşmezse nola ıab'-ı perîşânıma şâdî
Şad-pâre olan dâm ile 'anķâ çekilür mi

Çıkmaz dil-i aġyârdan endîşe-i vaşlıñ
Her câh düşen Yûsuf-ı zîbâ çekilür mi

Bülbül gibi ol ġonca lebiñ şevķine dâim
Bu nâleler ey Ĥamdi-i şeydâ çekilür mi

184 (İ: -, K: 74b)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Dilde heves-i zülf-i siyeh-kâr dükendi
Esbâb-ı ıarab yâr-i vefâ-dâr dükendi

Gülmîş dutalım mey-gedeye ehl-i ġarâbât
Neş'et-i mey ü sâġar-ı ser-şâr dükendi

Gül-âbını 'arz eylesün .. -ı gerdûn
Erbâb-ı ġarîdârda dînâr dükendi

Gülbâr-ı cihân içre 'aceb bir dem olur mı
Bülbül diye ki ġâr-ı sitemkâr dükendi

Nazm edeli bu şi'r-i me'ânii Emîrî
Ĥamdî-yi sühândânda güftâr dükendi

185 (İ: -, K: 75a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Eyâ fahr-i cihân şâhib-sa'âdet
İmâmü'l-enbiyâ fahr-i risâlet
Saña maşşûş kıldı Rabb-i 'izzet
Za'îf ümmetine rûz-ı kıyâmet
Şefâ'at yâ Resûlallâh şefâ'at

Degildir kimse var iken cenâbıñ
Şefâ'at rütbesinde hem rikâbıñ
Görünce şiddetin yevmü'l-hisâbıñ
Budur senden ricâsı şeyh ü şâbıñ
Şefâ'at yâ Resûlallâh şefâ'at

Habîb-i hazret ü maşbûb-ı Yezdân
Tabîb-i 'illet-i her cürm ü 'işyân
Olunca yevm-i haşr ü neşr-i mîzân
Şeff'ü'l-müznibâsın eyle ihsân
Şefâ'at yâ Resûlallâh şefâ'at

Günâh-âlûde tâ'atdan mücerred
Dirîgâ var mıdır ben gibi bir ferd
Ederse kahr-ile Mevlâ eger redd
Ricâ iledir hemm-i yâ Muhammed
Şefâ'at yâ Resûlallâh şefâ'at

Bu Hamdî bendeñe lutf u kerem kıl
Nevâl-i şefkatiñle muğtenem kıl
Kıyâmet şiddetinden bî-elem kıl
Harîm-i kurba irgör muhterem kıl
Şefâ'at yâ Resûlallâh şefâ'at

KITALAR ve MÜFREDLER

1 (İ: 53b, K: -)

Kıṭ'a-ı Münâcât

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ümîdim odur eyâ râḥimü'l-ḥalâyık o dem
Bulunca düzd-i ecel ğâreti vücûduma râh
Ëdem bu cevher-i cânı ḥazîneñe teslîm
Bi-dürç-i eşhedü en-lâ ilâhe illâllâh

2 (İ: 53b, K: -)

Kıṭ'a-ı Na't-ı Şerîf

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Eyâ resûl-i Ḥudâ mazhar-ı ḥiṭâb-ı ve mâ
Eyâ yegâne-nişîn-i erîke-i illâ
Recâ budur beni germâ-yı rûz-ı maḥşerde
Zülâl-i luṭf-ı şefâ'atle âdesin irvâ

3 (İ: 53b, K: -)

Kıṭ'a-ı Na't-ı Şerîf

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Umarım rûz-ı kıyâmet olıcağ faḥr-i cihân
Ki o her ümmet-i bîçâresine râhimdir
Diye Mevlâ'ya kuluñ Ḥamdî'yi âzâd eyle
O günâhkâr benim şıdğ-ile meddâhımdır

4 (İ: 54a, K: -)

Kıt'a-ı Na't-ı Şerîf

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Gürûh-ı enbiyâ çerh-ı hidâyet ahterânıdır
O çarhıñ nûr-ı zât-ı Aḥmed mihr-i cihânıdır
Ol Aḥmed'dir ki ḥâk-i âsitânı ḥûr-ı firdevsiñ
'Abîr-i zülf-i kuḥl-i çeşm-i ḥasret-bîn-i cânıdır

5 (İ: 54a, K: -)

Kıt'a

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Pûte-i ğamda baña zerger-i bâzâr-ı felek
Âteş-i derd ü belâ ile güzâriş vèrerek
Ëtdi her kâlîba ifrâğ çeküp ḥaddelere
Nâle döndi bedenim şoñra 'aceb n'etse gerek

6 (İ: 54a, K: -)

Kıt'a

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Ğam-âbâd içre gön'lüm ḥâric-ez-defter şanurdım ben
Elem dedikleri Ḥaḳḳ'ıñ belâsı eylemiş temlîk
'Aceb memnûnuyum sâkî-i baḥtıñ her seḫer gelse
Ëder bir kâse zehr-âb-ı sitemle vaḳtimiz tebrîk

7 (İ: 54a, K: -)

Kıt'a

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Bu bâzâr-ı 'aşırda sûd-mend olmaḳ murâdıñsa
Metâ'-ı lâfı zîb-i düş-i dellâl-i mezâd eyle
Mecâlisde eger a'yân-pesend olmaḳ murâdıñsa
Dürûğ-ı fitne-engîz ü nifâkı i'tiyâd eyle

8 (İ: 54a, K: -)

Kıf'a

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Olursa böyle bir kaç gün hevâda şiddet-i berdî
Olur hem-vezn-i yek-kıymet hatabla 'ûd-ı mâverdi
Bahârı seyl Temûzı yel harîfi gül kışı müşkül
Hayıflar ehl-i Sîvâs'a çekerler her zamân derdi

9 (İ: 54b, K: -)

Kıf'a-ı Berây-ı İltihâ-yı Ahmed-i Za'im

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Leşker-i hatt-ı siyâhı geldi etrâf-ı hade
Bender-i hüsnünde Mosko geldi gûyâ serhade
Eş-şalâ 'uşşâka cem' olup hulûş-ı kalb ile
Vaktidir olsun du'â şıdk-ile Sulţân Ahmed'e

10 (İ: 54b, K: -)

Kıf'a

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Kırdıñ küpi dökdüñ meyi meyhaneyi yıkdıñ
Mestâneleri şîre gibi haylice şıkdıñ
Rez duhterini 'âleme teşhîr edüp âhir
Ey pîr-i beled erlik edüp üstüne çıkdıñ

11 (İ: 54b, K: -)

Kıf'a

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yâre derd-i firqatiñ 'arz eyledi tenhâ raķib
Dedi söyle maţlabıñ ey 'aşık-ı miskîn-hurâm
Bir iki şeftâlû ihsân ét cemâliñden dedi
Gösterüp çin-i cebîn ol gül-'izârım dedi hâm

12 (İ: 54b, K: -)

Kıṭ'a

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bağsam ister ki ser-engüştle çeşmim çıkara
Biz o hayyâtın elinde 'acabâ sındı mıyuz
Gayri zânûya alup kat kat eder luṭf u kerem
Süpürüp ḥâke atarlar bizi kırpıntı mıyuz

13 (İ: 54b, K: -)

Kıṭ'a

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ey derzi şûḥ libâs-ı derûnımı
Sindân-ı cevri-i germ ile dâim utar mısın
Bir kez olur mı dîde nazar-pâş-ı ṭal'atın
Yâḥud hayâl gibi gözümde tüter misin

1 (İ: 55a, K: -)

Müfred

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Her ne vèrdiyse bu dükkânçe-i 'âlemde Ḥudâ
İgneden iplige dek ol büt-i hayyâta fedâ

2 (İ: 55a, K: -)

Müfred

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Ḥatîb ü şeyḥ ü keştem vâ'iz-i pîr-i beled keştem
Be-çendîn reng-i mey-keştem henüz âdem nemî-keştem

3 (İ: 55a, K: -)

Müfred

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Gördi almışdı ḥaṭ eṭrâf-ı lebin cânânın
Karalar giydi yine mâtemi var fincânın

TARİHLER

1 (İ: 55a, K: -)

*Târîh-i berâ-yı İmâret-i Ahî Mehemmed Paşa-yı Sîvâsî raḥme-
tu'llâhi 'aleyh*

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Hoş mübârek ola ey dâver-i ferḥunde-liḳâ
Nev imâretle bu tûğ u 'alem ü ṭabl ü livâ

Vâkı'â var idi bu rütbeye isti'dâdın
Kimde var sende olan ḥüsn-i ṭab' 'akl zekâ

İki tûğ-ile ser-efrâz olup akrânından
Ëtdin emsâline bu rütbe ile isti'lâ

Manşib-ı 'izz ü sa'âdet bi-ṭarîkı't-te'yîd
Oldı menşûrına ser-saṭr-ı muḳarrer imlâ

Eşer-i baḫt-ı civânınla du'â-yı pîrân
Saña her şâhid-i maṭlûbı éder cilve-nümâ

Dehen-i ğıbṭa vü reşk-ile pesend eyler idi
Görse bu ḫaşmet ü dârâtın sâir vüzerâ

Yüri şimden-girü Allâh mu'îniñ olsun
Bu revişler seni çok rütbeye eyler i'lâ

Édesin zirve-i a'lâya bu meslekde 'urûc
Muntazam ola vücûduñ ile silk-i vüzerâ

Ehl-i Sîvâs êde zâtıñla tefâhür ğayra
Bende-i luţf u nevâliñ ola a'lâ ednâ

Seni ihvâniñı evlâdıñı Mevlâ-yı Kerîm
Kâm-rân eyleye dünyâda budur istid'â

Dâverâ tehniyye nâmiñ yazup erbâb-ı sühan
Sözlerin sihr mişâl eylediler ser-tâ-pâ

Leb-i i'câz-ile Ğamdî de bu târîhi dedî
Yazdı erbâb-ı kalem vaşfıñ emîrû'l-ümerâ

Sene: 1129 [1717]

2 (İ: 55b, K: -)

*Târîh-i berâ-yı İmâret-i Aĝmed Paşa-yı Sîvâsî Ser-
bostâniyânzâde*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
Ğamdülillâh Bâri-i tevfiķ-i Mevlâ-yı kadîr
Çerĝ-ı kec-reftârı ber-vefķ-ı murâd oldı müdür

Aĝter-i tâli' o deñlü oldı tâb-endâz kim
Mihr ü mâh-ı çerĝ 'aceb mi olsa andan müstenîr

Tâze bir menşûr-ı şâdî eyledi imlâ yine
Zer kalemle lâciverdî şafĝa-ı gerdûna tîr

Vâķı'â bir böyle eyyâm-ı sürûruñ vaşfını
Biñde bir mümkün mi taĝrîr eyleye her bir debîr

'Âlem-i 'ulvî çerâĝân eyledi encüm ü gül
Yaķdı her ķudsî felek bâmında bir şem'-i münîr

Tâ ebed bulmaz hâlel hâtır hüçûm-ı guşşadan
Dilde âşâr-ı meserret ile oldı cây-gîr

Şehr-i dilden oldı gam nefy-i ebed şimden-girü
Geldi bir fermân-ı şevk-engîz ile kimse beşîr

Ya'ni kim Ahmed Beg'e bir tûğ ihsân eyleyüp
Pâdişâh-ı 'âlem-ârâ husrev-i şâhib-serîr

Manşib-ı Karaşişâr'ı eyledi ihsân o dem
Oldı bu elâtla bir dâver-i rûşen-zamîr

Eyleyüp bir tûğ daği ihsân o şâh-ı Cem-cenâb
Ëtdi ol mağdûmı şimdi mesned-i iqbâle mîr

Böyle mağdûmuñ rikâbında tek ü pû étmege
Tûğlar çok 'ömr ifnâ eyleyüp olmuşdı pîr

Dem-be-dem olsa terakķide n'ola iqbâle
Tâli'-i manşûrına 'avn-i Hudâ ni'me'n-naşîr

Bu necâbet kim cebîninde hüveydâdır anıñ
Daği çok devletden olursa sezâdır vâye-gîr

Hağ bu kim her rütbe-i vâlâya oldı müsta'id
Ol civân-ı pîr-tedbîr ü civân-bağt-ı dilîr

Bûsitân-ı 'âtfetde böyle bulursa nemâ
Kadd-i isti'dâdına kâlâ-yı Mışır olur kaçîr

Küllü şey'in lâ yüsennâ sırrın izhâr eyleyüp
'An qarîb olur ümîdim buña elķâb-ı müşîr

Pişgâh-ı mecma'-ı erbâb-ı isti'dâd olup
Âsitânı ehl-i hâcâta ola dâm-ı maşîr

Hürrem oldı hâtır-ı erbâb-ı dil bu müjdeden
'İyd-ber-'ıyd oldı haqqâ bu nüvîd-i dil-pezîr

Zağır-ı devlet 'add edüp aḥbâb oldı muğtenim
Êtdi âlâm-ı ḥased a'dâya îrâs-ı zeḥîr

Oldı lebrîz-i sürûr şâdmânî cân u dil
Oldıgım sâ'at bu peygâm-ı meserretten ḥabîr

'Âşıkâne böyle bir ğarrâ ğazel tarḥ eyledim
Söyleye ehl-i süḥan taḥsîn edüp tâ kim nazîr

Başıma âzâde bir sultân olmuşken fakîr
Bir gözi âhû şikâr edüp yine kıldı esîr

Târ-ı zülfine o resm üzre muḳayyedir göñül
Gûyiyâ zencîrlerle beste olmuş nerre-şîr

Ben yanup tütmeḳdeyim 'aşḳ âteşine 'ûd-veş
Ġayr êtmekde dimâğın luḫfı pür-bûy-ı 'abîr

Baḥa şimden soñra çoḳ cevır êtmesün dünyâ yeter
Yoksa şekvâ eyleyüp ḥâlimden olursa ḥabîr

Kendiden dil-ḥâḥım üzre intikâmım eder*
Her zamân düşmez ele bir böyle dâver-i dâd-ġîr

Ol sa'âdet-mend maḥdûm-ı mûkerrem kim anıñ
Lem'a-ı nûr-ı cebîni pertev-i şubḥ-ı aḥîr

Hağ mübârek eyleyüp 'ömrini efzûn eyleye
Her umûrunda Hudâ-yı zü'l-minen olsun zahîr

Çok tevârîh êtdiler inşâ mübârek-bâd için
Vâkı'â her birisi 'ârif-pesend ü bî-nazîr

Hamdî bu târîh-ile yârânı tebşîr eyledi
Pâdişâh Ahmed begi pâşâ édüp kıldı emîr

3 (İ: 56b, K: -)

*Târîh-i kudûmiyye-i vâli-i Sîvâs Dârendevî Hüseyn Paşa rahme-
tü'llâhi 'aleyh*

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Dem-i ürd-i behişt êrdi cihân buldı yine zînet
Nola reşk etse heft iklîm-i dünyâya sekiz cennet

[Bu] serv tûbâ ile hemser muşaffâ âb çü Kevşer
Şabâ pür-bûy-ı müşk-i ter çemen maqşûre-i behcet

Bahâristân oğur bülbül kulağ tutmuş aña her gül
Gülistâna düşüp gulgul şükûfât êtdi cem'iyet

Nesîm-i şubh-dem her dem hayât-âsâ Mesîhâ-dem
Çemenzâr üstüne şebnem zeberced üzredir şûret

Leb-i cû sâye-i bîd ü kenâr-ı kişt-zâr el-ğaq
Be-ğavl-i hâce Hafız cennete tercîh olur kat kat

Güzeller çıkdı hep seyre bakar mı rindler ğayre
Müşâbihdir çemen deyre civânân gösterüp şûret

utar zerrîn abalarla serinde dirhem-i Şebnem
udm-i dver-i zî-Őana iŐara bakup fırŐat

Bist-ı sebz olup mefrŐ Őkft eyledi menŐ
Serv-i ŐimŐad-ile hem-dŐ utar Şaf-beste-i hızm

Ki ya'nî hzret-i destr-ı Őf-ch-ı 'lî Őn
Bu gnler glib devletle glzara der nehat

O Őhib-dd-ı devlet kim udm-ı 'izz-i mersmı
Bahr u bga hem 'ıyd-i Şeref-peymya hem-s'at

Vezr-ı ma'delet-perver Nizm'l-mlk-i dniŐver
MŐir-i Gaznev'asker Hseyn-i Bayara-Őobet

adem başdı vilyetle bu gn Svs'a devletle
Vaz'a rahm [] re'fetle Őerfe eyleyp 'izzet

alardan emn dp mbrek eyleye Mevl
Zamnında gele Svs-ı Rm'a emn  emniyyet

Hd her dem bahr de riyz-ı 'izz  iblin
MeŐm-ı nsa by-ı 'adli isnı vre nkhet

Vezr-ı meramet-kr hdv-ı Őf-ı ibl
Vrirse ŐriŐ-ı dryi-ı batım eger fırŐat

Nice Şi'r  kaŐyid nazm dem vaşf-ı cemlide
K'ola Őyn-ı tasn-ı shan-sencn-ı zf-ıfnat

Bu dem 'afv eyle sltnım kŐrum na't-ı Őnnda
Mell-ı dehrden oldı zebna srme-i hyret

Birâder gitdi dâ'î-zâde hem ğurbet-ğüzâr oldı
Derûna izdiĥâm üzre ğam-ı mâtem ğam-ı ĥasret

Mükerrer eyle ey Ĥamdî du'â-yı devletin zîrâ
Kaşîde âĥir olduĥca du'âdır şâ'ire 'âdet

Ĥudâ her rûzını nevrûz-ı firûz eyleye dâim
Bula ğülzâr-ı iĥbâli dem-â-dem revnaĥ-ı zînet

Bu târîĥ oldı mülhem fikre istikbâle çıĥdıĥda
Ĥudûmiyle bu ğün Sîvâs'a geldi Âşafî-'izzet

4 (İ: 57b, K: -)

Târîĥ berâ-yı ĥazret-i Mevlevîĥâne der-Sîvâs

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âşaf-ı zî-şân Receb Paşa-yı ekrem kim odur
Belde-i Sîvâs'a ĥâlâ dâver-i 'adl-intimâ

Her şehirde ĥasbeten li'llâh édüp bir ĥûb eşer
Nâmını ĥayr ile ibĥâ eyler ol şâĥib-'atâ

Ëtdi Sîvâs içre bir tâze ĥaşır âbâd kim
Görmedi mişlin cihânda pîr-i gerdûn-ı dü-tâ

Bir temâşâĥâĥ-ı 'âlî yapıdı Sîvâs ehline
Kendi de yâ Rab küşâde-ĥâtır olsun dâimâ

Ërdi 'avnü'llâh ile itmâma çün bu ĥoş maĥâm
Ëtdi erbâb-ı süĥan târîĥ ü tavşîfin edâ

Şimdi bir pâkîze müfred mülhem oldı ĥâtıra
On iki târîĥ olur maĥsûb olunsa evvelâ

Müfrediñ her mısra'ı ta'dâd olunsa bî't-tamâm
Müstakîl iki güzel târîh olur hâlet-fezâ

Evvelin menkûtasın menkûta-ı şânîye sen
Zamm ederseñ cümlesi târîh-i şâlîsdir saña

Noçtadır evveli şânîsiniñ hem sâdesi
Çâr târîh tamâm andan olur şûret-nümâ

Noçtadır şânîye zamm étse evvel sâdesin
Pençümîn târîhi taşşîl eyler erbâb-ı nühá

İki mısra' sâdesi taḥrîr olunsa bir yere
Şeş cihetden şâhid-i târîh eder 'arz-ı liķâ

Emr-ber-'aks eyleseñ taḥrîr olan vech üzre sen
Kur'a-ı târîhimiñ şekli düşeşdir Âsafâ

Bu mu'allâ cây-ı Ḥamdî şuffe-i nüzhet-serâ
Behcet-efzâ ṭarḥı nâdîde hevâdâr u 'alâ

Sene: 1124 [1712]

5 (İ: 58a, K: -)

Târîh berây-ı iltihâ-yı za'im-i Sîvâs

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bu necâbetle bu ḥüsn-ile za'imîñ farzâ

Görse dildâdesi olurdu Seriyü's-Saḥaṭî

Ḥaṭ gelüp eyledi derdest berât-ı ḥüsnüñ

Seyr ediñ dîde-i 'uşşâķda Ceyḥûn u Şaṭ'ı

Ëtdiler defter-i hûbânda kaydın terkîn
Şûret-i defter-i hüsnünde bulundu ğalatı

Hamdiyâ ehl-i kalem yazdı bu târîhi
Oldı icmâl cemâlinde mufaşşalca hatı

Sene: 1126 [1714]

6

Târîh berây-ı ihrâk-ı çârsû-yı Sîvâs

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ħadd-i inşâfı tecâvüz édüp eşnâf-ı belde
Kalmamışdı sûkda kıst üzre vezn-i iktiyâl

Âteş-i âhı şerer-efşân olup 'âcizleriñ
Yandı üç sâ'atde cümle çârşû dûzah-mişâl

Buldı bâzâr ehli âteş gibi kızıkun müşterî
Vèrdiler kâlâ-yı berden aldılar naqd-i kelâl

Ħile ile ğadre étmişlerdi her kârı binâ
Müstevî bey' ü şirâları harâm ile helâl

Geldi hâtifden o dem târîh için Ħamdî nevâ
Zümre-i eşnâfa Mevlâ eyledi tenbîh-i hâl

Sene: 1127 [1715]

BİBLİYOGRAFYA

- Ahmed Hamdî**, "Târîh-i Âl-i Osmân", *Mecmû'a-ı Şu'arâ*, Ziyâbey Kütüphanesi, No: 134, yk. 87b-89a.
- Ahmed Hamdî**, *Ahmed Hamdî Divanı*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No: TY 9691.
- Akkaya, Hüseyin**, "Râsîh Bey'in "Üstine" Redifli Meşhur Gazelinde İkilemelerin Kullanılışı", *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3 Summer 2007.
- Akkaya, Hüseyin**, *The Propet Solomon in Otoman Turkish Literature and the Suleymâniyye of Şemseddin Sivâsi Part I*, Harvard University 1997.
- Aktaş, Hasan**, *Çağdaş Türk Şiirinde Peygamberler*, Edirne 2006.
- Aktaş, Hasan**, *Çağdaş Türk Şiirinde Tarihi Şahsiyetler ve Eserleri*, Konya 2002.
- Aktaş, Hasan**, *Türk Şiirinde Din ve Tasavvuf*, Konya 2001.
- Aktaş, Hasan**, *Yeni Türk Şiirinde İbrahim Edhem Okulu ve Misyonu*, Rize 2008.
- Alper, Ömer Mahir**, "İbn Sînâ", *DİA*, İstanbul 1999, C. XX, s. 319-322.
- Aşkun, Vehbi Cem**, *Sivas Şairleri*, Sivas 1948.
- Cebecioğlu, Ethem**, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ankara 1997.
- Çelebioğlu, Amil**, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul 1998.
- Demirci, Mehmet**, "Zâhidlik Nedir? Dünya Ahiret Dengesi Nasıl Kurulur", *DEÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İzmir 1987.
- Demirci, Mehmet**, *Sorularla Tasavvuf ve Tarikatler*, İstanbul 2001.
- Ege, İlhan**, *Son Dönem Osmanlı Tarihinde Bir A'yan Ailesi: Zaralı-zadeler*, C.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2006.
- Eraydın, Selçuk**, *Tasavvuf ve Tarikatler*, İstanbul 1990.
- İbrahim Aslanoğlu**, *Sivas Meşhurları*, Sivas 2006.
- Kam, Ömer Ferit**, *Divan Şiiri Dünyasına Giriş*, Hazırlayan: Halil Çeltik, Ankara 2003.
- Kara, Mustafa**, *Tasavvuf ve Tarikatler Tarihi*, 2. Baskı, İstanbul 1990.
- Kurnaz, Cemal**, *Münâcât Antolojisi*, Ankara 1992.
- Levent, Agah Sırrı**, *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmular ve Mefhumlar*, İstanbul 1943.
- Martin Lings**, *Tasavvuf Nedir*, İstanbul 1986.

- Numan b. Sabit**, *Numan Efendi Mecmuası*, Ziyabey Kütüphanesi, no: 0189.
- Onay, Ahmet Talat**, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, Hazırlayan: Cemal Kur-naz, Ankara 1993.
- Pala, İskender**, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Ankara tsz.
- Rıdvan Nafiz-İsmail Hakkı**, *Sivas Şehri*, Hazırlayan: Recep Toparlı, Sivas 2005.
- Sayı, Ali**, *Firavun, Hâman ve Kârun Karşısında Hz. Musa*, İstanbul 1993.
- Şentürk, Ahmet Atilla**, *Klâsik Osmanlı Edebiyatı Tiplerinden Sûfî yahut Zâhid Hak-kında*, İstanbul 1996.
- Tahir-ül Mevlevî**, *Edebiyat Lügati*, Hazırlayan: Kemal Edip Kürkçüoğlu, İstanbul 1994.
- Uludağ, Süleyman**, "Ârif", *DİA*, İstanbul 1991, C. III, s. 361-361.
- Uludağ, Süleyman**, *İbn Haldun Tasavvufun Mahiyeti Şifâu's-Sâil*, İstanbul 1984.
- Ulusoy, Ayşe**, *Ahmed Suzî Divanı*, C.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2004
- Yeniterzi, Emine**, *Türk Edebiyatında Na'tler*, Ankara 1993.
- Yıldız, Alim**, "Sivaslı Şair Bir Aile Sarıhatipzâdeler ve Numan Efendi", *Sultan Şe-hir Dergisi*, Sivas 2007, Sayı: 4.
- Yıldız, Alim**, *Fenâyî Cennet Efendi Divanı*, Sivas 2010.
- Yıldız, Alim**, *Şeyh Halid Divanı*, Sivas 2004.
- Yıldız, Alim**, *Şiirin Gölgesinde*, İstanbul 2011.